

"Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa." — Albert Einstein

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr. 308 Mai - Iunie 2026 | www.pulsulgeostrategic.ro

INDUSTRIA PENTRU APĂRARE

Proiectarea forței în serviciul industriei: Construirea capacității de apărare dincolo de platforme

P. 56

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Geopolitica IA: De ce Inteligența Artificială (IA) și securitatea națională devin din ce în ce mai interconectate?

P. 29

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

De la geopolitica petrolului la concurența mineralelor critice: Tranziția energetică și ordinea mondială emergentă

P. 44

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Când puterea te transformă într-o țintă:

Paradoxul din inima revoluției nucleare

P. 06

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Redimensionarea alianțelor și conflictelor la nivel regional și global: Minilateralism vs. Multilateralism

P. 33

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Arctica și Indo-Pacificul ca sisteme geopolitice divergente: o analiză comparativă a competiției spațiale în ordinea internațională contemporană

P. 19

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Strategia maritimă a Chinei și percepțiile asupra amenințării: context istoric, modernizarea navală și influența porturilor globale

P. 41

[illegible]

04

Europa vs. Strategia războiului hibrid

06

SITUAȚIA CONTEMPORANĂ

Când puterea te transformă într-o țintă: paradoxul din inima revoluției nucleare

12

SITUAȚIA CONTEMPORANĂ

De la Marea Neagră la Indo-Pacific: convergența strategică India-România într-o ordine mondială fragmentată

19

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Arctica și Indo-Pacificul ca
sisteme geopolitice divergente:
o analiză comparativă a
competiției spațiale în ordinea
internățională contemporană

29

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Geopolitica IA: de ce
Inteligența Artificială și
securitatea națională devin din
ce în ce mai interconectate?

33

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Redimensionarea alianțelor și conflictelor la nivel regional și global: minilateralism vs. multilateralism

36

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

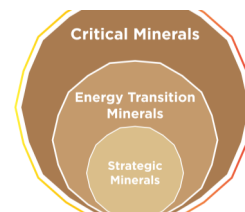
De la Premiul Carol cel Mare la
apărarea Europei, de către
europeni!

41

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Strategia maritimă a Chinei și percepțiile asupra amenințării: context istoric, modernizarea navală și influența porturilor globale

45

SITUAȚIA GLOBALĂ
CONTEMPORANĂ

De la geopolitica petrolului la concurența mineralelor critice: Tranziția energetică și ordinea mondială emergentă

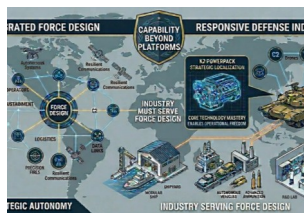
CUPRINS

51

SITUAȚIA
CONTEMPORANĂ GLOBALĂ

China – trecerea de la discreție la o abordare îndrăzneță și asertivă în contextul unei lumi dezordonate

57

INDUSTRIA PENTRU APĂRARE

Proiectarea forței în serviciul industriei: Construirea capacității de apărare dincolo de platforme

61

INDUSTRIA PENTRU APĂRARE

Flancul estic al NATO: integrarea industriei pentru apărare în arhitectura europeană de securitate

68

COMPANII MILITARE PRIVATE

Companii militare private în conflictele moderne

EDITORIAL

Europa vs. Strategia războiului hibrid

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

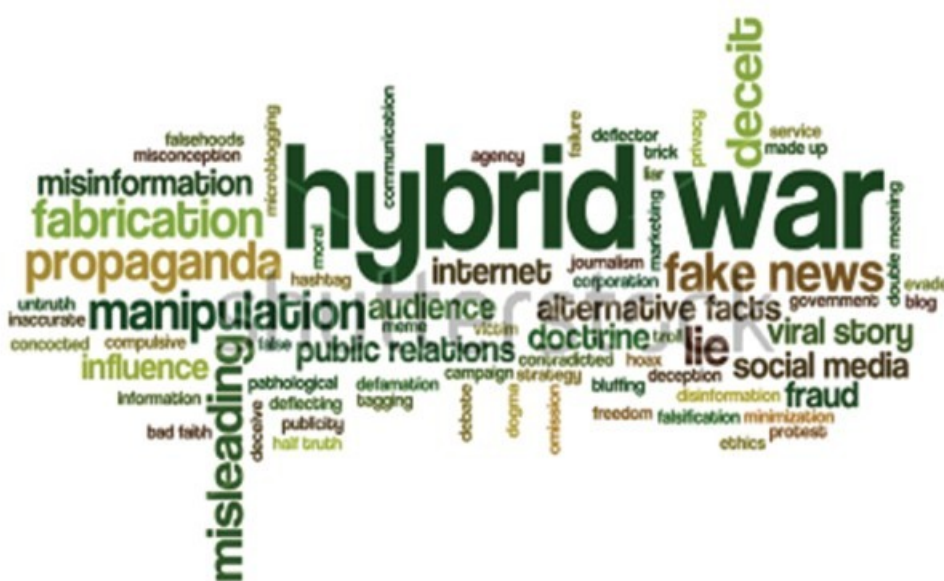
Strategia războiului hibrid are zeci de definiții, neexistând un consens universal acceptat de toți teoreticienii. Conceptul este definit diferit de experți, mediul academic, la nivel NATO și la nivelul Uniunii Europene (UE), dar se concentrează pe combinarea armonioasă a mijloacelor militare convenționale cu tactici neconvenționale.

Una din multele definiții ce poate fi dată este aceea că strategia războiului hibrid poate fi definită ca un amestec sofisticat de acțiuni militare, dezinformare, sabotaj și tactici hibride (bruiaj, interferență în plan politic electoral, provocări simbolice) pentru a slăbi democrațiile și a extinde influența.

La nivelul UE, abordarea definiției pune accentul pe impactul asupra democrației și a infrastructurii critice, considerându-l un amestec de amenințări conventionale și

cibernetice, radiodifuziune, măsuri economice și diplomatice care creează confuzie și erodează încrederea populației în instituții.

Am ales aceste definiții, deoarece analizând evoluțiile accelerate la nivel regional și global, putem spune că mediul de securitate al întregii Europe a devenit unul sumbru și incert. Relația transatlantică este supusă unei presiuni excepționale în contextul în care diplomația și negocierile pentru încheierea războiului din Ucraina s-au dovedit până acum nereușite din cauza competiției acerbe dintre mulți actori regionali și globali pentru instalarea unei noi ordini mondiale. Într-un astfel de context, Rusia și-a intensificat postura agresivă față de Europa și continuă să lanseze acțiuni specifice războiului hibrid pe întreg continentul. În fața acestor presiuni convergente, așa cum era de așteptat, s-a dat naștere unui amplu proces de căutare a unui răspuns exact la următoarea întrebare: *care ar fi ordinea cronologică ca importanță pentru soluționarea amenințărilor care ar trebui să constituie o listă de priorități pentru factorii de decizie politică ai tuturor statelor membre ale Uniunii Europene și Alianței Nord-Atlantice?*

Sursa: <https://ukraine-analytica.org/hybrid-warfare-as-a-threat-to-international-security/>

Analizând numeroasele studii făcute și punctele de vedere exprimate la nivel analitic și decizional la nivel mondial s-a ajuns la concluzia că, în 2026, principalele riscuri identificate de experți sunt: amenințări la adresa infrastructurii critice de la nivelul UE și NATO, agresiunea continuă a Rusiei în Europa, retragerea de către SUA a garanțiilor sale de securitate față de aliații europeni de la nivelul Alianței Nord-Atlantice, dar și probabilele consecințe generate de un conflict militar între China și Taiwan care ar putea genera efecte după un principiu al dominoului și incommensurabile chiar pentru Europa.

Pe de altă parte, la nivel internațional, patru riscuri care figurau în Orientul Mijlociu în ordine cronologică pe primele locuri în 2025 au scăzut ca importanță și au fost retrogradate de efectele generate de evoluțiile la nivelul Europei enumerate anterior: Această schimbare ar putea reflecta pur și simplu o diminuare pe termen scurt a riscurilor de escaladare a conflictelor în Orientul Mijlociu după un 2025 violent – evoluție determinată de descurajare, acțiuni militare și gestionarea rapidă a crizelor – mai degrabă decât o stabilizare reală a regiunii.

Ca atare, principalul risc pentru Europa în 2026 nu îl constituie o invadare terestră a Europei – ci un atac hibrid perturbator asupra infrastructurii critice. Acesta este considerat ca fiind atât cel mai probabil scenariu, cât și unul dintre cele cu un impact covârșitor. Un astfel de atac nu ar avea ca scop înfrângerea din punct de vedere militar a Europei, ci divizarea accentuată atât în plan politic a statelor membre ale UE și, implicit, NATO, cât și în plan economic și social, acțiuni care ar putea paraliza viața de zi cu zi, ar putea zdruncina piețele financiare și ar putea declanșa crize politice.

Descurajarea, în 2026, a unor astfel de acțiuni hibride și efectelor produse de acestea va depinde la fel de mult de asigurarea redundanței și a repunerii rapide în funcțiune a infrastructurii critice, de eficientizarea coordonării intercontinentale și de pregătirea societăților pentru situații de criză, precum și de instrumentele militare utilizate.

Drept urmare, nu trebuie omis faptul că Rusia rămâne în centrul atenției privind amenințările pentru Europa în 2026 – deși majoritatea experților nu se așteaptă la un război direct NATO-Rusia. În schimb, cel mai mare risc constă în acțiuni hibride lente care au ca scop degradarea constantă a mediului de securitate al Europei, principalul obiectiv al Moscovei fiind, în același timp, acela de păstrare a evoluției situației generale la acel nivel care să permită evitarea reacțiilor sub auspiciul prevederilor Articolului 5 al NATO.

Tacticele principale utilizate care vor continua a fi utilizate pentru a produce divizarea statelor membre ale UE și NATO sunt:

Sabotaj și atacuri asupra infrastructurii: Atacuri fizice sub acoperire asupra infrastructurii critice – pentru a epuiza resursele de securitate și a induce panică.

Dezinformare și manipulare a informațiilor: Utilizarea conținutului generat de inteligență artificială, a știrilor false și a instrumentelor de pe rețelele sociale pentru a amplifica mișcările anti-sistem, a polariza alegerile și a eroda încrederea în instituțiile democratice.

Migrație armată: Canalizarea migranților fără acte peste granițe (cum ar fi flancurile estice și sud-estice ale Europei) pentru a alimenta tensiunile sociale și a inflama dezbaterile politice interne.

Spionaj și recrutare prin instrumente specifice: Utilizarea elementelor criminale locale, a grupurilor marginale și chiar a adolescenților pentru vandalism local, incendiere și recunoaștere.

Războiul informațional este nucleul strategiei hibride, prin manipularea percepției publice realizându-se destabilizarea unui stat din interior.

Dezinformarea: Distribuirea intenționată de știri false pentru a crea panică și neîncredere în autorități.

Propaganda: Amplificarea narațiunilor care divizează societatea pe teme sensibile (etnice, religioase sau politice).

Operațiunile psihologice (PsyOps): Demoralizarea populației civile prin mesaje de amenințare sau manipulare.

Trol și boții: Folosirea conturilor false automatizate pe rețelele sociale pentru a simula un curent de opinie majoritar.

Deepfake: Utilizarea inteligenței artificiale pentru a crea video-uri sau înregistrări audio false cu lideri politici.

Dincolo de teatrul euro-atlantic, trebuie avut în vedere și faptul că riscul unui conflict militar între China și Taiwan a crescut în acest an față de rezultatele din 2025, trecând la un nivel de risc ridicat și reflectând atât asertivitatea crescândă a Beijingului, cât și impactul semnificativ pe care o blocadă a Taiwanului l-ar avea pentru Europa. Totuși, este semnificativ de menționat aici că este necesar a se evalua și cuantifica probabilitatea unui conflict militar SUA-China privind Taiwanul care acum poate fi catalogat ca fiind scenariul cu cea mai mică probabilitate, dar care generează un semnal suplimentar de alarmă pentru creșterea încrederii între statele europene și a dezvoltării propriilor capacități de apărare ale Europei.

Tactica preferată a Moscovei rămâne utilizarea presiunii, a coerciției și a mișcărilor militare împotriva unor ținte mai puțin puternice, unde costurile sunt mai mici, iar ambiguitatea este mai mare.

Per total, imaginea care se conturează pentru 2026 este destul de sumbră: *Europa va continua să se confrunte cu o competiție prelungită de uzură și nu cu o singură confruntare decisivă.*

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Când puterea te transformă într-o țintă: paradoxul din inima revoluției nucleare

Emilia STEFANKIEWICZ (Polonia)

1. Introducere: O revoluție pentru care lumea nu era pregătită

Crearea și utilizarea armelor nucleare în timpul celui de-al Doilea Război Mondial au introdus o formă de capacitate distructivă pentru care sistemul internațional nu era pregătit la vremea respectivă și nici nu este pe deplin echipat să o gestioneze astăzi. Anul 1945 a marcat începutul unei noi realități strategice, în care progresul tehnologic a permis distrugerea rapidă și la scară largă a unor societăți întregi. O astfel de transformare a fost conceptualizată pe scară largă ca o „revoluție”, nu numai în afacerile militare, ci și în logica mai largă a securității internaționale. Teoria revoluției nucleare, asociată cel mai proeminent cu Robert Jervis, se bazează pe premisa că armele nucleare au modificat fundamental relația dintre putere și securitate.

Într-un sistem definit de vulnerabilitate reciprocă, acumularea de capacitate militară nu se traduce neapărat într-o securitate mai mare. În schimb, ea poate impune constrângeri asupra comportamentului statelor și

poate remodela condițiile în care operează descurajarea. Cu toate acestea, stabilitatea adesea atribuită acestui cadru a depins întotdeauna de gestionarea incertitudinii, a percepției și a reținerii.

Acest articol examinează tensiunile interne ale revoluției nucleare și evaluează relevanța acestora în mediul strategic contemporan. În primul rând, articolul reconstruiește logica centrală a teoriei, concentrându-se pe vulnerabilitatea reciprocă și dilema securității. În al doilea rând, analizează paradoxul descurajării, demonstrând modul în care încercările de a spori securitatea pot genera instabilitate. În al treilea rând, evaluează principalele critici ale teoriei, în special în contextul unui peisaj tehnologic și geopolitic în schimbare. În cele din urmă, articolul situează aceste perspective în momentul actual, argumentând că erodarea mecanismelor de control al armelor, în special expirarea Noului START, semnalează o trecere de la o vulnerabilitate gestionată la o condiție de incertitudine sporită.

Prin corelarea fundamentelor teoretice cu evoluțiile contemporane, articolul susține că revoluția nucleară rămâne un proces incomplet și contestat. Pe măsură ce mecanismele care odinioară structurau stabilitatea nucleară se erodează, sistemul începe să semene cu o formă de interacțiune strategică fără reguli clare. Acest lucru este important deoarece, în absența unui control eficient al armelor, condițiile care odinioară stabilizau competiția nucleară se erodează, crescând riscul de calcule greșite, escaladare și instabilitate strategică, transformând ceea ce a fost odinioară un sistem gestionat într-unul în care costurile erorilor sunt suportate nu doar de state, ci și de societăți.

2. Putere și vulnerabilitate: când stabilitatea duce la instabilitate

Robert Jervis este considerat specialistul care a contribuit cel mai mult la răspândirea cunoștințelor despre tipul particular de revoluție, revoluția nucleară, care, așa cum susținea el, a fost „rezultatul vulnerabilității reciproce”¹. Politologul a distins două componente indispensabile pentru înțelegerea corectă a teoriei. Prima este recunoașterea faptului sub forma „capacității de a doua lovitură, în care niciuna dintre părți nu poate lansa o primă lovitură care să fie suficient de reușită pentru a preveni represaliile din partea celeilalte”². Această cerință poate fi considerată o încercare de a trezi conștientizarea factorilor de decizie politică care operează un arsenal nuclear. Această conștientizare este menită, în special, să contribuie la menținerea umilinței și la abținerea de la utilizarea bombei în momentele de criză. Dorința lui Jervis a fost de a sensibiliza statele nucleare cu privire la faptul că „orice criză extremă și, mai mult, orice utilizare a forței între superputeri creează o șansă de distrugere reciprocă”³. Deținerea unui arsenal nuclear este un semn al nivelului ridicat de inteligență și dezvoltare tehnologică a unei anumite țări. Cu toate acestea, conform sugestiilor lui Jervis, acesta este, de asemenea, o povară care poate împiedica eficient proprietarul său să ia măsuri în timpul unei situații tensionate. După cum afirmă Nikolas Gvosdev, profesor de afaceri de securitate națională la Colegiul de Război Naval al SUA, „armele nucleare creează interesul propriu în toate statele nucleare de a acționa cu reținere și de a menține conflictele limitate atât în ceea ce privește armele, cât și obiectivele”⁴.

Totuși, așa cum arată istoria cursei înarmărilor din timpul Războiului Rece, armele neconvenționale pot, de asemenea, să prezinte realitatea într-o oglindă distorsionată. Un caz neobișnuit al unei astfel de neînțelegeri ar fi situația în care „luăm măsuri pentru propria noastră securitate, dar, procedând astfel, scădem percepția de securitate din partea celorlalți, chiar dacă susținem că acțiunile noastre sunt defensive”⁵. Jervis a numit acest fenomen „dilema securității” și a indicat eliminarea acesteia ca fiind a doua componentă a revoluției nucleare. În opinia sa, cu cât o țară își creștea producția de arme nucleare, cu atât mai puțină securitate trebuia să ofere arsenalul extins. Motivul acestui paradox consta în „faptul că, în multe circumstanțe, o creștere a securității unui stat va reduce automat și inadvertent pe cea a celorlalte”⁶. Aceste circumstanțe, în cazul arsenalului nuclear, pun țara într-o poziție periculoasă atât în raport cu inamicii, cât și cu aliații. Primii ar putea percepe această întărire ca un semn al disponibilității de a ataca; cei din urmă ar putea începe să se teamă pentru poziția lor în alianță. Astfel, indiferent de direcția în care se îndreaptă, „încercarea de a obține securitate unilaterală va declanșa, în mod inadvertent, spirale de tensiune și ostilitate”⁷. Jervis era conștient că, în lumea politică a intereselor, ar fi dificil să-i convingă pe ceilalți participanți de pe arena internațională că „intențiile noastre sunt pașnice”⁸. Prin urmare, a propus o alternativă. În loc să se grăbească să achiziționeze tot mai multe arme nucleare, „oamenii de stat ar trebui să încerce să elaboreze politici și posturi care să le protejeze securitatea, fără a diminua excesiv securitatea celui alt”⁹. Cooperarea interstatală, sub forma abținerii generale de la extinderea ostentativă a arsenalului, ar fi un mijloc de a răsturna dilema securității și, astfel, de a realiza stabilitate pe arena internațională. După o cunoaștere superficială a ideii, poate părea că este o dorință utopică de armonie irațională între forțe ostile. Cu toate acestea, această perspectivă se schimbă atunci când situația este împărțită în părți mai mici. Jervis explică faptul că, „deși alegerea preferată de fiecare parte este să profite de pe urma celeilalte, cooperarea reciprocă este posibilă dacă tranzacțiile mari sunt împărțite într-o serie de alte mai mici, dacă posturile defensive sunt mai puternice și diferite de cele ofensive, dacă, într-o singură situație, exploatarea celeilalte nu produce câștiguri copleșitoare și exploatarea de către cealaltă nu provoacă pierderi copleșitoare și dacă fiecare parte poate spune ce face cealaltă”¹⁰. Cu alte cuvinte, este mai ușor să obții un

¹Jervis, *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*, 14.

²*Ibid.*, 4.

³*Ibid.*, 50-51.

⁴Nikolas Gvosdev, „Introducing Robert Jervis,” lecture, Harvard University, Cambridge, MA, October 30, 2023.

⁵*Ibid.*

⁶Jervis, *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*, 53.

⁷*Ibid.*, 54.

⁸*Ibid.*, 64.

⁹*Ibid.*, 54.

¹⁰*Ibid.*, 57.

avantaj, menținând în același timp transparența, prin pași mai mici. Factorii de decizie politică trebuie să recunoască la timp posibilitatea de a se pierde în capcana unei curse a înarmărilor. Jervis le-a dat un sfat: „atunci când ofensiva și apărarea nu pot fi distinse și când prima este mai puternică decât cea de-a doua, dilema securității este mult accentuată”¹¹.

Deși dilema descrie condițiile structurale ale vulnerabilității reciproce, instabilitatea în practică este adesea determinată de modul în care statele încearcă să gestioneze aceste condiții prin descurajare. Un factor cheie al instabilității în era nucleară nu este descurajarea în sine, ci aplicarea sa incorectă. După cum explică politologul Nina Tannenwald, „factorii de decizie din statele înarmate nuclear au căutat să scape de vulnerabilitate urmărind atât apărarea antirachetă, cât și superioritatea nucleară”¹². Această urmărire a avantajului a dus la spirala de incertitudine și tensiune menționată anterior. Potrivit lui Keir Lieber, profesor la Școala de Servicii Externe și Departamentul de Guvernare de la Universitatea Georgetown, prezența dilemei de securitate a creat o realitate politică în care „de obicei există un set de comportamente competitive”¹³. A fi cu un pas înaintea cursei și a avea un avantaj nuclear semnificativ pentru a descuraja inamicii a fost o prioritate pentru statele nucleare timp de aproape optzeci de ani. Lupta pentru un avantaj față de adversar este „genul de competiție pe care l-am văzut în politica mondială dintotdeauna”¹⁴. Cu toate acestea, Jervis subliniază un punct de vedere atunci când afirmă „că este dificil să se determine intențiile celeilalte părți, iar încercarea de a determina un stat care caută în primul rând securitatea este probabil să creeze conflicte inutile”¹⁵. În mintea sa, o parte a revoluției nucleare, care a reprezentat eliminarea dilemei de securitate, urma să influențeze și schimbări în percepția conceptului de descurajare. Ideea politologului a fost de a include un element psihologic pentru a introduce o perspectivă complet nouă. În primul rând, era necesar să se calmeze emoțiile - cel mai rău consilier. Într-un moment de anxietate, este ușor să „supraestimezi ostilitatea celorlalți”¹⁶. Judecata greșită a fost adesea scânteia care a aprins dilema de securitate. Accentul sporit pus pe extinderea arsenalului nuclear a rezultat din îngrijorările statului „că situația lor se deteriorează grav”¹⁷. Acest lucru, la rândul său, a dus la mobilizarea altor țări preocupate de securitatea lor, ceea ce a dat naștere unei temeri și mai mari pentru toată lumea. În acest sens, paradoxul reiese chiar din logica pe care încearcă să o stabilizeze. Acesta a fost un paradox în care mai multă descurajare însemna mai puțină descurajare. În evaluarea lui Jervis, „credibilitatea amenințărilor descurajante poate fi mult supraestimată de statul care le face sau mult subestimată de statul amenințat”¹⁸. Pentru a ajunge la un echilibru, rolul eliminării dilemei de securitate ar trebui evidențiat încă o dată. În loc de descurajare exclusivă, Jervis a propus „descurajarea și cooperarea”¹⁹. Recunoașterea comună de către toate statele deținătoare de arme nucleare a certitudinii unui atac masiv în cazul unui experiment de primă lovitură a fost menită să fie un fel de descurajare, menținând pe toată lumea departe de a apăsa butonul. În acest fel, Jervis a încercat să-i convingă pe factorii de decizie politică că „statul nu are nevoie de capacitatea de a întreprinde acțiuni militare semnificative pentru a descuraja atacurile”.²⁰ Cu toate acestea, logica stabilizatoare a revoluției nucleare se dovedește mult mai fragilă decât sugerează fundamentele sale teoretice.

3. Limitele teoriei: critici strategice și empirice

Cadrul teoretic al lui Jervis a generat atât susținere, cât și critici. Deși a contestat deschis deciziile factorilor politici, propriile sale argumente au fost, de asemenea, contestate atât de comunitățile academice, cât și de cele politice. În special, Jervis a susținut că autoritățile politice au eșuat frecvent sau nu au fost dispuse să înțeleagă pe deplin logica revoluției nucleare, un punct de vedere reiterat de Lawrence Freedman, expert în studii de război, care a susținut „justificarea programelor de armament prin necesitatea de a manipula percepțiile celorlalți”²¹. Într-adevăr, cursa înarmărilor ar fi putut avea, de asemenea, scopul de a liniști opinia publică într-o oarecare măsură prin dezvăluirea unui arsenal din ce în ce mai nou și mai puternic. Aceste dinamici operează pe mai multe niveluri, strategic, politic și societal, adesea consolidându-se reciproc. Cu toate acestea, persoanele nefamiliare cu strategia militară sau fizica nucleară s-ar putea să nu

¹¹Ibid., 246.

¹²Nina Tannenwald, “The Meaning of the Nuclear Revolution: 75 Years of Non-use,” *Texas National Security Review*, accessed November 7, 2023, <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>.

¹³Georgetown University Center for Security Studies, “CSS Speaker Series | Keir Lieber on The Myth of the Nuclear Revolution,” 8:48-8:52.

¹⁴Ibid., 9:13-9:17.

¹⁵Jervis, *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*, 54.

¹⁶Ibid., 65.

¹⁷Ibid., 66.

¹⁸Ibid.

¹⁹Gvosdev, “Introducing Robert Jervis.”

²⁰Jervis, *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*, 50.

²¹Lawrence Freedman, “A Book of Its Time and for Today,” *Texas National Security Review*, accessed November 7, 2023, <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>.

fi înțeles adesea că numărul de focoaase nucleare poate fi de importanță secundară pentru statele înarmate nuclear. Factorii de decizie politică și strategii militare l-au acuzat, de asemenea, pe Jervis de inexactități. De exemplu, politologul Charles L. Glaser a susținut că „menținerea unei capacități de distrugere prin represalii este mai dificilă decât credeau Jervis și alți teoreticieni ai revoluției nucleare”²². În plus, scenariul destul de brutal al distrugerii în masă pe care teoria îl presupunea în cel mai rău caz nu a facilitat situația care „în timpul Războiului Rece era «mai delicată, iar sensul său mai fluid» decât admite teoria revoluției nucleare”²³.

O altă obiecție se referă la numărul de combinații internaționale pe care Jervis le-a analizat. O mare parte din istoria de după 1945 s-a bazat pe un sistem bipolar, care, în timp, s-a transformat într-o rețea din ce în ce mai largă de state nucleare cu infinite interacțiuni posibile între ele. Gândurile lui Jervis, însă, erau preocupate în principal de o lume împărțită în două, cu un grad mai mic de luare în considerare a „logicii nucleare dincolo de diada SUA-Uniunea Sovietică”²⁴. În prezent, lumea privește cu nerăbdare un alt jucător, și anume China, dar nici alte țări care posedă arme de distrugere în masă nu ar trebui subestimate, deoarece nu este nevoie doar de un arsenal american sau rusesc pentru a realiza „distrugerea în masă”.

Criticii revoluției nucleare subliniază, de asemenea, „numeroase evoluții tehnologice importante”²⁵. Fostul secretar al Apărării al SUA, Ash Carter, subliniază că îmbunătățirile legate de știință (crearea de noi tipuri de bombe, mai precise) și management (construirea de noi strategii) duc la schimbări inevitabile „pe măsură ce pătrundem în noi domenii, precum cibernetica și spațiul, și încercăm să situăm idei vechi și foarte solide, cum ar fi descurajarea, în aceste noi domenii”²⁶. Poate că tehnologia va avansa atât de mult încât, într-o zi, vom putea construi un adăpost antinuclear fiabil care să acopere întregul teritoriu al Statelor Unite. Atunci, cel mai probabil, MAD (Mutually Assured Destruction) va deveni istorie, la fel și teoria revoluției nucleare. Luate împreună, aceste critici sugerează că logica stabilizatoare a revoluției nucleare este din ce în ce mai mult supusă presiunilor în mediul strategic actual, marcat de o competiție reînnoită între marile puteri.

4. Teoria jocurilor fără instrucțiuni

Chiar dacă logica teoretică a revoluției nucleare rămâne analitic validă, eficacitatea sa practică este din ce în ce mai mult constrânsă de erodarea mecanismelor instituționale care odinioară o susțineau. Această schimbare nu invalidează logica descurajării în sine, ci mai degrabă expune dependența sa de constrângerile instituționale. Expirarea Noului START în februarie 2026 marchează prăbușirea ultimului cadru instituțional rămas care guvernează cele mai mari două arsenale nucleare din lume. Semnat inițial în 2010 și prelungit în 2021, tratatul a impus limite asupra focoaselor strategice desfășurate și a sistemelor de lansare, stabilind în același timp un regim de verificare conceput pentru a spori transparența și predictibilitatea. Pentru prima dată în peste o jumătate de secol, Statele Unite și Rusia operează fără limite obligatorii din punct de vedere juridic asupra forțelor lor nucleare strategice ipso facto, constituind o schimbare descrisă de Erin D. Dumbacher, cercetător senior în securitate nucleară la Consiliul pentru Relații Externe, drept posibilul început al „sfârșitului unei ere a controlului și limitelor armelor”²⁷. Acest moment reprezintă o fisură în arhitectura stabilității nucleare și contestă direct ipotezele care stau la baza revoluției nucleare.

Semnificația Noului START s-a extins dincolo de plafoanele numerice. Mecanismele sale de verificare, inclusiv inspecțiile la fața locului și schimburile de date, au fost concepute pentru a reduce incertitudinea și a stabili așteptările. După cum subliniază analiștii, cele mai importante contribuții ale tratatului la stabilitatea strategică au fost transparența și predictibilitatea. Cu toate acestea, acest sistem începuse deja să se erodeze înainte de expirarea formală a tratatului. Decizia Rusiei de a suspenda participarea în 2023 a oprit efectiv inspecțiile, subminând acordul înainte de sfârșitul său legal.

Dintr-o perspectivă mai teoretică, prăbușirea Noului START poate fi într-adevăr interpretată prin prisma lui Robert Jervis. Tratatul a funcționat ca un mecanism care a făcut vulnerabilitatea reciprocă gestionabilă. A redus incertitudinea cu privire la capacități și intenții. Prin urmare, dispariția sa amplifică tocmai acele condiții care alimentează dilema securității: opacitatea, neîncrederea și planificarea în cel mai rău caz. Într-adevăr, evaluările timpurii sugerează că absența controlului armelor poate încuraja

²²Charles L. Glaser, “Nuclear Revolution Theory Marches Forward,” *Texas National Security Review*, accessed November 7, 2023, <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>

²³Nina Tannenwald, “The Meaning of the Nuclear Revolution: 75 Years of Non-use.”

²⁴Glaser, “Nuclear Revolution Theory Marches Forward.”

²⁵Ibid.

²⁶Vox, “How Deterrence is Changing, Explained by Defense Secretary Ash Carter,” April 13, 2016, interview video, 1:24-1:35, <https://youtu.be/Wp4fKplfGRc?si=TZCJzRvbASZAxN7v>.

²⁷Erin D. Dumbacher, “Nukes Without Limits? A New Era After the End of New START,” *Council on Foreign Relations*, February 9, 2026, <https://www.cfr.org/articles/nukes-without-limits-a-new-era-after-the-end-of-new-start>.

comportamentul competitiv. Fără limite convenite sau verificare, ambele state se confruntă cu stimulente pentru a presupune ce e mai rău, crescând probabilitatea unei curse a înarmărilor și a unor calcule greșite. Mediul post-New START ar putea semăna cu o lume a „armelor nucleare fără limite”²⁸. În acest sens, sfârșitul tratatului transformă în mod activ mediul strategic într-unul mai strâns aliniat cu dinamica împotriva căreia Jervis a avertizat. În același timp, încercările de a negocia un alt acord au eșuat până acum. Deși au fost discutate propuneri pentru un cadru mai larg, care să includă puteri nucleare suplimentare, nu a apărut niciun tratat formal. Rezultatul este o perioadă de tranziție definită nu de un nou echilibru, ci de absența instituțională.

Prin urmare, implicațiile sunt atât practice, cât și teoretice. Practic, erodarea mecanismelor de verificare crește riscul de percepție greșită și escaladare. Teoretic, aceasta expune limitele revoluției nucleare: vulnerabilitatea reciprocă singură nu garantează stabilitatea atunci când mecanismele care o fac observabilă și previzibilă dispar. În acest sens, expirarea Noului START poate fi înțeleasă ca un test critic al argumentului lui Jervis. Dacă stabilitatea nucleară depinde nu doar de descurajare, ci și de gestionarea paradoxurilor sale, atunci momentul actual reprezintă o trecere de la vulnerabilitatea gestionată la incertitudinea negestionată.

5. Concluzie

Revoluția nucleară a transformat fundamental relația dintre putere și securitate, introducând un sistem în care supraviețuirea depinde de reținere. După cum a susținut Robert Jervis, vulnerabilitatea reciprocă are potențialul de a stabiliza relațiile internaționale prin descurajarea utilizării forței. Totuși, așa cum a demonstrat acest articol, o astfel de stabilitate nu a fost niciodată automată. A depins de o combinație fragilă de percepție, cooperare și constrângeri instituționale. Paradoxul din centrul revoluției nucleare constă în faptul că instrumentele concepute pentru a spori securitatea pot, în anumite condiții, să o submineze. Eforturile de consolidare a descurajării, prin acumulare, progres tehnologic sau semnalizare strategică, pot intensifica incertitudinea, pot întări dilema securității și pot crește probabilitatea unor calcule greșite. În acest sens, stabilitatea nucleară nu este o condiție fixă, ci un echilibru gestionat continuu.

Expirarea Noului START dezvăluie măsura în care acest echilibru s-a bazat pe mecanisme formale de control și transparență. Fără acestea, vulnerabilitatea reciprocă devine mai puțin previzibilă și mai periculoasă. Absența constrângerilor transformă descurajarea într-o formă mai puțin stabilă și mai opacă de interacțiune strategică. Acest lucru sugerează că revoluția nucleară intră într-o nouă fază în care logica sa stabilizatoare nu mai este susținută de structurile care o făceau odinioară gestionabilă. Drept urmare, sistemul internațional seamănă din ce în ce mai mult cu o condiție de competiție strategică fără reguli clare, unde riscurile de escaladare sunt mai greu de anticipat și controlat.

În cele din urmă, întrebarea centrală nu mai este dacă armele nucleare descurajează conflictul, ci în ce condiții descurajarea rămâne stabilă. Dacă mecanismele care odinioară susțineau transparența și predictibilitatea continuă să se erodeze, paradoxul identificat de Jervis poate intensifica instabilitatea. Provocarea nu mai constă în înțelegerea logicii descurajării, ci în reconstrucția condițiilor în care aceasta poate funcționa într-un mediu strategic din ce în ce mai liber de restricții.

²⁸*Ibid.*

Bibliografie:

- Dumbacher, Erin D. “Nukes Without Limits? A New Era After the End of New START.” Council on Foreign Relations. February 9, 2026. <https://www.cfr.org/articles/nukes-without-limits-a-new-era-after-the-end-of-new-start>.
- Freedman, Lawrence. Texas National Security Review. “A Book of Its Time and for Today.” Accessed November 7, 2023. <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>.
- Georgetown University Center for Security Studies. “CSS Speaker Series | Keir Lieber on The Myth of the Nuclear Revolution.” September 24, 2020. Educational video, 1:22:36. <https://youtu.be/reEjWpbcSRk?si=LpKGS70b0jrSfDsH>.
- Glaser, Charles L. Texas National Security Review. “Nuclear Revolution Theory Marches Forward.” Accessed November 7, 2023. <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>.
- Gvosdev, Nikolas. “Introducing Robert Jervis.” Lecture, Harvard University, Cambridge, MA. October 30, 2023.
- Jervis, Robert. *The Meaning of the Nuclear Revolution: Statecraft and the Prospect of Armageddon*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1989.
- Tannenwald, Nina. Texas National Security Review. “The Meaning of the Nuclear Revolution: 75 Years of Non-use.” Accessed November 7, 2023. <https://tnsr.org/roundtable/book-review-roundtable-the-meaning-of-the-nuclear-revolution-30-years-later/>.
- Vox. “How Deterrence is Changing, Explained by Defense Secretary Ash Carter.” April 13, 2016. Interview video, 10:44. <https://youtu.be/Wp4fKplfGRc?si=TZcJzRvbASZAxN7v>.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

De la Marea Neagră la Indo-Pacific: convergența strategică India-România într-o ordine mondială fragmentată

Dr. Monojit DAS (India)¹

1. Introducere

Ordinea mondială care a prins contur după Războiul Rece cedează locul unui peisaj mai fragmentat și mai contestat. Globalizarea, odată organizată în jurul eficienței și interdependenței, este remodelată de rivalitatea geopolitică, naționalismul lanțurilor de aprovizionare și revenirea puterii coerente în centrul relațiilor internaționale. Două teatre surprind cel mai viu această schimbare: Marea Neagră, unde un război sfâșietor din Ucraina a intrat în al cincilea an fără un armistițiu durabil, și Indo-Pacific, unde competiția dintre marile puteri Statele Unite și China continuă să definească mediul strategic.

India și România se află la capetele opuse ale acestei ordini fragmentate, însă pozițiile lor sunt din ce în ce mai legate. India a devenit o putere lider în Indo-Pacific, un furnizor de securitate a rețelei în Oceanul Indian și un partener indispensabil pentru orice strategie care vizează diversificarea lanțurilor de aprovizionare globale departe de o singură putere dominantă. Între timp, România ancorează flancul estic al NATO la Marea Neagră și servește ca stat de primă linie în confruntarea cu Rusia.

Argumentul central al acestui articol este simplu. În ciuda distanței geografice care separă New Delhi și București, cele două țări împărtășesc interese convergente în securitatea maritimă, lanțurile de aprovizionare rezistente, diversificarea energetică și o ordine internațională bazată pe reguli. Pe măsură ce Marea Neagră și Indo-Pacific devin tot mai strâns legate strategic, un parteneriat pragmatic India-România oferă ambelor părți beneficii tangibile și oferă comunităților transatlantice și indo-pacifice mai largi o punte utilă între două teatre de operațiuni care sunt prea des analizate izolat.

Sursa: <https://www.forbes.ro/relatiile-comerciale-dintre-romania-si-india-ating-1-miliard-de-euro-in-2024-449933>

¹Analist geopolitic independent

2. Marea Neagră și Indo-Pacific: Teatre strategice conectate

Invazia Rusiei în Ucraina nu a produs rezolvările rapide la care mulți sperau. La mijlocul anului 2026, conflictul rămâne un război pozițional de mare intensitate concentrat în estul Ucrainei, cu încercări repetate de încetare a focului care s-au prăbușit în câteva zile. Expirarea noului tratat START în februarie 2026, pentru prima dată din 1972, lăsând Statele Unite și Rusia fără limite impuse prin tratat privind armele nucleare strategice, a adăugat un nivel suplimentar de instabilitate securității europene².

Marea Neagră însăși rămâne un spațiu disputat: războiul cu mine, atacurile cu drone asupra infrastructurii portuare și disputele privind securitatea coridoarelor cerealiere continuă chiar și în mijlocul negocierilor periodice. Orice viitor acord de securitate maritimă va trebui să funcționeze în limitele Convenției de la Montreux, din 1936, care limitează prezența forțelor navale non-litorale în Marea Neagră și plasează o responsabilitate supradimensionată asupra statelor riverane precum România, Bulgaria și Turcia³.

Aceasta nu este doar o problemă regională europeană. Războiul a determinat o reorganizare fundamentală a cheltuielilor europene pentru apărare, a accelerat extinderea NATO și a împins capitalele europene să caute parteneri externi care pot ajuta la diversificarea aprovizionării cu energie, a producției de apărare și a inputurilor tehnologice critice. În același timp, Indo-Pacificul a devenit centrul de greutate al producției globale, al lanțurilor de aprovizionare cu semiconductori și al comerțului maritim.

Perturbările din Strâmtoarea Ormuz, care au urmat reînnoirii conflictului dintre Statele Unite, Israel și Iran, în 2026, au ilustrat cât de repede se poate răspândi instabilitatea într-un punct de blocare maritimă pe piețele globale de energie și transport maritim, forțând planificatorii europeni și asiatici deopotrivă să se gândească la coridoare⁴ comerciale alternative și rezistente.

Rezultatul este că evoluțiile din Marea Neagră și Indo-Pacific nu mai sunt separabile. O Europă îngrijorată de dependența de orice putere externă unică pentru energie, tehnologie sau inputuri de apărare are stimulente puternice pentru a aprofunda legăturile cu o putere indo-pacifică mare, democratică și nealinată, cum ar fi India. În schimb, propriul calcul strategic al Indiei, care echilibrează relațiile cu Statele Unite, Rusia și statele din Golf, urmărind în același timp o politică externă independentă, beneficiază de un set mai larg de parteneri europeni, care nu sunt definiți doar de relația lor cu Bruxelles-ul, Berlinul sau Parisul. România, situată la intersecția dintre Marea Neagră, Marea Mediterană extinsă și rutele terestre care leagă Europa Centrală de Asia, este bine poziționată pentru a fi unul dintre acești parteneri.

3. Convergența strategică India-România

Cooperare maritimă și de securitate

Ambele țări au un interes direct în libertatea navigației și protejarea rutelor comerciale maritime de coerciție, fie în Marea Neagră, Oceanul Indian sau Marea Mediterană extinsă și Golf. Poziția României pe flancul estic al NATO îi oferă experiență directă în ceea ce privește amenințările hibride, de la sabotajul infrastructurii submarine la campanii de dezinformare, cu care India se confruntă și în propria sa vecinătate maritimă.

Cele două țări au făcut deja primii pași pentru a oficializa legăturile de apărare: un acord bilateral de cooperare în domeniul apărării oferă un cadru juridic pentru cooperarea în domeniul medicinei de apărare, al apărării cibernetice, al cercetării și al co-dezvoltării și co-producției de echipamente militare, iar o a doua reuniune la nivel de minister al apărării a avut loc la New Delhi la mijlocul anului 2026, în urma unei sesiuni anterioare de la București. Extinderea acestui dialog pentru a include securitatea cibernetică, conștientizarea domeniului maritim și exerciții comune ar da substanță la ceea ce oficialii români au descris public drept un „parteneriat complet” în creștere între cele două țări⁵.

Conectivitate și comerț

Portul Constanța al României, cel mai mare port de la Marea Neagră, conferă țării un rol natural de poartă de acces care leagă Europa de Vest, regiunea Mării Negre și, din ce în ce mai mult, fluxurile

²Haggag, K. (4 februarie 2026). *După expirarea Noului START, Europa trebuie să intensifice controlul armelor. Institutul Internațional de Cercetare a Păcii din Stockholm (SIPRI)*. <https://www.sipri.org/commentary/essay/2026/after-new-start-expires-europe-needs-step-arms-control>

³Jensen, B. și Montgomery, M. (2025). *Centrul de Vizualizare la Distanță pentru Studii Strategice și Internaționale, „Cum să securizăm Marea Neagră în timpul unui armistițiu dintre Rusia și Ucraina”*, <https://www.csis.org/analysis/how-secure-black-sea-during-russia-ukrainian-ceasefire>

⁴Chitkara, A. & Sutton, S. (2026). *„With Hormuz Under Strain, a Trade Corridor Built for Resilience Faces a Real-World Test,” Fortune*, <https://fortune.com/2026/04/17/imec-india-middle-east-europe-corridor-hormuz-trade-supply-chain/>

⁵Pandey, S. *„India-Romania Ties 'Complete Partnership' Growing Stronger Daily, Says Envoy Sena Latif,”* <https://aninews.in/news/world/asia/india-romania-ties-complete-partnership-growing-stronger-daily-says-envoy-sena-latif20260605232025/>

comerciale orientate spre Indo-Pacific⁶. Pentru India, acest lucru este important deoarece New Delhi a urmărit în mod activ proiecte de conectivitate terestră și maritimă care să reducă dependența sa istorică de rutele vulnerabile la perturbări în apele disputate. Coridorul Economic India-Orientul Mijlociu-Europa, conceput ca o rețea multimodală de căi ferate, porturi și infrastructură digitală și energetică care leagă India de Europa prin Golf, rămâne cea mai ambițioasă inițiativă de acest tip, deși implementarea sa a încetinit considerabil pe fondul tensiunilor regionale din Asia de Vest și al fricțiunilor din relațiile⁷ comerciale India-Statele Unite. Chiar și în starea sa de stagnare, coridorul ilustrează logica care ar trebui să influențeze și relațiile India-România: o lume mai multipolară recompensează statele care construiesc legături de conectivitate redundante, bilaterale și pragmatice, în loc să se bazeze pe un singur coridor sau partener. Comerțul dintre India și România a atins aproximativ 1,2 miliarde de dolari americani în 2025, o creștere de peste 20% față de anul precedent, iar ambele guverne se pregătesc pentru viitorul acord de liber schimb UE-India, care ar putea extinde substanțial oportunitățile în industria de apărare, energia regenerabilă, oțelul, componentele auto și infrastructura portuară⁸.

Dincolo de logistică, România are potențialul de a servi drept principala poartă de acces a Indiei către Europa Centrală și de Est. În calitate de membru al UE și NATO, situat la intersecția dintre Marea Neagră, Balcani și Europa Centrală, România oferă întreprinderilor și industriilor strategice indiene acces la piețe regionale care se extind de la Balcanii de Vest până la viitoarea reconstrucție a Moldovei și Ucrainei. Pe măsură ce India încearcă să-și diversifice parteneriatele europene dincolo de economiile tradiționale din Europa de Vest, România poate deveni o ancoră importantă pentru un angajament comercial, industrial și strategic pe termen lung.

Securitate energetică

Rezervele de gaze offshore ale României din Marea Neagră, împreună cu ambițiile sale în domeniul energiei nucleare, inclusiv lucrările în curs de desfășurare la centrala nucleară de la Cernavodă, o poziționează ca un jucător din ce în ce mai important în diversificarea energetică europeană⁹. India, la rândul său, continuă să caute aprovizionări cu energie diversificate și rezistente, echilibrând creșterea economică cu preocupările legate de securitatea energetică, amplificate de instabilitatea din Golf. Deși cooperarea energetică la scară largă dintre India și România se află într-un stadiu incipient, interesul comun de a reduce dependența de orice furnizor unic, fie că este vorba de gaz rusesc pentru România și regiunea extinsă, fie de hidrocarburi din Golf pentru India, creează spațiu pentru cooperare în domeniul tehnologiei energiei nucleare, comerțului cu gaze naturale lichefiate și investițiilor în energie regenerabilă.

Tehnologie și dialog strategic

Dincolo de securitate strictă și comerț, ambele țări și-au exprimat interesul pentru aprofundarea cooperării în domeniul tehnologiei digitale, inteligenței artificiale și legăturilor interpersonale. Companiile românești și-au extins exporturile de servicii IT și software către India, iar cele două țări au discutat despre cooperarea în domeniul hidrogenului verde și al agriculturii durabile¹⁰.

Schimbările educaționale, cum ar fi colaborarea Erasmus+ care a adus studenți indieni în România pentru un festival Shakespeare la Craiova și cadrul extins al permiselor de muncă din România pentru lucrătorii indieni calificați și semicalificați, sunt elemente de bază modeste, dar semnificative, pentru o relație mai largă, bazată pe capitalul uman, precum și pe calcul strategic. Consolidarea legăturilor academice și de tip think-tank între instituțiile indiene și universitățile și centrele de cercetare din România ar ajuta la instituționalizarea acestei cooperări dincolo de dependența actuală de vizite diplomatice la nivel înalt.

4. Calea de urmat

Transpunerea acestei convergențe de interese într-un parteneriat durabil va necesita un efort susținut de ambele părți, care să cuprindă nu doar diplomația și apărarea, ci și educația, rezistența la dezastre,

⁶Vij, J. (2025). "India-Romania Ties Have Enormous Potential, Businesses Should Take Note," <https://blog.ficci.com/archives/9547>

⁷Al Nuaimi, H. A. (2026). IMEC în pauză: Cum și când poate coridorul să-și recapete avânt pe fondul fricțiunilor dintre India și SUA. Trends Research & Advisory. <https://trendsgroup.org/insight/imec-on-pause-how-and-when-the-corridor-can-regain-momentum-amid-india-u-s-friction>

⁸ETV Bharat, "India-Romania Trade Jumps 20%; Jaishankar, FM Oana Discuss EU-India FTA, Strategic Partnership in Cyprus," <https://www.etvbharat.com/en/bharat/india-romania-trade-jumps-20-percent-jaishankar-romanian-fm-oana-discuss-eu-india-fta-strategic-partnership-in-cyprus-enn26052900569>

⁹Romanian Business Journal, "Romania-India Economic Partnership Exceeds 1 Billion Euros and Aims to Expand into IT and Innovation," <https://www.romanianbusinessjournal.ro/romania-india-economic-partnership-exceeds-1-billion-euros-and-aims-to-expand-into-it-and-innovation/>

¹⁰The Indian Panorama, "India-Romania Economic Partnership Advances," <https://www.theindianpanorama.news/world-news/india-romania-economic-partnership-advances>

implicarea tinerilor și cultura. Se remarcă mai mulți pași concreți.

În primul rând, dialogul politic și strategic ar trebui să fie ridicat dincolo de vizitele ministeriale periodice, către un dialog strategic structurat, anual, care să abordeze în mod explicit atât preocupările de securitate legate de Marea Neagră, cât și cele legate de Indo-Pacific, permițând fiecărei părți să înțeleagă mai bine modul în care mediul regional al celeilalte părți îi modelează postura globală.

În al doilea rând, cooperarea maritimă și în domeniul apărării ar trebui să treacă de la acorduri-cadru la o cooperare practică, inclusiv instruire comună, schimburi privind apărarea cibernetică și explorarea oportunităților de coproducție în domeniul producției de apărare, bazându-se pe acordul bilateral de apărare existent.

În al treilea rând, comerțul și investițiile ar trebui extinse prin utilizarea viitorului acord de liber schimb UE-India ca punct de plecare, acordând o atenție deosebită sectoarelor în care baza de producție a României și capacitățile de inginerie și software ale Indiei sunt complementare, inclusiv componente auto, produse farmaceutice și servicii IT.

În al patrulea rând, diplomația burselor merită un accent mai mare. India oferă deja locuri de formare cetățenilor români în cadrul Programului de Cooperare Tehnică și Economică Indiană (ITEC) și burse culturale și educaționale prin intermediul Consiliului Indian pentru Relații Culturale (ICCR), inclusiv schemele Programului de Schimb Cultural și ale Programului de Schimb Educațional deschise solicitanților români¹¹.

O cotă anuală dedicată și limitată de burse ICCR pentru studenții români, alături de o listă extinsă de locuri de formare ITEC adaptate priorităților românești, cum ar fi administrația publică, gestionarea dezastrelor și guvernanta digitală, ar oferi relației o coloană vertebrală educațională mai puternică și ar completa schimburile academice și parteneriatele universitare comune, cum ar fi colaborarea Universității din Craiova cu instituțiile indiene, care sunt deja în curs de dezvoltare¹².

În al cincilea rând, colaborarea între grupurile de experți și cele de tip „track-two” ar trebui formalizată prin programe comune de cercetare și dialoguri regulate între instituțiile indiene și universitățile și centrele de cercetare din România, axate în special pe legătura dintre Marea Neagră și Indo-Pacific, o zonă care rămâne insuficient explorată în comunitățile de politică externă ale ambelor țări.

În al șaselea rând, diplomația tineretului de tip „track-two” ar trebui integrată ca o caracteristică permanentă a relației, mai degrabă decât ca o inițiativă singulară. Colaborarea Erasmus+ care a adus studenți indieni de la Institutul de Științe Sociale Kalinga la Craiova pentru un festival Shakespeare este un model util; aceasta ar putea fi extinsă într-un forum anual de tineret India-România, schimburi parlamentare studențești, simulări de modele de diplomație și stagii structurate în ministerele de externe și ambasadele fiecărei părți, oferind următoarei generații de factori de decizie politică de ambele părți expunere directă la mediul strategic al celeilalte părți înainte de a ajunge în funcții de conducere.

În al șaptelea rând, cooperarea în gestionarea dezastrelor oferă o cale concretă și cu costuri politice reduse pentru acțiuni comune. Autoritatea Națională pentru Managementul Dezastrelor (NDMA) din India are o vastă experiență în răspunsul la cicloane, inundații și cutremure și în coordonarea Forței Naționale de Răspuns la Dezastre, în timp ce sistemul de management al dezastrelor din România este coordonat de Departamentul pentru Situații de Urgență (DSU) și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU) din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, ambele operând în cadrul mecanismului de protecție civilă al Uniunii Europene.¹³ Un cadru structurat de cooperare NDMA-DSU/IGSU, care include exerciții comune de simulare și pe teren privind răspunsul la inundații, gestionarea incendiilor de vegetație și pregătirea pentru cutremure, schimbul de bune practici privind sistemele de avertizare timpurie și participarea oficialilor români din domeniul protecției civile la programele de instruire pentru răspunsul la dezastre din India și invers, ar construi o interoperabilitate practică între două sisteme care se află fiecare în prima linie a pericolelor legate de climă în regiunile lor respective¹⁴.

În al optulea rând, diplomația culturală și cinematografică sub umbrela ICCR ar trebui extinsă pentru a include cooperarea audiovizuală, inclusiv filmările și coproducția de filme. Schema reînnoită de rambursări în numerar a României, care rambursează până la 30% din cheltuielile eligibile de producție locală și care a atras deja producții internaționale majore în studiourile și locațiile sale, este promovată activ de Ambasada Indiei la București ca stimulent pentru casele de producție indiene să ia în considerare această opțiune¹⁵.

¹¹Embassy of India, Bucharest, "ITEC Scholarship," <https://www.eoibucharest.gov.in/page/itec/>.

¹²Embassy of India, Bucharest, "ICCR Scholarship," <https://www.eoibucharest.gov.in/page/iccr/>.

¹³Civil Protection Knowledge Network, "Department for Emergency Situations, Romania," <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/organisations/departement-emergency-situations-romania>.

¹⁴Interreg Danube Region Programme, "Project Partner: General Inspectorate for Emergency Situations," <https://interreg-danube.eu/projects/safety4tmf/news/project-partner-general-inspectorate-for-emergency-situations-gies>.

¹⁵Embassy of India, Bucharest, "Film Incentives in Romania," <https://www.eoibucharest.gov.in/docs/1613383702Film%20Incentives%20in%20Romania.pdf>.

Având în vedere extinderea programului de rambursări în numerar de către România până în 2029, care oferă certitudine pe termen lung producătorilor, și mecanismul unic de facilitare a filmelor din India, India Cine Hub, deschis filmărilor internaționale reciproce, există o oportunitate reală de a dezvolta un acord de coproducție audiovizuală India-România, utilizând studiourile din București și castelele și peisajele Transilvaniei pentru producții indiene și locațiile diverse ale Indiei pentru echipe românești și europene, alături de prezentări comune la festivaluri de film și proiecte documentare cofinanțate pe teme istorice și culturale comune¹⁶.

În al nouălea rând, cooperarea în domeniul tehnologiilor emergente și al securității energetice ar trebui urmărită prin inițiative specifice în guvernanta inteligenței artificiale, infrastructura publică digitală și tehnologia energiei nucleare și regenerabile, domenii în care ambele țări au capacități în creștere, dar încă subutilizate.

Construirea unei arhitecturi instituționale pentru un parteneriat strategic durabil India-România

Deși India și România au identificat mai multe căi promițătoare de cooperare, succesul pe termen lung al relației va depinde în cele din urmă de dezvoltarea unor mecanisme instituționale robuste, capabile să susțină implicarea dincolo de schimbările de conducere politică sau de circumstanțele geopolitice în schimbare. Parteneriatele strategice nu dăinuie doar prin interese comune, ci și prin dialog regulat, memorie instituțională și rețele care conectează guvernele, industria, mediul academic și societatea civilă. Prin urmare, o arhitectură instituțională cuprinzătoare ar trebui să completeze inițiativele diplomatice existente. La nivel guvernamental, un dialog strategic anual India-România la nivelul ministerelor de externe și al apărării ar putea oferi o platformă structurată pentru a revizui evoluțiile din regiunile Mării Negre și Indo-Pacific, a coordona pozițiile cu privire la provocările emergente de securitate și a identifica noi domenii pentru cooperare bilaterală. Acest lucru ar putea fi susținut de grupuri de lucru specifice sectorului, axate pe colaborarea industrială în domeniul apărării, securitatea cibernetică, securitatea maritimă, tranziția energetică, tehnologiile critice și lanțurile de aprovizionare rezistente.

Cooperarea în domeniul industriei de apărare ar trebui să valorifice, de asemenea, ecosistemul de inovare indigen în creștere al Indiei, în cadrul inițiativelor **Atmanirbhar Bharat** și **Make in India**. Platforme precum Inovații pentru Excelență în Apărare (iDEX), care încurajează colaborarea între startup-uri, industrie, mediul academic și forțele armate, ar putea explora oportunități pentru provocări comune de inovare, incubare tehnologică și co-dezvoltare de tehnologii de apărare cu dublă utilizare cu parteneri români. În mod similar, colaborarea dintre producătorii indieni de apărare publici și privați și baza industrială de apărare în expansiune a României ar putea promova cercetarea comună, co-producția, întreținerea, repararea și revizia (MRO) și transferul de tehnologie în domenii precum sistemele fără pilot, apărarea cibernetică, electronica militară, industria aerospațială și producția avansată. Colaborarea în domeniul industriei de apărare ar trebui să încurajeze, de asemenea, parteneriatele dintre producătorii indieni de apărare și firmele românești din domeniul aerospațial, al construcțiilor navale și al tehnologiei de apărare. Asocierile mixte în domeniul sistemelor fără pilot, al întreținerii și reviziei (MRO), al electronicii militare, al soluțiilor de securitate cibernetică și al tehnologiilor cu dublă utilizare ar completa atât inițiativa „Make in India” a Indiei, cât și programul de modernizare a apărării al României în curs de desfășurare.

Dincolo de inițiativele conduse de guvern, implicarea instituționalizată aferentă *Track 1.5* și *Track 2* ar trebui să devină un pilon central al parteneriatului. Schimburile regulate, dialogurile comune privind politicile, bursele de cercetare și publicațiile colaborative care implică instituții strategice de top, cum ar fi Centrul pentru Studii de Război Comun (CENJOWS), Centrul pentru Putere Aerospațială și Studii Strategice (CAPSS), Fundația Națională Maritimă (NMF), Institutul Serviciilor Unite din India (USI) și Institutul Manohar Parrikar pentru Studii și Analize de Apărare (MP-IDSA). Pentru actorii privați, Fundația de Cercetare Observer (ORF) și Fundația de Cercetare Chintan (CRF) pot fi parteneri buni, împreună cu universitățile românești, academiile de apărare și institutele de politici, ar contribui la generarea unui dialog politic susținut privind securitatea Mării Negre, geopolitica Indo-Pacifică, guvernanta maritimă, reziliența cibernetică, tehnologiile emergente și economia apărării. Astfel de parteneriate instituționale nu numai că ar aprofunda înțelegerea strategică, dar ar cultiva și rețele profesionale durabile, capabile să sprijine cooperarea bilaterală pe termen lung. O astfel de colaborare ar trebui să se extindă dincolo de schimburile bilaterale pentru a include participarea comună la platforme de politici internaționale, dialoguri de securitate și consorții de cercetare. Grupurile de experți indiene și românești ar putea organiza împreună dialoguri anuale la Marea Neagră și Indo-Pacific, ar putea redacta în colaborare documente de politici, ar putea acorda burse de schimb pentru cercetători și ar putea colabora la proiecte finanțate extern, susținute de Uniunea Europeană, inițiativele de diplomație publică ale NATO și programele de cercetare

¹⁶Vourlias, C. (2026). Romania approves three-year extension of revamped 30% cash rebate program. Variety. <https://variety.com/2026/film/global/wednesday-romania-extension-cash-rebate-1236785903>.

multilaterale. Parteneriatele care implică universități, institute de politici, academii de apărare și centre de studii strategice ar instituționaliza cooperarea și ar genera un angajament politic susținut.

Cooperarea economică și tehnologică ar beneficia, în mod similar, de platforme instituționale dedicate. Înființarea unui Consiliu de Afaceri și Inovare India-România, care să implice camere de comerț, asociații industriale, ecosisteme de start-up-uri, parcuri tehnologice și agenții de investiții, ar putea facilita o participare mai mare a sectorului privat în sectoarele emergente, inclusiv producția de apărare, tehnologiile digitale, energia regenerabilă, produsele farmaceutice, logistica și producția avansată. O astfel de implicare ar completa inițiativele guvernamentale, încurajând în același timp parteneriatele comerciale pe termen lung și fluxurile de investiții.

Implicarea interpersonală ar trebui să constituie un alt pilon al acestui cadru instituțional. Extinderea parteneriatelor academice prin programe comune de studii, schimburi de cadre didactice, cercetări doctorale colaborative și centre dedicate studiilor la Marea Neagră și Indo-Pacific ar consolida legăturile educaționale, în timp ce forumurile anuale de lideri ai tinerilor, schimburile parlamentare, festivalurile culturale și programele de schimb profesional ar cultiva o nouă generație de părți interesate angajate să promoveze relațiile bilaterale.

În cele din urmă, India și România ar trebui să urmărească o colaborare mai strânsă prin intermediul platformelor regionale și multilaterale, unde interesele lor converg. Participarea comună la programele europene de cercetare, inițiativele internaționale de gestionare a dezastrelor, dialogurile privind securitatea maritimă, parteneriatele pentru inovare și proiectele care sprijină conectivitatea regională și reconstrucția post-conflict ar permite ambelor țări să își valorifice avantajele comparative respective, contribuind în același timp la o stabilitate regională mai largă. Prin integrarea cooperării bilaterale într-o rețea mai largă de parteneriate instituționale, India și România pot transforma o relație înrădăcinată în bunăvoință într-un parteneriat strategic rezilient, multidimensional, capabil să se adapteze la un mediu internațional din ce în ce mai complex.

În plus, ambele țări ar trebui să exploreze, de asemenea, o mai bună coordonare în cadrul instituțiilor multilaterale și al forumurilor regionale, unde interesele lor converg. În timp ce România contribuie prin intermediul Uniunii Europene și NATO, iar India prin platforme precum inițiativele G20 și Indo-Pacific, o consultare mai aprofundată pe teme precum securitatea maritimă, guvernanta cibernetică, lanțurile de aprovizionare reziliente, rezistența la dezastre și protecția infrastructurilor critice ar consolida alinierea lor diplomatică.

5. Concluzie

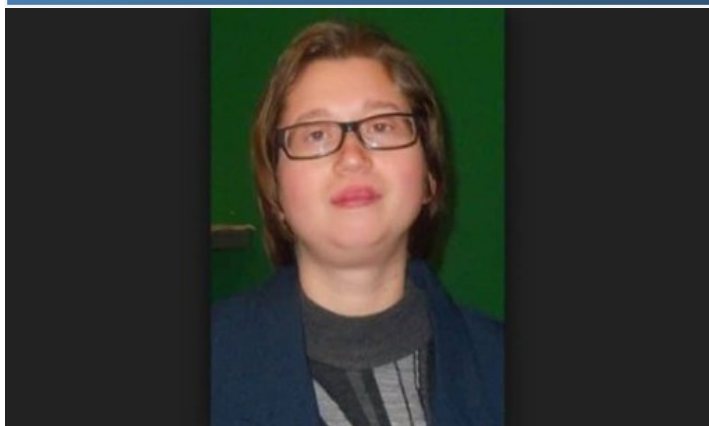
Marea Neagră și Indo-Pacific nu mai sunt teatre strategice izolate, ci spații din ce în ce mai interconectate, modelate de evoluția competiției geopolitice, a interdependenței economice și a provocărilor comune de securitate. Războiul din Ucraina a modificat fundamental calculele europene privind securitatea, în timp ce instabilitatea din Golf și intensificarea rivalității strategice din Indo-Pacific continuă să remodeleze comerțul global, fluxurile de energie și rețelele tehnologice critice. În acest peisaj strategic în evoluție, India și România, în ciuda distanței lor geografice și a angajamentului bilateral modest din punct de vedere istoric, ocupă poziții de o relevanță strategică tot mai mare. Convergența lor este determinată nu doar de valori politice comune, ci și de interese geopolitice complementare în securitatea maritimă, lanțuri de aprovizionare rezistente, diversificarea energetică, guvernanta digitală și păstrarea unui ordinii internaționale bazate pe reguli.

Prin valorificarea poziției României ca poartă cheie a Mării Negre și a Europei de Est și a apariției Indiei ca o putere indo-pacifică de top și partener economic și tehnologic de încredere, ambele țări au oportunitatea de a transforma o relație tradițional cordială într-un parteneriat strategic cuprinzător. Un astfel de parteneriat ar trebui să se extindă dincolo de diplomația convențională pentru a cuprinde cooperarea industrială în domeniul apărării, tehnologiile cibernetice și emergente, conștientizarea domeniului maritim, rezistența la dezastre, securitatea energetică, colaborarea academică, ecosistemele de inovare și schimburile interpersonale. La fel de importante vor fi instituționalizarea dialogului strategic regulat, o implicare mai puternică între grupurile de experți și universități, parteneriate mai strânse între întreprinderi și o colaborare sporită în cadrul cadrelor multilaterale și regionale, unde interesele lor converg.

Privind în perspectivă, România poate servi drept o punte importantă care leagă India de Europa Centrală și de Est, în timp ce India poate oferi României o implicare mai profundă cu Indo-Pacificul mai larg și cu Sudul Global. Pe măsură ce Europa își diversifică parteneriatele strategice, iar India își extinde implicarea cu continentul european dincolo de partenerii săi tradiționali, cooperarea bilaterală este probabil să dobândească o semnificație strategică mai mare. Oportunitățile emergente - inclusiv reconstrucția viitoare a Ucrainei, coridoarele de conectivitate rezistente, protecția infrastructurii critice, guvernanta inteligenței artificiale, tehnologiile verzi și producția de apărare - oferă căi practice prin care ambele țări pot traduce convergența strategică în rezultate tangibile.

În cele din urmă, succesul relațiilor India-România va depinde nu numai de inițiativele guvernamentale, ci și de capacitatea instituțiilor academice, a organizațiilor de cercetare, a industriei, a societății civile și a tinerilor lideri de a construi rețele susținute de cooperare. Într-o eră din ce în ce mai definită de incertitudine strategică și guvernare globală fragmentată, parteneriatele care leagă regiunile, mai degrabă decât să consolideze diviziunile geopolitice, vor deveni din ce în ce mai valoroase. Un parteneriat ambițios și orientat spre viitor între India și România are potențialul de a evolua într-un pilon important care leagă Marea Neagră de zona Indo-Pacifică, contribuind nu doar la prosperitatea bilaterală, ci și la o ordine internațională mai rezilientă, conectată și echilibrată.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Arctica și Indo-Pacificul ca sisteme geopolitice divergente: o analiză comparativă a competiției spațiale în ordinea internațională contemporană

Monica AGRIGOROAIEI (România)

Abstract

Acest studiu dezvoltă un cadru comparativ pentru analiza Arcticii și Indo-Pacificului ca două sisteme geopolitice emergente, cu structuri diferite de competiție, temporalitate și guvernare. Argumentul central este că cele două regiuni nu reprezintă variații ale aceluiași tip de rivalitate internațională, ci două regimuri distincte de organizare a spațiului strategic global. Indo-Pacificul este conceptualizat ca un sistem de competiție densă, sincronă și instituționalizată, caracterizat prin interacțiuni militare și economice frecvente și printr-o multipolaritate activă. Arctica este definită ca un sistem asincronic, climatic condiționat și anticipativ, în care competiția este structurată de transformări de mediu și infrastructură mai degrabă decât de confruntare directă. Studiul utilizează o metodologie comparativ-structurală și integrează literatura de geopolitică critică, economie politică internațională și securitate arctică pentru a demonstra că schimbarea climatică introduce o nouă dimensiune constitutivă a puterii globale.

Sursa: <https://www.projectstatecraft.org/post/transition-balancing->

Mai jos este o versiune extinsă, în stil academic, a secțiunii de introducere, păstrând logica conceptuală dar dezvoltând-o pe mai multe niveluri (teoretic, structural și metodologic implicit).

1. Introducere

Ordinea internațională contemporană este marcată de o reconfigurare profundă a spațiilor strategice, care depășește logica tradițională a geopoliticii clasice centrate pe distribuția fixă a puterii între state. În literatura clasică, de la Mackinder la Spykman, spațiul geopolitic era conceput ca relativ stabil, iar competiția între mari puteri era analizată în raport cu poziționarea geografică, controlul teritoriului și accesul la rute maritime sau resurse. Această abordare presupunea o anumită constanță a mediului fizic și o separație relativ clară între factorii naturali și dinamica politică.

Evoluțiile recente ale sistemului internațional indică însă apariția unor regiuni a căror relevanță strategică nu mai poate fi înțeleasă exclusiv prin prisma geostrategiei tradiționale, deoarece acestea sunt direct dependente de variabile exogene cu dinamică accelerată, în special schimbarea climatică, inovarea tehnologică și reconfigurarea infrastructurilor globale. În acest sens, mediul fizic nu mai funcționează ca un cadru inert al politicii internaționale, ci devine un factor activ de transformare a distribuției de putere. Topirea gheții arctice, digitalizarea logisticii globale, expansiunea rețelilor energetice și militarizarea infrastructurilor critice sunt exemple ale acestei mutații structurale.

Această transformare generează o deplasare conceptuală importantă: de la o geopolitică a spațiului stabil la o geopolitică a spațiului dinamic, în care valoarea strategică a regiunilor nu mai este fixă, ci condiționată de variabilitatea mediului și de capacitatea actorilor de a anticipa și exploata schimbările structurale. În acest cadru, Arctica și Indo-Pacificul apar ca două tipuri de spații strategice emergente, dar cu logici fundamentale diferite de constituire a relevanței geopolitice.

În acest context, Indo-Pacificul și Arctica reprezintă două cazuri-limită ale transformării geopolitice contemporane, utile pentru înțelegerea noii arhitecturi a ordinii internaționale. Indo-Pacificul este un spațiu deja consolidat ca teatru central al competiției dintre marile puteri, caracterizat prin densitate ridicată de actori, infrastructuri și interacțiuni strategice. Este un sistem geopolitic matur, în care rivalitatea se manifestă continuu, iar echilibrul de putere este produs prin interacțiuni repetate și instituționalizate.

Arctica, în schimb, reprezintă o frontieră emergentă a sistemului internațional, în care condițiile materiale ale competiției geopolitice sunt încă în curs de formare. Spre deosebire de Indo-Pacific, unde infrastructura strategică este deja constituită și intens utilizată, Arctica se află într-o fază de tranziție structurală, în care schimbările climatice modifică simultan accesibilitatea, valoarea economică și relevanța militară a spațiului. În acest sens, competiția în Arctica nu este doar despre controlul unui spațiu existent, ci despre definirea însăși a condițiilor în care acel spațiu devine geopolitic relevant.

Ipoteza centrală a acestui studiu este că diferența dintre cele două regiuni este de natură sistemică și nu graduală. Cu alte cuvinte, Arctica și Indo-Pacificul nu reprezintă variații ale aceluiași tip de competiție internațională, ci două forme distincte de organizare a spațiului geopolitic. Indo-Pacificul funcționează ca un sistem de competiție densă, sincronică și instituționalizată, în timp ce Arctica funcționează ca un sistem emergent, asincronic și climatic condiționat, în care relevanța strategică este produsă anticipativ, prin proiecții asupra viitorului mai degrabă decât prin utilizare imediată a spațiului.

2. Cadru teoretic

Analiza de față se bazează pe o arhitectură teoretică interdisciplinară, construită la intersecția dintre geopolitica critică, economia politică internațională și studiile de securitate arctică, completate de concepte din geografia socială și teoria schimbării sistemice globale. Scopul acestui cadru nu este doar de a descrie cele două regiuni, ci de a oferi un set de instrumente analitice capabile să explice de ce Arctica și Indo-Pacificul funcționează ca două forme distincte de ordine geopolitică emergentă.

Prima tradiție este geopolitica critică, asociată în principal cu lucrările lui Klaus Dodds și Simon Dalby, care resping presupunerea clasică a geopoliticii tradiționale conform căreia spațiul este un dat obiectiv, stabil și pre-politic. În această perspectivă, spațiul geopolitic nu este un cadru neutru în care se desfășoară politica internațională, ci un produs simultan material și discursiv. Cu alte cuvinte, regiuni precum Arctica sau Indo-Pacificul nu „există” pur și simplu ca entități strategice, ci sunt constituite printr-un proces continuu de reprezentare, practică instituțională și intervenție materială.

În cazul Arcticii, această dimensiune este deosebit de relevantă, deoarece regiunea nu devine geopolitică doar prin prezența resurselor sau prin poziția geografică, ci prin modul în care este „descoperită” și reconfigurată discursiv ca frontieră a schimbării climatice, ca rezervor energetic sau ca spațiu al noilor rute maritime. În mod similar, Indo-Pacificul nu este doar o extindere geografică între Oceanul Indian și Pacific, ci o construcție strategică recentă care reorganizează percepția asupra competiției dintre marile puteri. În ambele cazuri, geopolitica critică permite înțelegerea faptului că spațiul este simultan material și conceptual, iar puterea operează prin ambele dimensiuni în același timp.

A doua tradiție teoretică este economia politică internațională structurală, reprezentată în special de Robert Keohane și Susan Strange, care analizează modul în care structurile economice globale generează și stabilizează distribuții de putere între actori. În această perspectivă, puterea nu este definită exclusiv prin capacități militare, ci prin controlul asupra structurilor de interdependență: fluxuri comerciale, rețele financiare, infrastructuri logistice și tehnologice.

Aplicată asupra Indo-Pacificului, această abordare evidențiază rolul central al infrastructurii maritime și al chokepoint-urilor în structurarea economiei globale, unde controlul asupra rutelor de transport devine echivalent cu influența asupra sistemului economic global. În cazul Arcticii, economia politică internațională permite interpretarea regiunii nu ca un spațiu marginal, ci ca o potențială reconfigurare a rețelilor globale de transport și energie, în care infrastructura emergentă (porturi arctice, rute sezoniere, infrastructuri energetice offshore) poate modifica distribuția viitoare a interdependențelor.

În acest cadru, Arctica și Indo-Pacificul nu sunt doar regiuni geografice, ci noduri potențiale într-o arhitectură globală a fluxurilor, în care infrastructura devine un instrument direct de putere structurală. Această perspectivă permite depășirea analizei stat-centrice și introduce ideea că puterea este exercitată prin controlul condițiilor materiale ale conectivității globale.

A treia tradiție teoretică este literatura de securitate arctică, reprezentată de autori precum Oran Young, Kristian Åtland și Rolf Tamnes, care conceptualizează Arctica drept un regim internațional parțial instituționalizat. În această abordare, Arctica este caracterizată printr-un paradox instituțional: pe de o parte, există un nivel relativ ridicat de cooperare în domenii precum mediul, cercetarea științifică și dezvoltarea sustenabilă; pe de altă parte, există un deficit structural în ceea ce privește securitatea militară și gestionarea conflictelor.

Consiliul Arctic este exemplul principal al acestei arhitecturi instituționale, funcționând ca un forum de cooperare tehnică, dar excluzând explicit problemele de securitate dură. Această separare funcțională a permis stabilitatea relativă a regiunii în perioada post-Război Rece, dar a generat în același timp o vulnerabilitate structurală în contextul creșterii interesului strategic și al intensificării competiției între mari puteri.

Această literatură este esențială pentru înțelegerea Arcticii nu ca un spațiu anarhic, ci ca un regim incomplet, în care guvernarea este fragmentată între cooperare sectorială și absența mecanismelor de securitate colectivă.

Aceste trei tradiții sunt completate de două concepte analitice cu rol integrator. Primul este conceptul de „time-space compression”, dezvoltat de David Harvey, care descrie modul în care inovațiile tehnologice și infrastructurale reduc distanțele funcționale în sistemul global, modificând relația dintre spațiu și timp în economie și politică. În contextul Indo-Pacificului și Arcticii, acest concept este esențial pentru a înțelege cum rutele maritime, infrastructura digitală și capacitatea logistică redefinesc relevanța strategică a distanțelor geografice.

Al doilea concept este cel de „anticipatory geopolitics”, utilizat în literatura contemporană de securitate și economie politică pentru a descrie competiția între state pentru controlul unor spații a căror valoare strategică nu este încă pe deplin realizată, ci proiectată asupra viitorului. Acest concept este crucial pentru analiza Arcticii, unde o mare parte din competiția geopolitică actuală nu se bazează pe utilizare efectivă, ci pe anticiparea unor condiții viitoare de accesibilitate, resurse și navigație.

Acest cadru teoretic permite articularea unei perspective integrate asupra celor două regiuni, în care geopolitica nu mai este înțeleasă ca o simplă distribuție a puterii în spațiu, ci ca un proces dinamic de producere simultană a spațiului, infrastructurii și temporalității strategice.

3. Metodologie

Studiul utilizează o metodologie comparativ-structurală de tip calitativ, concepută pentru a depăși limitările analizelor stat-centrice și pentru a surprinde dinamica emergentă a regiunilor strategice ca sisteme geopolitice complexe. Alegerea acestei abordări este justificată de natura obiectului de studiu, întrucât atât Arctica, cât și Indo-Pacificul nu pot fi înțelese adecvat prin agregarea comportamentelor individuale ale statelor, ci prin analiza structurii relaționale care organizează interacțiunile dintre actori, infrastructuri și condiții de mediu.

Metodologia se bazează în primul rând pe analiză conceptuală a literaturii existente, ceea ce implică o examinare sistematică a principalelor cadre teoretice din geopolitica critică, economia politică internațională și studiile de securitate regională. Această etapă are rolul de a identifica modul în care diferitele tradiții academice definesc și construiesc conceptual regiunile arctice și indo-pacifice, precum și de a evidenția convergențele și divergențele dintre aceste interpretări. Analiza conceptuală este necesară deoarece ambele regiuni sunt puternic „teoretizate”, adică există deja ca obiecte de discurs academic și strategic, ceea ce influențează direct realitatea lor geopolitică.

A doua componentă metodologică constă în compararea dimensiunilor structurale ale celor două regiuni, organizată în patru axe analitice principale: dimensiunea actorială, infrastructurală, militară și temporală. Dimensiunea actorială se referă la distribuția și tipologia actorilor relevanți în fiecare regiune, incluzând statele riverane, actorii extraregionali și instituțiile internaționale implicate. Dimensiunea infrastructurală analizează rețelele materiale care permit sau limitează accesul și circulația în spațiul respectiv, cum ar fi coridoarele maritime, porturile, infrastructura energetică și sistemele de comunicații. Dimensiunea militară examinează formele de prezență și proiecție a puterii armate, cu accent pe diferențele dintre militarizarea convențională din Indo-Pacific și militarizarea infrastructurală din Arctica. Dimensiunea temporală, în schimb, investighează modul în care relevanța strategică a fiecărei regiuni este distribuită între prezent și viitor, respectiv între competiția actuală și anticiparea unor transformări structurale.

Această structurare comparativă permite identificarea unor diferențe nu doar descriptive, ci și ontologice între cele două regiuni, în sensul în care fiecare dimensiune contribuie la constituirea unui tip distinct de

ordine geopolitică. Analiza nu urmărește doar să descrie variații empirice, ci să surprindă logica internă de organizare a fiecărui sistem regional.

A treia componentă metodologică constă în identificarea tiparelor de ordine geopolitică emergentă. Aceasta presupune un proces de abstracție analitică prin care observațiile empirice și conceptuale sunt sintetizate în modele structurale ale organizării spațiului strategic. În cazul Indo-Pacificului, acest proces permite identificarea unei ordini caracterizate prin densitate, sincronicitate și instituționalizare a conflictului. În cazul Arcticii, aceeași abordare evidențiază o ordine emergentă caracterizată prin raritate, asincronicitate și dependență de transformări climatice și tehnologice.

Din punct de vedere epistemic, studiul adoptă o perspectivă interpretativ-structurală, în care realitatea geopolitică este înțeleasă ca rezultat al interacțiunii dintre constrângeri materiale și construcții conceptuale. Aceasta implică recunoașterea faptului că regiunile analizate nu sunt entități fixe, ci sisteme dinamice în curs de constituire, iar analiza lor trebuie să surprindă atât dimensiunea materială, cât și cea reprezentativ-discursivă.

În ceea ce privește unitatea de analiză, studiul respinge explicit statul ca unitate primară și adoptă „regiunea strategică ca sistem” drept nivel fundamental de analiză. Această opțiune metodologică este motivată de faptul că atât Arctica, cât și Indo-Pacificul sunt structurate prin interdependențe care depășesc granițele statale și implică rețele complexe de infrastructură, instituții și fluxuri transnaționale. În acest sens, regiunile sunt tratate ca sisteme emergente, ale căror proprietăți nu pot fi reduse la suma comportamentelor actorilor individuali, ci rezultă din interacțiunile dintre aceștia și mediul fizic în care operează.

Prin această abordare, metodologia permite surprinderea diferențelor structurale profunde dintre cele două regiuni și oferă un cadru analitic capabil să explice nu doar starea actuală a competiției geopolitice, ci și traiectoriile potențiale de transformare ale ordinii internaționale.

4. Indo-Pacificul ca sistem de competiție densă

Indo-Pacificul trebuie conceptualizat ca un sistem geopolitic de tip „high-density strategic environment”, în care spațiul nu funcționează ca fundal al politicii internaționale, ci ca infrastructură activă a competiției dintre puteri. Spre deosebire de regiunile clasice ale geopoliticii, unde distanța geografică producea amortizare strategică și întârzieri în propagarea efectelor politice, Indo-Pacificul este caracterizat de o comprimare funcțională a spațiului strategic. Această comprimare nu este doar rezultatul progresului tehnologic naval sau aerian, ci al integrării simultane a infrastructurii maritime, a lanțurilor globale de producție și a arhitecturilor militare avansate într-un singur sistem regional interdependent.

Din această perspectivă, Indo-Pacificul poate fi înțeles ca un „câmp strategic continuu”, în care separația dintre zone de pace și zone de conflict devine difuză până la punctul de indistinție operațională. Interacțiunile dintre actori nu sunt episodice, ci permanente și stratificate, desfășurându-se simultan pe multiple niveluri: naval, aerian, subacvatic, cibernetic, economic și informațional. Această stratificare produce o formă de competiție multi-domeniu, în care fiecare acțiune într-un registru generează reacții în alte registre, ceea ce amplifică complexitatea sistemului și reduce predictibilitatea liniară a comportamentului actorilor.

Din punct de vedere structural, Indo-Pacificul funcționează ca un sistem de interdependență multipolară saturată, în care niciun actor nu poate controla unilateral întregul spațiu, dar fiecare actor are capacitatea de a produce perturbări semnificative. Această caracteristică creează o formă de echilibru instabil de tip dinamic, în care stabilitatea sistemului nu este rezultatul unui consens normativ sau al unei hegemonii clare, ci al unei permanente recalibrări a pozițiilor relative. În acest context, puterea nu este un atribut static, ci o funcție relațională dependentă de capacitatea de a influența simultan mai multe niveluri ale sistemului regional.

Un element central al acestei structuri îl reprezintă densitatea infrastructurală. Indo-Pacificul este unul dintre cele mai intens integrate spații maritime ale economiei globale, în care infrastructura portuară, rutele comerciale și lanțurile logistice formează o rețea extrem de complexă de interdependențe. Această infrastructură nu este neutră din punct de vedere geopolitic, ci profund politizată, întrucât controlul nodurilor logistice echivalează cu capacitatea de a influența fluxuri economice globale. În acest sens, porturile, strâmtoarele și centrele maritime funcționează ca „puncte de condensare a puterii structurale”, unde infrastructura economică devine simultan infrastructură strategică.

Această densitate infrastructurală este direct legată de arhitectura geoeconomică a regiunii, care este dominată de lanțuri de aprovizionare fragmentate, dar interdependente la scară globală. Producția industrială este distribuită între multiple state, iar valoarea adăugată este dispersată pe întregul spațiu Indo-Pacific. Această fragmentare funcțională produce o dependență structurală de stabilitatea rutelor maritime și aeriene, ceea ce transformă securitatea infrastructurală într-o componentă centrală a securității economice globale.

În acest cadru, chokepoint-urile maritime nu sunt simple accidente geografice, ci elemente

constitutive ale ordinii economice globale. Strâmtoarea Malacca, de exemplu, nu este doar o rută de tranzit, ci un mecanism de filtrare a fluxurilor energetice și comerciale dintre Oceanul Indian și Pacific. Similar, Strâmtoarea Ormuz funcționează ca un nod critic al sistemului energetic global, în timp ce Marea Chinei de Sud reprezintă un spațiu de suprapunere între infrastructură economică, revendicări teritoriale și proiecție militară.

Această configurație generează o formă de vulnerabilitate sistemică distribuită, în care riscul geopolitic nu este localizat marginal, ci integrat în însăși arhitectura funcționării sistemului global. În termeni analitici, Indo-Pacificul poate fi descris ca un sistem de „fragilitate structurală optimizată”, în care eficiența economică globală este maximizată prin concentrarea fluxurilor, dar această concentrare produce simultan puncte critice de potențială destabilizare.

Dimensiunea militară a regiunii reflectă și amplifică această structură. Indo-Pacificul este caracterizat de o prezență militară avansată, persistentă și suprapusă, în care marile puteri operează simultan prin rețele de baze, grupuri navale de atac, capacități de descurajare nucleară și sisteme integrate de supraveghere. Această prezență nu are un caracter episodic, ci unul permanent, ceea ce transformă regiunea într-un spațiu de contact strategic continuu. În acest context, descurajarea nu funcționează ca o stare de echilibru, ci ca un proces activ de semnalizare și contra-semnare, în care fiecare demonstrație de forță este simultan un act de comunicare strategică.

Un alt element esențial este natura temporală a competiției. Indo-Pacificul este un sistem cu temporalitate comprimată, în care intervalul dintre decizie și reacție este extrem de redus. Această comprimare temporală este rezultatul combinației dintre proximitatea operațională a forțelor militare, viteza fluxurilor informaționale și integrarea economică profundă. În consecință, sistemul funcționează pe baza unei logici de reacție rapidă, în care anticiparea devine o componentă centrală a comportamentului strategic.

În ansamblu, Indo-Pacificul nu poate fi redus la o simplă regiune de rivalitate între mari puteri, ci trebuie înțeles ca un sistem geopolitic complet, caracterizat prin densitate relațională extremă, infrastructură integrată, vulnerabilitate sistemică și competiție permanentă multi-domeniu. Stabilitatea sa relativă este produsul unei tensiuni structurale continue, în care ordinea nu este absența conflictului, ci gestionarea permanentă a unui nivel ridicat de interdependență strategică.

5. Arctica ca sistem emergent climatic și asincronic

În comparație cu regiunea indo-pacifică, Arctica trebuie conceptualizată ca un sistem geopolitic emergent de tipul unui „mediu strategic structurat, independent din punct de vedere temporal”, în care relevanța geopolitică nu este o proprietate stabilă a spațiului, ci un rezultat contingent al interacțiunii dintre transformări climatice, capacități tehnologice și proiecții strategice ale actorilor statali. Spre deosebire de regiunile geopolitice clasice, în care stabilitatea relativă a mediului fizic permite acumularea graduală de infrastructură, instituții și regimuri de suveranitate, Arctica este caracterizată printr-o instabilitate structurală a condițiilor de bază ale accesului. Această instabilitate nu este o variabilă marginală, ci însăși condiția ontologică a regiunii ca spațiu geopolitic.

În termeni analitici, Arctica nu funcționează ca o regiune în sens westfalian sau chiar post-westfalian clasic, ci ca un spațiu de „constituire geopolitică continuă”, în care granițele funcționale ale activității umane sunt în permanentă recalibrare. Schimbarea climatică joacă aici rolul unui factor sistemic de reconfigurare a geografiei strategice globale. Reducerea calotei glaciare arctice nu produce doar modificări graduale ale accesibilității, ci induce o transformare calitativă a structurii spațiului, prin extinderea progresivă a zonelor de navigabilitate, redefinirea distanțelor funcționale dintre nodurile economice globale și reconfigurarea valorii relative a resurselor energetice și minerale.

Această dinamică generează o formă de geopolitică asincronică, în care temporalitatea interacțiunilor strategice nu este continuă, ci fragmentată și dependentă de ritmuri exogene sistemului internațional. Spre deosebire de Indo-Pacific, unde competiția este permanent activă și caracterizată prin densitate relațională ridicată, Arctica funcționează prin cicluri de activare și dezactivare geopolitică, determinate de variații sezoniere, interanuale și pe termen lung ale condițiilor climatice. Acest lucru produce o structură de tip „episodic-strategic regime”, în care intensitatea competiției variază nu în funcție de dinamica relațiilor dintre actori, ci în funcție de deschiderea sau închiderea fizică a spațiului operațional.

Această asincronicitate introduce o ruptură fundamentală în logica clasică a analizei geopolitice, deoarece decuplează parțial relația dintre intenția strategică și capacitatea de execuție. În Arctica, intențiile geopolitice ale statelor pot exista pe termen lung fără posibilitatea materială imediată de implementare, ceea ce generează o separare între planificarea strategică și condițiile de operare. Astfel, sistemul devine dominat de o formă de anticipare structurală extinsă, în care actorii operează pe baza unor scenarii climatice și tehnologice care nu sunt încă realizate, dar sunt considerate probabil emergente.

Această caracteristică determină apariția unei raționalități geopolitice distincte, care poate fi descrisă drept „raționalitate de tip infrastructural”. În această logică, deciziile nu sunt optimizate pentru

câștig imediat, ci pentru poziționare într-un spațiu de posibilități viitoare. Actorii investesc în infrastructuri, capacități și prezență simbolică într-un mediu care este încă parțial inaccesibil, tocmai pentru a-și asigura avantaj competitiv în momentul în care condițiile de acces se vor modifica structural. Aceasta transformă Arctica într-un spațiu de acumulare strategică a opțiunilor, mai degrabă decât de utilizare imediată a resurselor.

Din perspectiva economiei politice internaționale, Arctica poate fi interpretată ca un sistem de „valoare geopolitică latentă”. Resursele energetice, minerale și biologice ale regiunii sunt în mare parte cunoscute din punct de vedere geologic, însă valoarea lor strategică este suspendată între potențial și realizare. Această suspendare este determinată de interacțiunea dintre trei constrângeri principale: accesibilitatea fizică, viabilitatea economică și stabilitatea climatică. Niciuna dintre aceste dimensiuni nu este stabilă pe termen lung, ceea ce face ca evaluarea strategică a regiunii să fie profund dependentă de diverse scenarii.

În mod similar, infrastructura de transport arctică trebuie înțeleasă ca un sistem intermitent de conectivitate globală. Pasajul de Nord-Est și Pasajul de Nord-Vest nu constituie încă rute comerciale globale stabile, comparabile cu noduri din Indo-Pacific, ci coridoare sezoniere a căror utilizare depinde de variațiile anuale ale gheții marine. Această caracteristică introduce o formă de infrastructură „discontinuu”, în care funcționalitatea este condiționată de starea mediului natural. În consecință, logistica globală nu poate integra complet aceste rute în arhitectura sa stabilă, ceea ce limitează capacitatea lor de a deveni alternative structurale la sistemele maritime existente.

Această infrastructură intermitentă produce o formă de geoeconomie a incertitudinii structurale. Actorii economici și statali nu investesc în Arctica în funcție de utilizare imediată, ci în funcție de probabilitatea transformării viitoare a regimului climatic. Astfel, regiunea devine un spațiu de „management strategic al riscurilor extins”, în care investițiile sunt distribuite pentru a acoperi multiple scenarii de evoluție, inclusiv scenarii de deschidere completă a rutelor maritime sau de intensificare a exploatarea resurselor offshore.

Din punct de vedere militar, Arctica este caracterizată de o logică a prezenței infrastructurale persistente în condiții extreme, mai degrabă decât de o logică a confruntării directe. Puterea militară nu se exprimă predominant prin capacitatea de proiecție ofensivă, ci prin capacitatea de menținere a operabilității într-un mediu în care costurile logistice și tehnologice sunt excepțional de ridicate. În acest sens, infrastructura militară devine ea însăși o formă de putere, deoarece capacitatea de a menține baze, sisteme de comunicații și platforme de supraveghere în condiții polare reprezintă un avantaj strategic în sine.

Această formă de militarizare infrastructurală produce o ierarhie geopolitică distinctă, în care proximitatea geografică devine un factor decisiv de putere. Statele riverane Arcticii beneficiază de avantaje structurale semnificative, deoarece pot reduce costurile logistice și pot menține prezență continuă. În acest context, Rusia ocupă o poziție dominantă datorită combinației dintre extensia sa geografică arctică, continuitatea investițiilor în infrastructură polară și experiența istorică în operarea în medii extreme. Alte state riverane operează într-un regim de capacitate parțială, în timp ce actorii extraregionali sunt constrânși de costuri disproporționate de acces și menținere a prezenței.

Arctica trebuie înțeleasă ca un sistem geopolitic emergent, asincronic și climatic condiționat, în care competiția nu este definită de intensitatea interacțiunilor prezente, ci de distribuția anticipativă a pozițiilor strategice într-un spațiu aflat în transformare structurală continuă. Spre deosebire de Indo-Pacific, unde puterea este exercitată prin controlul fluxurilor existente și al infrastructurilor deja consolidate, în Arctica puterea se exercită prin capacitatea de a anticipa, influența și modela procesul de transformare a spațiului însuși înainte ca acesta să devină complet geopolitic „activ”.

În acest context, Groenlanda poate fi interpretată ca una dintre cele mai clare expresii concrete ale competiției geopolitice pentru Arctica, deoarece concentrează într-un singur spațiu trei tipuri de dinamici care, în mod normal, sunt dispersate la nivel regional: controlul strategic al poziționării arctice, accesul la resurse critice și proiecția infrastructural-militară într-un mediu climatic în transformare.

Din perspectiva geopoliticii clasice, Groenlanda nu este importantă în primul rând prin populație sau economie, ci prin poziția sa geostrategică între America de Nord, Atlanticul de Nord și Oceanul Arctic. Această poziționare o transformă într-un nod intermediar între spațiul euro-atlantic și spațiul arctic emergent. În termeni de proiecție de putere, insula funcționează ca un punct de control indirect asupra coridoarelor aeriene și maritime care leagă America de Europa de Nord și, tot mai mult, de rutele arctice în deschidere. Această funcție de „platformă de acces” explică de ce Groenlanda este relevantă pentru atât pentru Statele Unite, cât și pentru Danemarca și, indirect, pentru NATO ca ansamblu strategic.

Din perspectiva economiei politice a resurselor, Groenlanda este relevantă pentru că deține rezerve semnificative de minerale critice (pământuri rare, uraniu, zinc, grafit și alte resurse strategice), care devin din ce în ce mai importante în contextul tranziției energetice globale și al competiției tehnologice. Pe măsură ce schimbările climatice fac mai accesibile zonele nordice, aceste resurse trec din categoria „potențial geologic” în categoria „activ geopolitic”, ceea ce mută Groenlanda dintr-un spațiu periferic într-un spațiu de interes strategic global.

Din perspectivă militară, Groenlanda este deja integrată într-o arhitectură de securitate transatlantică prin infrastructuri de supraveghere și avertizare timpurie, în special în contextul sistemelor de monitorizare a spațiului aerian și a rachetelor balistice între Arctica și Atlanticul de Nord. Această dimensiune transformă insula într-un element al infrastructurii de securitate globală, nu doar regională. În logica competiției dintre marile puteri, controlul sau influența asupra unor astfel de puncte nu vizează neapărat ocuparea teritorială, ci asigurarea accesului și a poziționării într-un sistem de detecție și reacție strategică extins.

În logica geopoliticii arctice emergente, Groenlanda funcționează ca un „spațiu pivot” între două regimuri de ordine: ordinea consolidată a Atlanticului de Nord și ordinea emergentă a Arcticii. Această poziție de interfață îi conferă o valoare strategică disproporționată față de dimensiunea sa demografică sau economică. În termeni structurali, nu este un teritoriu marginal, ci un nod de tranziție între două sisteme geopolitice cu logici diferite.

De aceea, interesul geopolitic pentru Groenlanda nu poate fi redus la un singur vector (resurse, militar sau simbolic), ci trebuie înțeles ca o convergență între mai multe niveluri de competiție. Statele Unite, de exemplu, o percep în principal prin prisma securității strategice arctice și a controlului accesului nord-atlantic, în timp ce Uniunea Europeană și Danemarca o integrează mai mult într-o logică de guvernare, resurse și stabilitate regională. În fundal, emergența Rusiei ca actor arctic dominant și interesul crescând al Chinei pentru Arctica amplifică valoarea globală a acestui spațiu.

În termeni sintetici, Groenlanda este mai puțin un „obiect” de competiție și mai mult o „interfață” prin care se proiectează competiția pentru Arctica însăși. Ea concentrează într-un singur punct tensiunile dintre climat, infrastructură, suveranitate și proiecție militară, devenind astfel una dintre expresiile cele mai clare ale tranziției către o geopolitică arctică structurată de schimbarea climatică și de anticiparea transformărilor viitoare ale spațiului global.

6. Model conceptual

Analiza propune un model comparativ de tip structural-relational care urmărește să depășească descrierea regională convențională și să opereze la nivelul unei teorii a ordinii geopolitice emergente. Indo-Pacificul și Arctica sunt tratate nu ca regiuni în sens geografic, ci ca două regimuri distincte de producere a spațiului strategic, fiecare definit de modul în care spațiul, timpul, conflictul și infrastructura sunt articulate într-un sistem coerent de putere. În acest sens, modelul nu compară doar două cazuri empirice, ci două logici ontologice ale geopoliticii contemporane: geopolitica saturării și geopolitica emergenței.

Dimensiunea spațială: spațiu saturat vs spațiu în curs de constituire

Indo-Pacificul reprezintă un sistem de tipul unui „areal suprasaturat”, în care spațiul a fost deja complet integrat în logica fluxurilor globale. Această integrare nu este doar o chestiune de densitate fizică, ci una de funcționalizare totală a spațiului. Aproape fiecare unitate geografică relevantă este inclusă într-o rețea de interdependențe economice, militare sau tehnologice. Spațiul nu mai funcționează ca un cadru exterior al politicii internaționale, ci ca un mediu intern al acesteia. Cu alte cuvinte, geopolitica nu „se desfășoară în Indo-Pacific”, ci este produsă de structura Indo-Pacificului însuși.

Această condiție produce o formă de continuitate spațială funcțională, în care distanțele geografice sunt reduse prin infrastructură, iar separațiile tradiționale dintre regiuni sunt absorbite într-o rețea continuă de fluxuri. Spațiul devine astfel „comprimat funcțional”, chiar dacă rămâne extins geografic.

Arctica, în schimb, reprezintă un sistem de tip „areal emergent”, în care funcționalizarea spațiului este incompletă și dependentă de variabile exogene. Aici, spațiul nu este încă pe deplin integrat în logica globală a fluxurilor, iar anumite segmente ale sale rămân în stare de latență geopolitică. Această latență nu este pasivă, ci activă, în sensul în care potențialul strategic al regiunii este permanent re-evaluat în funcție de transformări climatice și tehnologice.

Astfel, Arctica nu este un spațiu „periferic”, ci un spațiu „pre-activat”, în care geopolitica există sub formă de posibilitate condiționată, nu de realizare stabilă.

Dimensiunea temporală: sincronie absolută vs asincronie climatică

Dimensiunea temporală introduce ruptura fundamentală dintre cele două sisteme, deoarece definește modul în care timpul este organizat ca resursă geopolitică. Indo-Pacificul funcționează ca un sistem de sincronie geopolitică intensificată, în care temporalitatea este comprimată la maximum. Interacțiunile sunt continue, simultane și interdependente, ceea ce produce un regim de „prezent extins permanent”. În acest sistem, trecutul este arhivat ca experiență strategică, iar viitorul este integrat în calcule imediate de putere, ceea ce elimină separația funcțională dintre dimensiunile temporale.

Această sincronie generează un sistem de feedback rapid, în care deciziile strategice sunt aproape instantaneu absorbite în structura regională. Timpul devine astfel o resursă competitivă, iar viteza reacției devine un determinant al puterii.

Arctica funcționează într-un regim de asincronie climatică, în care temporalitatea geopolitică este decuplată de temporalitatea operațională. Interacțiunile nu sunt continue, ci episodice, activate de schimbări ale mediului fizic. Această structură produce o disjunctie între timpul natural (climatic, sezonier, geologic) și timpul strategic (politic, militar, economic).

Rezultatul este apariția unui sistem de „temporalitate dublă asimetrică”, în care actorii operează simultan în două registre temporale incompatibile: unul imediat, dar limitat de inaccesibilitate fizică, și unul viitor, dar dominant în planificare strategică. Astfel, viitorul nu este o extensie a prezentului, ci un substitut funcțional al acestuia.

Dimensiunea conflictului: densitate continuă vs impact punctual disproporționat

Indo-Pacificul este caracterizat de o stare de conflictualitate structurală continuă. Conflictul nu este un eveniment excepțional, ci o condiție de funcționare a sistemului. Această conflictualitate nu se manifestă neapărat sub forma războiului deschis, ci printr-un spectru larg de interacțiuni competitive: militarizare navală, competiție tehnologică, rivalitate economică și presiune diplomatică constantă. Sistemul funcționează ca un mediu de tensiune permanentă, în care stabilitatea este rezultatul gestionării continue a fricțiunii.

Această structură produce un tip de ordine bazată pe „tensiune stabilizată”, în care conflictul este integrat și normalizat.

Arctica, în schimb, funcționează ca un sistem de conflict cu frecvență redusă, dar cu impact structural disproporționat. Interacțiunile sunt rare, însă fiecare episod de intensificare are potențialul de a reconfigura semnificativ arhitectura geopolitică a regiunii. Această caracteristică transformă Arctica într-un sistem de „moment de răscruce geopolitic”, în care importanța nu este dată de frecvența conflictului, ci de magnitudinea efectelor sale potențiale.

Conflictul este astfel latent, dar nu marginal; el este suspendat în structura sistemului, activându-se doar în condiții de transformare exogenă majoră.

Dimensiunea infrastructurală: controlul nodurilor vs producerea accesului

Indo-Pacificul este structurat în jurul unei infrastructuri globale mature, extrem de dens integrate, în care noduri maritime funcționează ca puncte de control ale fluxurilor globale. Aceste noduri sunt stabile, identificabile și strategic saturate, iar competiția geopolitică se desfășoară în jurul controlului, influenței sau securizării lor.

Această structură generează o formă de putere de tip „regim de control al nodurilor”, în care actorii concurează pentru poziții într-o rețea deja existentă. Infrastructura este relativ fixă, iar geopolitica se desfășoară în interiorul unui cadru deja definit.

Arctica reprezintă un sistem de tip opus, în care infrastructura nu este un dat, ci o construcție în curs de realizare. Puterea nu derivă din controlul nodurilor existente, ci din capacitatea de a crea noduri acolo unde mediul fizic nu permite în mod natural acest lucru. Aceasta implică nu doar investiții materiale, ci și capacități tehnologice avansate, reziliență operațională și control asupra condițiilor de mediu.

În acest sens, Arctica introduce o formă de „putere de creare a infrastructurilor”, în care puterea constă în capacitatea de a produce infrastructură în absența stabilității geografice.

Sinteză conceptuală: două ontologii ale geopoliticii

Modelul conceptual converge spre o distincție fundamentală între două regimuri ontologice ale ordinii geopolitice.

Indo-Pacificul reprezintă o ordine de tip „sistem geopolitic complet operațional”, caracterizată prin spațiu saturat, timp sincronizat, conflict continuu și infrastructură consolidată. În acest sistem, puterea este funcție de poziționare optimă într-o rețea deja stabilizată, iar geopolitica este, în esență, o competiție pentru controlul fluxurilor existente.

Arctica reprezintă o ordine de tip „sistem geopolitic condițional emergent”, caracterizată prin spațiu incomplet activat, timp asincron, conflict episodic și infrastructură contingentă. În acest sistem, puterea nu este funcție de controlul prezentului, ci de capacitatea de a modela condițiile de apariție ale viitorului geopolitic.

Diferența esențială dintre aceste două regimuri nu este una de intensitate sau scară, ci una de logică structurală. Indo-Pacificul aparține unei geopolitici a prezentului hiper-integrat, în care ordinea este menținută prin gestionarea permanentă a interdependenței. Arctica aparține unei geopolitici a viitorului condiționat, în care ordinea este negociată prin anticiparea și accelerarea transformărilor climatice și tehnologice care încă nu s-au stabilizat.

În termeni sintetici, Indo-Pacificul este un sistem de „control al fluxurilor existente”, în timp ce Arctica este un sistem de „producere a condițiilor de flux”. Această distincție marchează trecerea de la geopolitica spațiului ocupat la geopolitica spațiului nou apărut.

7. Discuție

Diferența structurală dintre Indo-Pacific și Arctica trebuie interpretată ca expresia unei transformări mai profunde a sistemului internațional contemporan, care depășește simpla reconfigurare a balanței de putere și intră în sfera modificării modului în care spațiul însuși produce geopolitică. Indo-Pacificul reprezintă, în acest sens, continuitatea adaptativă a logicii geopolitice clasice în condițiile globalizării accelerate. El păstrează elementele fundamentale ale geopoliticii moderne — competiția pentru controlul rutelor maritime, importanța poziționării geografice, centralitatea puterii navale și a infrastructurii logistice — însă le reconfigurează într-un mediu de interdependență globală extrem de densă. Globalizarea nu elimină logica geopolitică, ci o intensifică și o comprimă, transformând-o într-un sistem de interacțiune permanentă.

În acest cadru, Indo-Pacificul poate fi înțeles ca o formă de „hiper-modernizare a geopoliticii clasice”, în care principiile lui Mahan privind controlul maritim rămân relevante, dar sunt integrate într-o arhitectură economică globală mult mai complexă, caracterizată prin lanțuri de aprovizionare fragmentate, integrare tehnologică transnațională și competiție sistemică între mari puteri. Rezultatul este o geopolitică a prezentului extins, în care puterea este exercitată prin controlul simultan al fluxurilor economice, militare și informaționale.

Arctica, în schimb, introduce o ruptură conceptuală în această tradiție, deoarece transformă mediul fizic dintr-un cadru stabil într-o variabilă geopolitică activă. Dacă în geopolitica clasică mediul era o constrângere relativ fixă asupra acțiunii statale, în Arctica mediul devine un actor indirect al transformării ordinii internaționale. Schimbarea climatică nu doar modifică condițiile de operare, ci redefinește în mod structural însăși geografia puterii. Topirea gheții marine, extinderea sezonului de navigație și accesibilitatea resurselor energetice offshore transformă spațiul arctic dintr-o periferie geopolitică într-o frontieră activă a sistemului internațional.

Această mutație marchează apariția unei „geopolitici climatice”, în care variabilele ecologice devin componente structurale ale calculului strategic. Spre deosebire de geopolitica tradițională, unde clima era tratată ca fundal stabil, geopolitica climatică integrează schimbarea ecologică în însăși logica producerii puterii. Accesul la resurse, controlul rutelor maritime și extinderea suveranității nu mai sunt determinate exclusiv de capacitatea militară sau economică, ci de capacitatea de a anticipa și exploata transformări climatice pe termen lung.

În acest sens, Arctica funcționează ca un laborator al unei noi forme de ordine internațională, în care temporalitatea strategică este extinsă radical. Deciziile geopolitice sunt luate într-un orizont în care condițiile fizice ale spațiului nu sunt încă stabilizate, ceea ce introduce o formă de incertitudine structurală în planificarea internațională. Această incertitudine nu este un deficit de cunoaștere, ci o proprietate constitutivă a sistemului.

În contrast, Indo-Pacificul rămâne ancorat într-o logică a stabilității relative a mediului fizic, ceea ce permite o competiție intensă, dar predictibilă în termeni structurali. Arctica, în schimb, funcționează ca un sistem în care însăși baza materială a competiției este în transformare, ceea ce generează o dinamică geopolitică fundamental diferită.

Prin urmare, diferența dintre cele două regiuni nu este doar una de intensitate sau maturitate geopolitică, ci una de regim ontologic al spațiului. Indo-Pacificul operează într-un regim de geopolitică a fluxurilor consolidate, în timp ce Arctica operează într-un regim de geopolitică a transformării condițiilor de flux. Această distincție sugerează că sistemul internațional contemporan nu mai este definit exclusiv de distribuția puterii între state, ci de interacțiunea dintre infrastructură, climă și temporalitate strategică.

8. Concluzie

Indo-Pacificul și Arctica reprezintă două moduri distincte și complementare de organizare a competiției internaționale în secolul XXI. Indo-Pacificul este un sistem geopolitic matur, dens și hiper-integrat, în care competiția dintre marile puteri se desfășoară într-un mediu saturat de infrastructuri, fluxuri economice și prezență militară constantă. Este un spațiu al conflictului continuu, dar structurat, în care ordinea este produsă prin gestionarea interdependențelor existente.

Arctica, în schimb, este un sistem emergent, incomplet constituit și profund dependent de transformări climatice și tehnologice. Este un spațiu al anticipării, în care competiția nu se bazează pe controlul prezentului, ci pe poziționarea în raport cu un viitor geopolitic încă nerealizat. Puterea în Arctica este, prin urmare, o funcție a capacității de a transforma condițiile de mediu în oportunități strategice viitoare.

Împreună, aceste două sisteme indică o tranziție structurală mai amplă a ordinii internaționale, în care geopolitica nu mai poate fi redusă la relația dintre stat și teritoriu. În schimb, ea devine rezultatul

interacțiunii complexe dintre infrastructură globală, schimbare climatică și temporalitate strategică diferențiată. Sistemul internațional contemporan se structurează astfel în jurul unei dualități fundamentale: pe de o parte, spații de competiție densă și stabilizată, iar pe de altă parte, spații emergente în care însăși geografia puterii este încă în formare.

Această dualitate sugerează că viitoarea evoluție a geopoliticii globale va depinde nu doar de distribuția puterii militare și economice, ci și de capacitatea actorilor de a opera simultan în două regimuri diferite de ordine: unul al prezentului hiper-integrat și unul al viitorului climatic condiționat.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Geopolitica IA: de ce Inteligența Artificială și securitatea națională devin din ce în ce mai interconectate?

Gargi AWASTHI (India)

Au trecut mai bine de șaizeci de ani de când conceptul de Inteligență Artificială (IA) și-a luat forma inițială. De atunci, au existat numeroase discuții și dezbateri despre IA și viitorul acesteia ca punct central. Se poate deduce că a sosit ziua în care IA va începe să opereze în aproape toate aspectele vieții umane. O astfel de schimbare posedă un potențial drastic atunci când intră în imagine perspectiva sudului global. Pe lângă activitățile banale ale omenirii, un alt aspect pertinent al societății contemporane este cel al securității naționale.

Fiecare țară din sudul global este destul de proactivă când vine vorba de consolidarea securității sale interne, iar țările încearcă să evite obstacolele și să le atenueze în mare măsură prin toate mijloacele posibile. În plus, având în vedere dezvoltarea și creșterea utilizării IA, merită să ne gândim la viitorul IA în domeniul securității naționale, având în vedere întregul domeniu al sudului global. Într-adevăr, toate entitățile guvernamentale implicate, cum ar fi armata acestor națiuni, se concentrează mai mult pe tehnologiile bazate pe IA, cu obiectivul de a-și îmbunătăți capacitățile generale.

De exemplu, aspectele supravegherii, securității cibernetice și avansarea către echipamente autonome sunt câteva domenii cheie pe care națiunile se concentrează, iar IA a văzut un factor potrivit în acest sens. Prin intermediul acestei lucrări de sinteză, s-a realizat o discuție analitică asupra modului în care postulatul IA poate fi utilizat pentru a analiza un stoc mare de date, a evalua tiparele conectate și a detecta potențiale amenințări la adresa securității. Această lucrare restrânge discuția la perspectiva părții sudice a lumii și analizează întreaga situație a IA și viitorul său prospectiv în domeniul securității cibernetice și al securității naționale a națiunilor conectate. Discuția a luat în considerare, de asemenea, existența mai multor preocupări cu privire la congruența dintre IA și securitatea națională. Prin analiza diverselor literaturi existente, proiectează o discuție și analizează diverse aspecte pertinente legate de acest domeniu.

Sursa: <https://jpolitic.com/the-geopolitics-of-artificial->

În cele din urmă, încearcă să prezinte sugestii la întrebarea în discuție dacă IA în securitatea națională poate fi văzută ca un facilitator care poate ajuta la consolidarea securității interne a națiunii sau dacă trecem cu vederea un obstacol pe care îl poate implica și care este încă un vis de viitor.

Intervenția guvernului SUA în implementarea Mythos și Fable nu ar trebui să surprindă pe nimeni, deoarece condițiile pentru aceasta erau deja prezente. Anthropic ar putea avea dreptate când spune că aceste modele sunt neobișnuit de capabile în descoperirea vulnerabilităților și în atacurile cibernetice, dar modul în care a fost comercializat Mythos a creat o alarmă evidentă de securitate națională. Nu poți prezenta un model suficient de puternic pentru a găsi și exploata punctele slabe ale sistemelor critice, restricționând accesul pe motiv că trebuie ținut departe de actorii ostili și apoi să fii surprins când statul intervine. Aici intervine perspectiva geopolitică, mai ales având în vedere că SUA operează într-un mediu conflictual tensionat cu Iranul, unde puterea militară convențională este întâmpinată cu tactici asimetrice, drone, reprezentanți, activitate cibernetică și presiune asupra infrastructurii regionale critice. Puneți-vă în poziția unui consilier pentru securitate națională sau a unui oficial de contrainformații la Washington. Dacă o companie americană de IA spune că are un model care poate accelera descoperirea vulnerabilităților în sistemele industriale, preocuparea imediată va fi dacă Iranul, reprezentanții săi sau un alt actor ostil ar putea avea acces la acesta și l-ar putea folosi împotriva intereselor SUA, atât pe plan intern, cât și în străinătate.

Restricția privind cetățenii străini pare directă, discriminatorie și probabil contraproductivă. Dacă teama este de accesul unui stat ostil, naționalitatea nu este un test fiabil. Un stat ostil nu trebuie să trimită un agent străin evident pe ușa din față; poate folosi contractori, lucrători interni, organizații de fațadă sau ferme de laptopuri. Cazurile recente ale fermelor de laptopuri din Coreea de Nord demonstrează suficient de clar acest lucru.

„Problema nu este doar dacă Mythos și Fable sunt la fel de puternice în ofensivele cibernetice pe cât s-a anunțat. Problema este că implementarea a făcut intervenția guvernamentală previzibilă.” Dacă o companie spune lumii că are un sistem cu capacitate cibernetică strategică și apoi prezintă controlul accesului ca o modalitate de a împiedica statele ostile să îl obțină, este puțin probabil ca Washingtonul să trateze acest lucru ca pe un marketing normal de produs. Se va întreba cine îl poate folosi, cine îl poate copia, cine poate direcționa accesul la acesta și dacă firma ar trebui să fie singura care ia aceste decizii. Companiile de calcul cuantic ar trebui să ia acest lucru ca pe un avertisment. Dacă hardware-ul cuantic pe termen scurt este comercializat ca și cum ar fi deja aproape de a sparge criptografia existentă sau de a oferi unei țări un avantaj decisiv, guvernele ar putea acționa pe baza acestui limbaj.”

Acesta este unul dintre motivele pentru care Abstract Space va aborda geopolitica alături de matematică, inteligență artificială, calcul cuantic, criptografie, securitate și societate.

Capacitatea tehnică nu se află în afara puterii. Odată ce o tehnologie este vândută ca fiind importantă strategic, aceasta va fi trasă în geopolitică, indiferent dacă dezvoltatorii săi au intenționat acest lucru sau nu.

Cine scrie regulile?: Competiția pentru guvernanta IA

Competiția pentru avantajul IA este, de asemenea, o competiție pentru reguli și standarde - arhitecturile etice, cerințele de interoperabilitate și cadrele de guvernanta care determină ce sisteme de IA sunt de încredere, comercializate și implementate la nivel global. Spre deosebire de cursele tehnologice din trecut, unde descoperirile ingineresti au adesea stabilit ritmul, geopolitica IA va fi, de asemenea, modelată în mod decisiv de cine scrie regulile.

Miza este mare. În absența unui anumit nivel de guvernanta partajată, lumea riscă să alunece în blocuri de IA fragmentate - ecosisteme izolate în care standardele incompatibile cresc costurile, sufocă inovația și subminează încrederea necesară pentru ca produsele infuzate cu IA să se deplaseze peste granițe. Peisajul de reglementare devine deja mai complex la nivel internațional, național și chiar subnațional.

Anul acesta, statele americane și-au intensificat implicarea în supravegherea IA, 38 de state adoptând sau promulgând aproximativ 100 de noi reglementări. În schimb, un acord asupra principiilor de bază ar putea stabili o „zonă de IA de încredere” care acoperă cea mai mare parte a economiei globale, marginalizând valorile aberante și creând o bază aplicabilă pentru comerțul global. Normele comune oferă, de asemenea, o oportunitate importantă pentru ca IA să fie dezvoltată și implementată în mod responsabil și pentru promovarea unor tehnologii care sunt gestionate corespunzător de riscuri, sunt sigure, securizate, de încredere și aliniate la valorile drepturilor omului la nivel global și la alte convenții sociale semnificative împărtășite de națiuni cu aceleași interese.

Concurență și cooperare: SUA și China

Cea mai importantă frontieră se află între Washington și Beijing. După cum a susținut Thomas

Friedman, omniprezența și potențialul de utilizare abuzivă a IA ar trebui să forțeze cele două superputeri ale IA nu numai să concureze, ci și să coopereze. Fără un anumit grad de arhitectură a încrederii, consumatorii pot respinge bunurile străine bazate pe IA, prăbușind comerțul de înaltă tehnologie dintre cele mai mari economii ale lumii.

În timp ce experții continuă să schimbe noțiuni despre cum pot fi îndeplinite astfel de obiective, comparațiile frecvente cu controlul armelor din timpul Războiului Rece sunt potrivite: așa cum armele nucleare necesitau parapete, la fel poate necesita și IA. Diferența este că IA este dezvoltată în principal de firme private, adesea cu sursă deschisă și distribuite la nivel global, ceea ce face ca guvernarea să fie mult mai difuză, contestată și complexă.

Asertivitatea reglementărilor Europei

UE a luat deja măsuri pentru a umple vidul, folosind Legea IA ca model pentru normele globale. Bruxelles-ul consideră standardele atât ca o problemă de suveranitate, cât și ca o pârgă competitivă, exportându-și regulile prin cerințele de conformitate ale marii sale piețe unice. Efortul UE către suveranitatea tehnologică amplifică, de asemenea, fricțiunile transatlantice, în special în contextul în care Washingtonul critică reglementările europene ca fiind protecționism deghizat. Cu toate acestea, cadrul UE devine rapid punctul de referință implicit pentru unele economii mai mici care caută îndrumare.

Rolul emergent al Indiei

India încearcă să se poziționeze atât ca bază de producție, cât și ca centru de guvernare. Viitorul Summit India-IA Impact 2026 de la New Delhi va reuni lideri globali în jurul rolului IA în dezvoltarea economică și guvernarea etică. Pe plan intern, New Delhi a lansat 30 de laboratoare de IA, și-a extins programul de burse pentru a instrui peste 13.000 de cercetători și a anunțat opt modele de fundații indigene adaptate datelor indiene. Aceste mișcări reflectă ambiția Indiei de a acționa ca un factor de decizie pentru Sudul Global, oferind firmelor care se aliniază la standardele sale acces timpuriu la una dintre piețele cu cea mai rapidă creștere din lume.

Noi forumuri multilaterale privind IA la Adunarea Generală a ONU din septembrie 2025

Liderii ONU au anunțat planuri de a poziționa organizația ca centru pentru guvernarea globală a inteligenței artificiale, lansând un „dialog global privind guvernarea inteligenței artificiale” și intenția de a forma un grup de experți științifici din 40 de membri pentru a evalua riscurile și oportunitățile legate de IA, similar grupurilor existente ale ONU, privind politica climatică și nucleară. Această inițiativă va reuni în mod util statele membre, companiile de tehnologie, cadrele universitare și organizațiile non-profit pentru a face schimb de idei și cele mai bune practici, deși îi lipsește orice putere de aplicare.

De ce contează?

Următoarea fază a geopoliticii IA va depinde atât de credibilitate, cât și de capacitate. Pentru companii, alinierea cu cadrele de guvernare emergente va modela accesul pe piață și acordarea de licențe, în timp ce nealinierea riscă excluderea de pe piețele cheie. Fragmentarea reglementărilor amenință accesul pe piață pentru jucătorii mici și mijlocii, cimentând potențial operatorii existenți și creând complexități semnificative pentru organizațiile multinaționale care se străduiesc să deservească diverse piețe internaționale. Companiile care se implică proactiv în modelarea unor standarde etice și interoperabile nu numai că își pot proteja propriile operațiuni, dar pot contribui și la definirea sistemului de operare al economiei globale a secolului XXI.

Punctele forte ale Indiei sunt distincte. Infrastructura sa publică digitală, ecosistemele de date extinse și rezervorul bogat de capital uman oferă o fundație pe care puțini o pot reproduce. Adevărata provocare constă în transformarea acestor active într-un punct de sprijin strategic, fără a fi blocați în blocuri tehnologice consolidate. Parteneriatele cu țări cu aceleași viziuni sunt indispensabile pentru accesul la tehnologii de vârf și lanțuri de aprovizionare rezistente. Însă tradiția politicii externe a Indiei de autonomie strategică nu va fi ușor abandonată; alinierea va rămâne bazată pe probleme, mai degrabă decât absolută.

Pe plan intern, însă, actul de echilibru este și mai complex. Inovația nu trebuie să vină în detrimentul incluziunii. IA trebuie să servească traiectoria de dezvoltare a Indiei, sporind productivitatea, guvernarea și furnizarea de servicii, mai degrabă decât exacerbând inegalitățile sau adâncind liniile de demarcație sociale. La nivel global, India este bine poziționată pentru a articula o cale de mijloc în guvernarea IA: una ancorată în responsabilitatea democratică, dar sensibilă la aspirațiile Sudului Global. Dacă India devine un modelator al normelor emergente sau doar se adaptează la standardele stabilite de alții, va depinde de capacitatea sa de a îmbina ambiția cu prudența.

În fluxul tot mai mare de resurse geotehnologice, acest echilibru îi va defini poziția.

Centrele de date: de la camere din spate la câmpuri de luptă

Centrele de date sunt acum infrastructură critică în economia digitală globală. Aceste ferme de servere extinse gestionează peste 95% din traficul de internet mondial, susținând totul, de la streaming video la serviciile cloud de IA.

Odată privite ca infrastructură back-end, centrele de date au evoluat în active strategice - echivalentul epocii digitale al centralelor electrice sau al porturilor. Numai Statele Unite găzduiesc aproximativ 51% din centrele de date din lume, o concentrație care evidențiază atât dominația digitală a țării, cât și dependența altor țări de cloud-urile din SUA. Această dominație a determinat alte națiuni și regiuni să se întrecă în a-și dezvolta propria capacitate a centrelor de date, dornice să se asigure că datele lor se află pe teritoriul lor.

Astfel, centrele de date au devenit un punct central al politicii industriale. În întreaga lume, țările oferă stimulente fiscale și autorizații rapide pentru a atrage noi ferme de servere. Economii emergente consideră centrele de date drept piatra de temelie a creșterii viitoare, atrăgând marile firme de tehnologie să înființeze centre regionale, în special în Asia, unde este în curs de desfășurare o „goană după aur” a centrelor de date.

Scopul nu este doar economic; este vorba și despre reziliența digitală. Găzduirea unui centru de date major poate atrage industrii conexe, cum ar fi serviciile cloud și cercetarea în domeniul inteligenței artificiale, reducând în același timp dependența de conectivitatea externă. Într-o criză, controlul stocării interne de date ar putea fi la fel de important ca și controlul aprovizionării cu energie.

Cu toate acestea, odată cu această nouă importanță vine și o nouă vulnerabilitate. Tensiunile geopolitice aruncă o umbră asupra industriei centrelor de date, deoarece lanțurile de aprovizionare pentru componente critice - de la cipuri avansate la cabluri cu fibră optică - sunt acum implicate în dispute comerciale.

Controalele și sancțiunile la export pot bloca accesul la cele mai noi procesoare necesare pentru operarea centrelor de date moderne. De exemplu, cipurile de inteligență artificială de înaltă performanță fabricate de firmele americane au fost prinse în interdicții de export, obligând operatorii din China să se lupte pentru alternative.

Astfel de restricții subliniază faptul că un centru de date este la fel de avansat ca și componentele pe care le poate importa, mutând aceste facilități din culise ale tehnologiei în prim-planul preocupărilor de securitate globală.

Războaiele comerciale și decuplarea tehnologică se intensifică

Rivalitatea strategică dintre SUA și China în domeniul inteligenței artificiale s-a adâncit, dând naștere la discuții despre un nou „Război Rece digital”. Ambele superputeri consideră conducerea în domeniul inteligenței artificiale ca un element definitoriu al puterii naționale și mobilizează resursele statului pentru a o asigura.

Washingtonul a urmărit o strategie agresivă de „decuplare tehnologică” care vizează încetinirea ascensiunii tehnologice a Chinei. Începând cu controalele ample la export în 2022, SUA au restricționat sistematic fluxul de cipuri și echipamente avansate către China.

Această campanie a atins apogeul la mijlocul anului 2025, când autoritățile americane au interzis chiar și cipuri specializate de inteligență artificială, concepute pentru a respecta regulile de export anterioare, închizând efectiv ultimul punct de blocaj major pentru hardware-ul de inteligență artificială de top. Mesajul a fost clar: SUA intenționează să mențină un avantaj hardware în domeniul inteligenței artificiale cu orice preț. Rezultatul este un ecosistem tehnologic global din ce în ce mai fragmentat. Aliații SUA din Europa și Asia se află presați să aleagă o tabără sau să își împartă lanțurile de aprovizionare. Mulți s-au aliniat într-o oarecare măsură restricțiilor de export impuse de SUA asupra Chinei, însă puțini se simt confortabil cu o ruptură completă, având în vedere rolul Chinei atât ca piață, cât și ca furnizor.

Apar noi alianțe tehnologice, cum ar fi alianța „Chip 4” – formată din SUA, Japonia, Taiwan și Coreea de Sud – pentru a coordona strategia semiconductorilor, în timp ce China cultivă parteneri prin intermediul Drumului Mătăsii Digitale.

Acest climat de rivalitate îi face pe observatori să se îngrijoreze de o decuplare completă a sferelor tehnologice americane și chineze, ceea ce ar putea forța alte țări să navigheze prin două universuri tehnologice separate, cu standarde incompatibile și fluxuri restricționate de hardware și date.

Drumul de urmat: cooperare sau fragmentare?

Începând cu mijlocul anului 2025, geopolitica IA se află la o răscruce. Pe o cale, lumea ar putea aluneca și mai mult în fragmentare, cu o cortină de fier digitală care să separe sferele tehnologice conduse de SUA și de China. În acest scenariu, centrele de date, rețelele și ecosistemele IA ar fi divizate de standarde incompatibile și suspiciuni reciproce.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Redimensionarea alianțelor și conflictelor la nivel regional și global: minilateralism vs. multilateralism

Aldo MUNGO (Belgia)

Ordinea multilaterală născută în 1945 nu se prăbușește - se fragmentează. Ceea ce asistăm de un deceniu nu este o criză trecătoare a instituțiilor universale, ci o mutație structurală a guvernantei globale. Consiliul de Securitate al ONU este paralizat de drepturi de veto transversale, OMC se luptă să arbitreze războaiele comerciale proliferante, iar G20 produce comunicate care nu duc nicăieri. În acest vid instituțional tot mai mare, se afirmă constant o nouă logică: minilateralismul - cooperarea între un număr limitat de actori care împărtășesc interese convergente și o capacitate reală de acțiune. Acesta nu este un concept nou. Este un răspuns pragmatic, uneori brutal, la impotența colectivă a marilor forumuri universale.

Pentru a înțelege amploarea acestei mutații, trebuie mai întâi să măsurăm profunzimea eșecului multilateral. Sistemul ONU, conceput în euforia din 1945 pentru a preveni revenirea războiului între marile puteri, se bazează pe un postulat care nu mai este valabil: posibilitatea unui consens între membrii permanenți ai Consiliului de Securitate. Războiul din Ucraina a

Sursa: <https://gulfnews.com/opinion/op-eds/minilateralism-a->

îngropat definitiv această ficțiune. Rusia, membru permanent, duce un război de agresiune teritorială în Europa, în timp ce China îi oferă acoperire diplomatică sistematică. Consiliul de Securitate s-a dovedit structural incapabil să acționeze - nu printr-un eșec accidental, ci intenționat. Veto-ul, conceput ca o garanție împotriva unilateralismului, a devenit instrumentul paraliziei sale.

OMC nu se descurcă mai bine. Mecanismele sale de soluționare a litigiilor comerciale au stagnat de când Washingtonul a blocat reînnoirea judecătorilor Organului de Apel în 2019 - o decizie menținută de-a lungul mai multor administrații succesive. Războiul comercial sino-american, tarifele punitive, politicile industriale naționale declarate în mod deschis: toate practici care încalcă spiritul liberului schimb multilateral, fără ca organizația să poată oferi altceva decât condamnări inefficiente. G20, menit să ofere un forum pentru coordonarea macroeconomică globală, merge pe aceeași logică: comunicatele finale, negociate dureros, reflectă cel mai mic numitor comun, mai degrabă decât orice voință politică comună.

În acest context de decădere instituțională s-a impus minilateralismul - nu din convingere ideologică, ci din necesitate operațională. Acolo unde marile forumuri universale dezbat, decid formatele

restrânse. Acolo unde ONU deliberează, acționează coalițiile de interese. Întrebarea nu mai este dacă minilateralismul este dezirabil din punct de vedere teoretic, ci mai degrabă să înțelegem de ce a prevalat în practică și ce ne spune asta despre starea reală a sistemului internațional.

Cea mai spectaculoasă manifestare a acestei logici este, fără îndoială, AUKUS, acordul trilateral încheiat în septembrie 2021 între Statele Unite, Regatul Unit și Australia. În câteva ore, trei puteri anglo-saxone au ocolit nu doar cadrul ONU, ci și propriii aliați din cadrul NATO - Franța fiind în fruntea lor, care s-a trezit brusc deposedată de un contract pentru submarine în valoare de 56 de miliarde de dolari. AUKUS nu este o alianță defensivă în sensul clasic: este un pact de descurajare tehnologică și industrială, centrat pe transferul de tehnologie de propulsie nucleară pentru submarine, orientat explicit împotriva puterii navale în creștere a Chinei în Indo-Pacific. Operează în afara oricărui mandat multilateral, fără consultarea prealabilă a partenerilor regionali, fără niciun cadru juridic internațional preexistent. Este minilateralism în forma sa cea mai pură: eficient, rapid, suveran - și profund destabilizator pentru cei pe care îi exclude.

În același spațiu geografic, Quad - Dialogul de Securitate Cvadrilateral - reunește Statele Unite, Japonia, Australia și India în jurul unei agende de securitate indo-pacifice care nu își spune întotdeauna numele. Relansată oficial în 2017, după o primă încercare eșuată în 2007, Quad a prins contur ca un răspuns direct la asertivitatea maritimă chineză în Marea Chinei de Sud și Oceanul Indian. Nu are un tratat formal, nicio comandă integrată, niciun mecanism de apărare colectivă în sensul Articolului 5 al NATO. Funcționează pe baza consultărilor regulate, a exercițiilor navale comune și a unei convergențe de interese față de Beijing. Puterea sa constă tocmai în informalitatea sa: se adaptează, nu se împotmolește în proceduri instituționale. Reprezintă un model de cooperare de securitate post-multilaterală - funcțională pentru că este limitată, coerentă pentru că este omogenă în interesele sale.

În Europa, dinamica este diferită, dar respectă aceeași logică. Confruntată cu amenințarea rusească, NATO rămâne cadrul de referință - dar procesele sale decizionale greoaie, divergențele interne și ambiguitățile politice au împins țările cele mai expuse să dezvolte formate paralele. Grupul nordic-baltic - Norvegia, Suedia, Finlanda, Danemarca, Estonia, Letonia, Lituania - constituie acum una dintre cele mai coerente arhitecturi de securitate de pe continent. Aceste țări au o percepție comună a amenințării, capacități militare în creștere rapidă și voința politică de a acționa fără a aștepta consensul de la Bruxelles. Integrarea Suediei și Finlandei în NATO, în 2022-2023, a consolidat acest bloc nordic-baltic, încadrându-l în cadrul atlantic - un exemplu rar de minilateralism care se contopește cu multilateralismul fără a se dizolva în acesta.

Triunghiul de la Weimar — Franța, Germania, Polonia — reprezintă o încercare diferită, mai laborioasă. Născut în 1991 pentru a ancora Polonia în arhitectura europeană post-Război Rece, acesta a funcționat mult timp cu viteză redusă. Războiul din Ucraina i-a conferit o relevanță bruscă și reînnoită: cele trei țări reprezintă împreună cea mai mare parte a greutății demografice, economice și militare a Uniunii Europene. Însă divergențele lor strategice — privind nivelul de sprijin pentru Ucraina, relația de menținut cu Washingtonul, ritmul reînarmării europene — îi limitează capacitatea de a produce o linie comună. Este un minilateralism în potențial, încă neaplicat.

În Orientul Mijlociu, Acordurile Abraham semnate în 2020 constituie probabil cel mai îndrăzneț exemplu politic de minilateralism contemporan. Prin normalizarea relațiilor dintre Israel și mai multe state arabe — Emiratele Arabe Unite, Bahrain, Maroc, Sudan — fără a rezolva sau chiar a aborda direct chestiunea palestiniană, Acordurile Abraham au ocolit în mod deliberat cadrul ONU și rezoluțiile internaționale care, în mod tradițional, condiționaseră orice normalizare de progresul în dosarul palestinian. Rezultatul este o recompoziție a echilibrului regional bazată pe interese comune - limitarea Iranului, modernizarea economică, accesul la tehnologiile israeliene - mai degrabă decât pe principii ale dreptului internațional. Este pragmatism pur, asumat ca atare, eficient pe termen scurt și purtător de fracturi pe termen mediu.

Confruntat cu acest minilateralism occidental, Sudul Global își structurează propriul răspuns. Organizația de Cooperare de la Shanghai și BRICS extinse funcționează ca și contra-alianțe de eludare - nu pentru a construi o ordine alternativă coerentă, ci pentru a eroda pretenția occidentală la universalism. Extinderea BRICS în 2024, odată cu integrarea Arabiei Saudite, Emiratelor Arabe Unite, Iranului, Etiopiei și a altora, reflectă mai puțin o convergență strategică autentică decât o dorință comună pentru un forum legitimator non-occidental. Este un minilateralism defensiv - un scut împotriva hegemoniei, mai degrabă decât un proiect de ordine mondială. Coerența sa internă este slabă, contradicțiile sale numeroase, dar funcția sa simbolică și politică este reală.

Lecția care se poate trage din această analiză este atât simplă, cât și tulburătoare. Minilateralismul nu înlocuiește multilateralismul - acesta îi umple fisurile, îi exploatează eșecurile și îi ocolește paralizia. Este mai reactiv, mai imediat eficient - și structural mai periculos, deoarece consacră primatul relațiilor de putere asupra regulilor comune. Fiecare acord minilateral este o victorie a interesului asupra principiului, a eficienței asupra legitimității universale.

Arhitectura securității globale se reorganizează astfel nu în jurul unor norme comune, ci în jurul unor interese care se coalizează provizoriu. Nu este vorba de o ordine nouă - este o competiție a unor ordini parțiale, instabile prin natură, conflictuale prin vocație. Riscul major nu este ca multilateralismul să dispară formal: instituțiile vor supraviețui, golite de substanța lor. Riscul este că proliferarea formatelor restricționate face imposibilă gestionarea colectivă a crizelor globale - climatice, de sănătate, nucleare - care, prin definiție, nu pot fi rezolvate într-un comitet închis.

Provocarea următorului sfert de secol va fi reconcilierea eficienței coalițiilor de interese cu necesitatea unui cadru comun de reguli. Acest lucru nu este imposibil — dar necesită ca marile puteri să accepte limitarea propriei suveranități în favoarea unui bine comun a cărui existență sunt primele care o neagă. Deocamdată, nimic nu sugerează că ar avea voința de a face acest lucru.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

De la Premiul Carol cel Mare la apărarea Europei, de către europeni!

Dr. Jean MARSIA (Belgia)

Discursul domnului Draghi, rostit pe 14 mai la Aachen, după decernarea Premiului *Carol cel Mare*, a început prin actualizarea anumitor aspecte ale raportului său din 2024, luând în considerare noile crize și ostilitatea lui Trump față de Uniunea Europeană (UE). Domnul Draghi a subliniat pe bună dreptate că tarifele americane, ridicate la niveluri nemaivăzute de un secol, au cauzat o scădere a exporturilor europene către Statele Unite ale Americii cu aproximativ 17% și că închiderea Strâmtorii Ormuz perturbă lanțurile noastre de aprovizionare; repararea acestora ar putea dura luni sau chiar ani, potrivit domnului Draghi.

Apoi, el a criticat UE pentru că s-a deschis către lume fără a finaliza unificarea pieței sale interne, ceea ce a dus la o dependență excesivă de cererea externă, la vulnerabilitate energetică și strategică și la un decalaj tehnologic, în special în domeniul inteligenței artificiale. El a remarcat că rețelele noastre energetice rămân insuficient integrate, iar piețele noastre de capital prea fragmentate, în timp ce nevoile noastre de investiții au crescut de la 800 de miliarde de euro pe an la aproape 1,2 trilioane de euro pe an în medie, având în vedere bugetele suplimentare de apărare din ultimii ani. Potrivit domnului Draghi, creșterea economică este, așadar, condiția sine qua non pentru tot ceea ce UE pretinde acum că trebuie să facă: să finanțeze tranziția energetică, să ne apere, să construiască industriile erei digitale și să sprijine populația îmbătrânită. Cu toate acestea, el observă că, contextul global nu este propice creșterii: Statele Unite ale Americii nu mai par dispuse să ne garanteze securitatea; se comportă mai degrabă ca niște concurenți decât ca niște parteneri; China generează surplusuri industriale la o scară pe care lumea nu o poate absorbi fără a goli propria noastră bază productivă de substanța sa; sprijină direct Rusia, adversarul nostru, potrivit lui. În Europa, a spus el, productivitatea nu crește suficient de rapid și există prea multe reglementări. Acesta este motivul, a susținut el, pentru care FMI și-a revizuit în sus previziunile de creștere pentru 2027 pentru Statele Unite ale Americii, reducându-le în același timp pe cele pentru Europa. Domnul Draghi a spus, însă, că, potrivit Băncii Centrale Europene, statele membre ale UE au niveluri de integrare foarte disparate. Dacă toate s-ar apropia de cel mai înalt nivel, câștigurile pe termen lung în materie de bunăstare ar putea depăși 3%.

Sursa: <https://www.instagram.com/reel/DZhtDnJNQ2Q/>

Un discurs lucid pe teme de apărare, care ar trebui să-i încurajeze pe europeni să acționeze

Dl. Draghi a salutat investițiile în apărare ca fiind o piatră de hotar, într-un moment istoric, menționând că o alianță în care Europa se bazează pe Statele Unite ale Americii pentru apărarea sa este o alianță în care dependența de securitate se poate extinde asupra tuturor celorlalte negocieri – comerciale, tehnologice, energetice. Potrivit d-lui Draghi, dacă Europa și-ar asuma o responsabilitate mai mare pentru apărarea continentului nostru și a vecinilor noștri și ar dobândi o mai mare autonomie în organizarea acestei apărări, ar avea mai multă putere în relațiile sale comerciale și energetice și ar consolida bazele relației transatlantice și ale NATO.

El a recunoscut că Ucraina este forța motrice din spatele unei forme de integrare practică a apărării pe care Europa s-a străduit mult timp să o implementeze într-un mod planificat. El a descris pe bună dreptate cele 160 de acorduri bilaterale și multilaterale de apărare dintre statele europene, Regatul Unit și Ucraina, semnate de la începutul invaziei rusești, dintre care șase includ o clauză de apărare reciprocă, drept un mozaic. El a susținut că, dacă un stat membru este atacat, răspunsul Europei trebuie să fie lipsit de ambiguitate chiar înainte de începerea crizei. El nu se opune coalițiilor mai mici. Pentru el, nu toate țările trebuie să contribuie în același mod; nu am nicio obiecție în această privință.

Articolul 42 din Tratatul UE, o soluție?

Pentru dl Draghi, pare posibil să se dea substanță operațională articolului 42 alineatul (7) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) – clauza de apărare reciprocă a Uniunii – observând totodată că, deși este definit din punct de vedere juridic și a fost deja invocat, nu a fost încă transpus în planuri, capacități și structuri de comandă concrete. Acest articol 42 alineatul (7) prevede:

„În cazul în care un stat membru este victima unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre au față de acesta obligația de ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun, în conformitate cu articolul 51 din Carta Națiunilor Unite. Aceasta nu aduce atingere caracterului specific al politicii de securitate și apărare a anumitor state membre.”

Angajamentele și cooperarea în acest domeniu trebuie să fie în concordanță cu angajamentele asumate în temeiul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, care, pentru statele membre ale acesteia, rămâne fundamentul apărării lor colective și forumul pentru punerea în aplicare a acesteia.”

Pentru a înțelege domeniul de aplicare al clauzei de apărare reciprocă a Uniunii, trebuie avut în vedere că articolul 42 alineatul (2) prevede:

„Politica de securitate și apărare comună include elaborarea progresivă a unei politici de apărare comune a Uniunii. Aceasta va conduce la o apărare comună, **atunci când Consiliul European, hotărând în unanimitate, va decide astfel.**” [...]

Politica Uniunii, în conformitate cu prezenta secțiune, nu aduce atingere caracterului specific al politicii de securitate și apărare a anumitor state membre și **respectă obligațiile care revin anumitor state membre, care își consideră apărarea comună realizată în cadrul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), în temeiul Tratatului Atlanticului de Nord și este compatibilă cu politica comună de securitate și apărare stabilită în acest cadru.**

În plus, articolul 42 alineatul (4) prevede:

„**Deciziile referitoare la politica comună de securitate și apărare**, inclusiv cele privind inițierea unei misiuni astfel cum este menționată în prezentul articol, **se adoptă de Consiliu, hotărând în unanimitate** la propunerea Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate sau la inițiativa unui stat membru.” [...]

Pentru SED, subordonarea față de NATO, pe de o parte, și cerința unanimității în cadrul Consiliului European, pe de altă parte, fac iluzorie implementarea clauzei de apărare reciprocă a Uniunii.

Un federalism „pragmatic” fals

În domeniul instituțional, Draghi, observând că guvernarea europeană a fost concepută pentru a preveni concentrarea puterii și că este nepotrivită pentru a face față provocărilor actuale, a reiterat apelul la federalism „pragmatic” pe care îl făcuse în 2022, argumentând că lipsa de legitimitate a Uniunii îngreunează acțiunea comună.

Împărtășesc opinia sa că legitimitatea Uniunii este slabă, sau chiar foarte slabă, și că acest lucru îngreunează acțiunea comună, dar rămâne faptul că federalismul său „pragmatic”, care ar trebui să restabilească atât eficacitatea, cât și legitimitatea democratică, nu are relevanță instituțională.

În opinia domnului Draghi, țările cu voința de a acționa ar trebui să își aprofundeze cooperarea în domenii concrete, utilizând instrumente care oferă rezultate pe care cetățenii le pot vedea și măsura. Și fiecare țară ar trebui să se angajeze printr-o alegere națională deliberată, aprobată de electoratul său, astfel

încât cetățenii să știe la ce s-a angajat guvernul lor și să-l poată trage la răspundere. Implementarea consolidează legitimitatea. Legitimitatea face posibilă o cooperare mai strânsă. Și pe măsură ce se dezvoltă obiceiul de a acționa împreună, sentimentul de a avea un obiectiv comun devine mai puternic. Această abordare va fi în mod necesar experimentală. Unele inițiative vor funcționa; altele nu. De aceea, el descrie pe bună dreptate abordarea sa ca fiind pragmatică.

Dl. Draghi, pe atunci prim-ministru al Italiei, solicitase deja pe 03 mai 2022, la Parlamentul European de la Strasbourg, „instaurarea la nivel european a unui federalism pragmatic, care ar fi și un federalism al valorilor”, fără a specifica însă aceste concepte, ceea ce a și făcut pe 14 mai la Aachen. El a spus că abordarea sa este, de asemenea, federalistă - deoarece, pentru el, aceste experiențe nu sunt întâmplătoare. Ele sunt ghidate de o destinație comună: convingerea că europenii trebuie să învețe să exercite puterea împreună dacă doresc să-și păstreze valorile.

Euro, a spus el, arată cum se poate întâmpla acest lucru. Cei care au avut voința să facă acest lucru au mers mai departe. Au construit instituții comune cu autoritate reală. Când acest angajament a fost testat până la punctul aproape de colaps, solidaritatea necesară s-a dovedit a fi mult mai mare decât își imaginaseră mulți. Cadrul a rezistat ferm, țările au continuat să se alăture, iar sprijinul pentru euro este acum la un nivel record. Pentru societățile care îl împărtășesc, părăsirea lui a devenit aproape de neconceput.

Pentru dl. Draghi, acesta este ceea ce face ca angajamentele europene să fie durabile. Acestea nu sunt cuvinte scrise o dată pentru totdeauna într-un tratat, ci experiența de a acționa împreună, de a fi testați împreună și de a descoperi, prin succes, că solidaritatea poate funcționa.

Sarcina noastră, a spus el, este acum să recreăm aceeași dinamică în domeniile energiei, tehnologiei și apărării. Liderii europeni știu ce trebuie făcut. Acum trebuie să decidă dacă sunt pregătiți să pună substanța înaintea formei și să aleagă instrumentele care vor obține rezultatele dorite.

Dl. Draghi consideră că am ajuns într-un punct în care deciziile pe care Europa trebuie să le ia nu se mai pot încadra în cadrul instituțional pe care l-am moștenit. Unele necesită o amploare pe care doar Europa o poate oferi. Altele necesită un grad de legitimitate democratică care trebuie construit de la zero. Împreună, ele cer ca liderii europeni să facă un pas mai departe.

În cele din urmă, dl. Draghi observă că, peste tot pe continentul nostru, europenii demonstrează că vor ca Europa să acționeze. Ei vor ca Uniunea Europeană să le apere libertatea, prosperitatea și solidaritatea. Și continuă să apere, cu pasiune, valorile care fac ca Europa să merite construită și care, astăzi, o fac unică. Sarcina acum este de a răspunde acestei încrederi cu curaj și de a arăta că Europa poate transforma din nou criza în unitate.

Toate acestea mi se par pozitive, dar nu este federalism. Regret faptul că dl. Draghi le arată acum europenilor o cale instituțională inadecvată, în timp ce în 2018, când era președinte al Băncii Centrale Europene (BCE), a declarat la Florența că, în Europa, furnizarea de bunuri publice supranaționale, cum ar fi securitatea, apărarea sau migrația, ar trebui finanțată prin impozitarea europeană. Un stat federal european ar putea, în opinia sa, să stabilească mai întâi o solidaritate interstatală și interregională, prin intermediul bugetului său, cu condiția ca acesta să fie substanțial. Numai un stat federal european ar putea, în opinia sa, să definească o politică fiscală comună și să integreze mai bine piața financiară, ceea ce ar decupla consumul de venit la nivel local. Am aplaudat aceste cuvinte, iată motivele mele.

De ce federalismul?

Federalismul este singurul mod relevant de organizare pe care un stat paneuropean l-ar putea adopta, în special în vederea implementării recomandărilor rapoartelor Letta, Draghi și Niinistö, din 2024, care vizează stoparea declinului economic și științific al Europei și reducerea dependenței sale de americani pentru menținerea păcii.

Doar patru căi sunt deschise statelor europene pentru a-și intensifica uniunea: cooperarea, integrarea, confederația și federația.

Cooperarea constă în luarea de decizii comune de către state, așa cum este cazul în NATO, dar să observăm că în peste 75 de ani, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord nu a reușit să elimine frontierele interne ale Europei pentru armată și să îmbunătățească eficiența cheltuielilor noastre pentru apărare.

Integrarea se referă la faptul că statele acceptă să se supună regulilor direct aplicabile stabilite de instituțiile supranaționale pe care le-au creat, cum ar fi Comunitățile Europene sau UE. Aceste instituții au stimulat creșterea economică, dar sunt prost adaptate pentru a gestiona crizele și sunt incapabile să pună în aplicare o apărare europeană: în zadar se vorbește despre asta încă de la Planul Plevin, din 1952.

Confederația este un grup de state care pun în comun anumite resurse politice și economice, păstrându-și în același timp suveranitatea. Istoria arată că confederațiile fie se transformă în federații, fie se dizolvă. Confederația Elvețiană, fondată în 1291, a devenit stat federal în 1848, după Războiul Civil de la Sonderbund. Organizarea confederală a „Provinciilor Unite” din Țările de Jos de Nord în secolul al XVIII-lea a fost dezastruoasă. Întrucât Statele Unite ale Americii suferiseră de o guvernare inadecvată în timpul Războiului de Independență, George Washington, cu sprijinul lui James Madison, Alexander Hamilton și John Jay, a reușit să înlocuiască constituția confederală din 1776 cu constituția federală din 1787. Austria a devenit stat federal în 1920, iar Germania în 1949, după ce au învățat în sfârșit lecțiile trecutului lor. Cât despre Confederația Statelor Independente, concepută de dl. Gorbaciov, în 1990, ca succesor a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, aceasta a devenit foarte repede disfuncțională și apoi s-a destrămat. Profesorul de drept constituțional Francis Delpérée obișnuia să le spună studenților săi că „le confederalisme, c'est le fédéralisme pour les cons”, confederalismul este federalism pentru imbecili. Era concis și clar.

Prima federație datează din 1787. Prima constituție federală a stabilit o republică bazată pe separarea și echilibrul puterilor, așa cum a susținut Montesquieu, precum și pe colaborarea acestora (sistem de control și *echilibru*); o ramură executivă, Președintele Statelor Unite; o ramură legislativă, Congresul, compusă din Camera Reprezentanților Cetățenilor și Senat, care reprezintă statele unite într-o federație; o ramură judiciară, cu Curtea Supremă la vârf, care asigură respectarea Constituției de către legi, statele unite într-o federație și organele statului federal. Pentru a o ratifica de către cele 13 state unite într-o federație, James Madison, Alexander Hamilton și John Jay au publicat 85 de articole în 1788, *The Federalist Papers*. Prin urmare, toată lumea ar trebui să știe ce înseamnă cuvintele „federal”, „federație” și „federalism”, dar este clar că acești termeni au fost folosiți fără rimă sau motiv, în special în Franța.

Fête de la Fédération a avut loc pe Champ-de-Mars la Paris, pe 14 iulie 1790. Morții Comunei din Paris sunt comemorați la Mur des Fédérés (Zidul Federaților) din cimitirul Père-Lachaise. La Congresul Europei, desfășurat la Haga, între 7 și 10 mai 1948, pseudo-federaliștii nu au reușit să ajungă la un acord asupra definiției federalismului. Democrații, conduși de Spinelli, au declarat că doresc o constituție de tip american sau elvețian, dar nu au elaborat niciodată una. Federaliștii filosofici sau integraliști i-au avut ca purtători de cuvânt pe Henri Brugmans și Alexandre Marc; împreună cu tehnocrații¹ inspirați de Monnet², au avut proiectul de a încredința puterea elitelor economice, sindicale și intelectuale, din respingerea democrației și a votului universal. În anii 1950, „La Fédération” a fost o mișcare monarhistă franceză³ reacționară. Nimic din toate acestea nu corespunde cu *Documentele Federaliste*.

Din partea mea, sunt federalist în sensul *Documentelor Federaliste*, deoarece cred că federația este singura modalitate rămasă pentru Europa de a avea greutate pe scena mondială, de a face față amenințărilor și provocărilor actuale. Pentru a se federaliza, statele ar trebui să transfere Federației sau să împartă cu aceasta o parte din suveranitate, adoptând o constituție care ar alocă competențele statale între Federație și entitățile federate. În funcție de nevoile și istoria lor, distribuția competențelor variază considerabil de la o țară la alta. De aceea, există tot atâtea variante de federalism câte state federale există, dar dacă acestea nu respectă anumite principii, nu mai este federalism. Care sunt aceste principii?

Democrația, pentru a fi sustenabilă, necesită ca nimeni să nu poată abuza de putere. Prin urmare, este necesar ca, prin aranjamentul lucrurilor, puterea să oprească puterea. Puterile legislativă, executivă și judecătorească trebuie să fie separate la toate nivelurile de guvernare, și anume în Federația Europeană, în statele sale membre, pentru unele dintre acestea în regiuni, provincii, landuri sau cantoane, precum și în autoritățile locale.

Entitățile incluse într-o federație ar deține puteri statale pe care le-ar exercita fără a fi supuse supravegherii Federației Europene. Ar fi egale în drepturi: nu ar exista nicio distincție în funcție de vechimea, mărimea populației, ponderea economică etc. Ar avea posibilitatea de a coopera între ele și cu nivelul federal. Ar participa la guvernarea nivelului federal prin intermediul reprezentanților lor într-o cameră legislativă, numită Senat, Bundesrat etc.

¹Gândirea filozofică sau federalistă integrală este apropiată de personalism, este de inspirație creștină și anticomunistă. Vezi Henri Brugmans, *Panorama de la pensée fédéraliste*, Paris, La colombe, 1956, p. 10; Robert Aron, Alexandre Marc, *Principes du fédéralisme*, Paris, Le portulan, 1947, p. 146-147; Gianfranco Martini, „Federalism and political thought of Christian inspiration” în *Le fédéraliste, revue de politique*, XXXe année, 1988, nr. 1, <https://www.thefederalist.eu/site/index.php/fr/notes/1748-federalisme-et-pensee-politique-dinspiration-chretienne>, p. 30 urm.

²Pentru diverși cercetători, Monnet dorea să țină oamenii cât mai departe de procesul decizional. Nu a fost niciodată ales, ci comerciant și bancher, funcționar public în Franța și la nivel internațional. Nu avea încredere în politică, în democrație și mai ales în popor, pe care îl considera versatil. Dorind să pună capăt statelor naționale, prea beligerante, a practicat metoda pașilor mici, legându-le prin tratate, pentru a le lua competențele, sector cu sector, pentru a limita suveranitatea într-un mod aproape ireversibil. Aceasta reducea politica la aplicarea de către instituțiile supranaționale a regulilor stabilite de tratatele pe care se bazează sau pe care le stabilesc. Vezi Coralie Delaume, *Europe, les États Désunis*, Paris, Michalon, 2014, <http://blogdenico.fr/entretien-avec-coralie-delaume-sur-leurope-de-monnet-a-draghi/>.

Înființarea Federației Europene, anunțată la 09 mai 1950 de Robert Schuman, dar niciodată realizată, este *conditio sine qua non* pentru o apărare europeană, deoarece numai aceasta ar putea numi un comandant suprem european legitim din punct de vedere democratic. Acest lucru necesită doar puțină voință politică. În Europa, avem deja puterea legislativă bicamerală esențială, care este încă imperfectă, dar ușor de îmbunătățit. Sistemul judiciar european este embrionar, dar nu neglijabil. Modul său de funcționare este federal, la fel ca și Banca Centrală Europeană. Ceea ce ne lipsește cel mai mult este o ramură executivă federală, care ar trebui să fie formată dintr-un șef de stat - comandantul-șef al forțelor armate federale. Alegerea sa prin sufragiu universal i-ar conferi legitimitatea democratică indispensabilă. Un guvern, responsabil în fața puterii legislative federale, ar fi responsabil în special pentru definirea unei politici de securitate europene și organizarea unei armate europene de descurajare.

Pentru a realiza acest lucru, rămâne de format o coaliție a celor dispuși, care s-ar răspândi ca focul în paie, așa cum au făcut cei Șase, apoi UE, apoi zonele Schengen și euro. Societatea Europeană de Apărare (INPA) lucrează neobosit în acest sens și este gata să o sprijine odată ce va fi creată, dacă se dorește.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

Strategia maritimă a Chinei și percepțiile asupra amenințării: context istoric, modernizarea navală și influența porturilor globale

Krzysztof ŚLIWINSKI (Hong Kong)

Rezumat

Acest studiu explorează strategia maritimă a Chinei în contextul mai larg al experiențelor sale istorice și al percepțiilor geopolitice contemporane. Înrădăcinată în moștenirea „Secolului Umilinței”, politica externă a Chinei este modelată de traume colective și de dorința de a restabili suveranitatea și puterea națională.

Acest studiu analizează percepția Chinei asupra amenințărilor strategice reprezentate de Statele Unite prin alianțele și prezența sa militară în Asia-Pacific, pe care Beijingul le interpretează ca eforturi de izolare. În continuare, examinează tranziția Chinei de la o postură navală de apărare a coastelor la o marină de mare tonaj capabilă de proiecție a puterii, condusă de interese economice, revigorare națională și protejarea căilor maritime vitale. Modernizarea navală, inclusiv capacitățile anti-acces/negare a zonei, susține postura regională asertivă, dar precaută, a Chinei.

Studiul evidențiază, de asemenea, investițiile portuare globale ale Chinei în puncte de blocare maritimă critice și porturi strategice din Asia, Europa, Africa și America Latină, reflectând o abordare pragmatică a asigurării accesului la resurse și a logisticii. Aceste evoluții subliniază ambiția Chinei de a deveni o putere maritimă majoră, echilibrând în același timp stabilitatea regională și prosperitatea economică.

Cuvinte cheie: China, Secolul Umilinței, Strategie Maritimă, Modernizare Navală, Percepția Amenințărilor Strategice

Introducere

Autorul acestei lucrări se aliniază cu un grup de cercetători care aderă la o presupunere epistemologică fundamentală: realitatea este obiectivă; prin urmare, toți indivizii experimentează aceeași realitate. Cu toate acestea, contextul este crucial în modelarea modului în care interpretăm această realitate. În mod similar, se postulează că, deși statele există în cadrul aceleiași lumi și participă la același sistem internațional, ele posedă experiențe sau practici istorice, culturale, politice și instituționale distincte. Prin urmare, este esențial să examinăm aceste contexte pentru a obține o înțelegere mai profundă a politicii externe. În cazul Chinei, o experiență istorică proeminentă este „Secolul Umilinței”.

Context istoric

„Secolul Umilinței” Chinei se referă la perioada de la Primul Război al Opiului (1839–1842) până la fondarea Republicii Populare Chineze în 1949. În această perioadă, înfrângerile militare succesive suferite de puterile occidentale și de Japonia au dus la tratate inegale, pierderi teritoriale, privilegii extrateritoriale și erodarea suveranității, transformând viziunea sinocentrică tradițională a Chinei într-una de slăbiciune și fragmentare națională (Kaufman, 2010; Scott, 2008). Episoade cheie, inclusiv Războaiele Opiului, Războiul sino-japonez din 1894–1895 și Cele Douăzeci și Una de Cereri ale Japoniei (1915), au cristalizat traume colective și au determinat răspunsuri naționaliste asertive (Luo, 1993).

Această narațiune a umilinței și salvării a devenit o piatră de temelie a identității chineze moderne și a legitimității Partidului Comunist Chinez, încadrând imperialismul străin drept catalizator pentru renaștere prin putere și unitate (Callahan, 2004; Wang, 2012). Aceasta continuă să influențeze percepțiile elitelor asupra ordinii internaționale și a mobilizării interne.

De ce se simte China amenințată și înconjurată?

China se percepe ca fiind amenințată strategic și înconjurată de Statele Unite, în principal prin rețeaua de alianțe a Washingtonului, desfășurările militare avansate și politicile de „pivot către Asia” post-2011, pe care elitele chineze le interpretează ca o strategie deliberată de izolare a situației, menită să limiteze ascensiunea și suveranitatea Beijingului (Zhao, 2019; Chan, 2017). Alianțele americane prin tratate cu Japonia, Coreea de Sud și Filipine, combinate cu parteneriate consolidate prin intermediul Quad și AUKUS, creează o „încercuire în formă de C” de-a lungul periferiei maritime și a frontierelor terestre ale Chinei, consolidată de operațiunile de libertate de navigație și sprijinul pentru Taiwan (Zhao, 2019). Această încadrare reflectă narațiunile istorice ale presiunii externe, determinând Beijingul să considere acțiunile SUA ca eforturi hegemonice de a păstra dominația, mai degrabă decât ca un echilibru defensiv. Ca răspuns, China a urmărit un echilibru flexibil (de exemplu, prin intermediul Băncii Asiatice de Investiții în Infrastructură) și modernizarea militară pentru a rupe percepția de încercuire și a afirma influența regională (Chan, 2017). Astfel de percepții ale amenințărilor rămân esențiale pentru doctrina strategică și politica externă a Chinei.

Strategia maritimă chineză

Această secțiune examinează strategia maritimă a Chinei, concentrându-se pe obiectivele sale strategice, eforturile de modernizare navală și implicațiile regionale. Cercetătorii care lucrează în domeniu au observat o transformare cuprinzătoare de la apărarea costieră la capacitățile maritime, determinată de interese economice, obiective naționale de revitalizare și necesitatea de a securiza căile maritime vitale. Constatările evidențiază trecerea Chinei către o postură maritimă mai asertivă, menținând în același timp pragmatismul economic.

Strategia maritimă a Chinei a suferit o transformare semnificativă în secolul XXI, evoluând de la o postură costieră defensivă la o abordare cuprinzătoare care pune accent atât pe preocupările tradiționale, cât și pe cele netradiționale de securitate. Inițiativa Drumul Mătăsii Maritim din secolul XXI marchează o schimbare esențială, extinzând conceptul maritim al Chinei de la eliminarea amenințărilor negative la cooperarea pozitivă și pacea regională, evoluțiile politicilor prioritizând acum dezvoltarea economică și gestionarea criminalității transnaționale, alături de obiectivele militare tradiționale (Tang, 2016). Această evoluție strategică reflectă viziunea lui Xi Jinping asupra revigorării naționale și ambiția Chinei de a deveni o „putere maritimă” capabilă să protejeze interesele economice globale și să asigure rutele comerciale critice (Thomas, 2018; Antczak, 2020).

Modernizarea navală este un pilon central al strategiei maritime a Chinei. Marina Armatei Populare de Eliberare (PLAN) a cunoscut o creștere remarcabilă, devenind cea mai mare marină din lume prin investiții în rachete antinavă, submarine, portavioane și sisteme avansate de arme ofensive (Gerard, 2011). Această modernizare se concentrează pe dezvoltarea capabilităților maritime și a sistemelor anti-acces/negare a zonei (A2/AD) concepute pentru a contracara potențiala intervenție militară americană în conflicte regionale, în special în contextul Taiwanului (Martinson, 2021). Cheltuielile Chinei pentru apărare au crescut substanțial, devenind al doilea cel mai mare cheltuitor militar la nivel mondial, cu creșteri anuale care ajung până la 20% (Bateman, 2010).

Implicațiile regionale ale expansiunii maritime a Chinei sunt profunde. Prezența navală sporită și acțiunile ferme în Marea Chinei de Sud au amplificat tensiunile cu statele vecine și au stârnit îngrijorări de securitate în rândul țărilor din Asia de Est (Antczak, 2020). Strategia Chinei de a înființa porturi cu dublă utilizare în străinătate și de a militariza elementele disputate reflectă o postură pragmatică de „apărare activă” care vizează proiecția puterii, asigurând în același timp interesele fundamentale (Thomas, 2018). Cu toate acestea, în ciuda acestei asertivități, China rămâne precaută în ceea ce privește conflictele militare care ar putea pune în pericol prosperitatea economică, menținând un echilibru delicat între proiecția puterii și stabilitatea regională (Antczak, 2020). Natura interactivă a evoluțiilor navale din Asia de Nord-Est sugerează o dinamică emergentă a cursei înarmărilor, modernizarea Chinei având loc într-un mediu regional complex de securitate, caracterizat de incertitudine și evoluția echilibrului de putere (Castro, 1995).

Porturile

Strategia maritimă modernă a Chinei se concentrează pe asigurarea securității resurselor și a proiecției puterii. Motivată de temerile blocajelor în punctele de blocare, cum ar fi Strâmtoarea Malacca, Beijingul își asigură în mod activ capitalul propriu și controlul operațional asupra porturilor critice „non-chinezești” pentru a asigura reziliența economică și a sprijini acoperirea navală globală (Chan, 2024).

Amprenta portuară globală a Chinei este în mare parte bifurcată. Investițiile bogate în terminale generează venituri comerciale și legitimitate politică, în timp ce porturile amplasate strategic oferă profunzime logistică, proximitate la resurse și acces operațional. Companiile susținute de stat operează noduri logistice extinse în mai multe regiuni (Itimoudis, 2026). Aceste porturi includ:

- Oceanul Indian și Asia de Sud: printre activele cheie se numără Gwadar în Pakistan, Hambantota în Sri Lanka și Kyaukphyu în Myanmar, oferind Chinei acces direct la Oceanul Indian fără a trece prin puncte de restricție înguste și vulnerabile (Romaniuk, Csicsmann și Fabe, 2026; Feith, 2019)

- Europa: China deține participații variate în peste 20 de porturi europene, inclusiv controlul majoritar asupra portului Pireu din Grecia, precum și investiții în porturile Hamburg și Rotterdam. Acestea servesc drept puncte finale vitale pentru lanțurile sale globale de aprovizionare cu export (Gieseke, Dekker și Haenicke, 2026; Myles, 2026).

- Orientul Mijlociu și Africa: China menține o prezență navală și comercială proeminentă în Portul Multifuncțional Doraleh din Djibouti, chiar în apropierea principalelor rute maritime globale care duc la Canalul Suez (Tang, 2016; Devermont, Cheatham, Chiang, 2019)

- America Latină și Caraibe: Entitățile statale chineze au finanțat sau achiziționat proiecte portuare semnificative în apropierea Canalului Panama și în America de Sud pentru a se integra profund în rețeaua logistică a emisferei vestice (Ziemer, Han și Powers-Riggs, 2025).

Concluzie

Această scurtă lucrare evidențiază modul în care trauma istorică a Chinei din „Secolul Umilinței” modelează profund politica externă contemporană și strategia maritimă. Percepând încercuirea strategică de către Statele Unite și aliații săi, China a adoptat o abordare maritimă cuprinzătoare, evoluând de la apărarea costieră la capacități maritime pentru a asigura rute maritime vitale și a proiecta putere. Modernizarea navală și investițiile portuare globale formează piloni critici ai acestei strategii, echilibrând asertivitatea cu pragmatismul economic pentru a menține stabilitatea regională. Această strategie multifacetată reflectă ambiția Chinei pentru revitalizare națională și influență globală, navigând în același timp prin dinamici complexe de securitate în Indo-Pacific și nu numai.

Sistemul internațional emergent pare să evolueze către o structură multipolară. Deși Statele Unite rămân un actor semnificativ, „momentul său unipolar” s-a încheiat. Prin urmare, viitorul este la fel de mult asociat cu China, precum este cu Statele Unite, Rusia și India.

Bibliografie:

- Antczak, A. (2020). China's quest in the South and East China Sea: The struggle between realism, liberalism and constructivism. *Revista Mexicana de Análisis Político y Administración Pública*, 9(1), 4-16.
- Bateman, W. (2010). *Conclusion: Do rough seas lie ahead? (Version 1)*. University of Wollongong. <https://hdl.handle.net/10779/uow.27776793.v1>
- Callahan, W. A. (2004). National insecurities: Humiliation, salvation, and Chinese nationalism. *Alternatives*, 29(2), 199–218. <https://doi.org/10.1177/030437540402900204>
- Castro, R. C. (1995). Interactive Naval Developments of Three Northeast Asian States. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 17(3), 319-336. https://doi.org/10.1355/CS17_3E

- Chan, E. S. Y. (2025). China's Discourse of Maritime Power: A Thematic Analysis. *Journal of Contemporary China*, 34(153), 432–450. <https://doi.org/10.1080/10670564.2024.2319064>
- Chan, L.-H. (2017). Soft balancing against the US 'pivot to Asia': China's geostrategic rationale for establishing the Asian Infrastructure Investment Bank. *Australian Journal of International Affairs*, 71(6), 568-590. <https://doi.org/10.1080/10357718.2017.1357679>
- Devermont, J., Cheatham, A., & Chiang, C. (2019, June 4). *Assessing the Risks of Chinese Investments in Sub-Saharan African Ports*. Centre for Strategic & International Studies. <https://www.csis.org/analysis/assessing-risks-chinese-investments-sub-saharan-african-ports>
- Feith, D. J. (2019, October 18). *China's Maritime Strategic Challenge*. National Review. <https://www.hudson.org/national-security-defense/china-s-maritime-strategic-challenge>
- Gerard, David (2011) "The Rise of the Chinese Navy: What the World can Expect from Asia's Emerging Maritime Power," *Sigma: Journal of Political and International Studies*, 28(5), 43-52. <https://scholarsarchive.byu.edu/sigma/vol28/iss1/5>
- Giesecke, J., Dekker, K. R., & Haenicke, J. (2026, March 4). *China must not hold the key to our ports*. The Group of the European People's Party (EPP Group). <https://www.eppgroup.eu/newsroom/china-must-not-hold-the-key-to-our-ports>
- Itimoudis, A. (2026, March 11). *From corridors to system: China's maritime strategy enters a new system*. Container News. <https://container-news.com/from-corridors-to-system-chinas-maritime-strategy-enters-a-new-dimension/>
- Kaufman, A. A. (2010). The "Century of Humiliation," then and now: Changing Chinese perceptions of the international order. *Pacific Focus*, 25(1), 1–33. <https://doi.org/10.1111/j.1976-5118.2010.01039.x>
- Luo, Z. (1993). National humiliation and national assertion: The Chinese response to the Twenty-one Demands. *Modern Asian Studies*, 27(2), 297–319. <https://doi.org/10.1017/S0026749X00011501>
- Martinson, R. D. (2021). Counter-intervention in Chinese naval strategy. *Journal of Strategic Studies*, 44(2), 265–287. <https://doi.org/10.1080/01402390.2020.1740092>
- Myles, D. (2026, February 18). *Leaked EU ports strategy targets Chinese FDI*. FDI Intelligence. <https://www.fdiintelligence.com/content/956bfef3-e687-4905-a7c3-82d69d007ec5>
- Romaniuk, S. N., Csicsmann, L., & Fabe, A. P. (2026, May 26). *China and Maritime Chokepoints: Hormuz, Malacca, and Indo-Pacific Vulnerability*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2026/05/china-and-maritime-chokepoints-hormuz-malacca-and-indo-pacific-vulnerability/>
- Scott, D. (2008). *China and the international system, 1840–1949: Power, presence, and perceptions in a century of humiliation*. State University of New York Press.
- Tang, J. (2016). The New Development of China's Maritime Security Strategy. Thoughts Based on the View of 21st-Century Maritime Silk Road. *2016 International Conference on Politics, Economics and Law (ICPEL 2016)*.
- Tang, X. (2016). The New Development of China's Maritime Security Strategy Thoughts Based on the View of 21st-Century Maritime Silk Road. Proceedings of the 2016 International Conference on Politics, Economics and Law (ICPEL 2016) <https://doi.org/10.2991/ICPEL-16.2016.29>
- Thomas, M. (2018). Strategic liminality in the U.S.-China security dilemma: how conflicting philosophies of world order can establish points of productive cooperation (T). University of British Columbia. Retrieved from <https://open.library.ubc.ca/collections/ubctheses/24/items/1.0368941>
- Wang, Z. (2012). *Never forget national humiliation: Historical memory in Chinese politics and foreign relations*. Columbia University Press.
- Zhao, M. (2019). Is a new Cold War inevitable? Chinese perspectives on US–China strategic competition. *The Chinese Journal of International Politics*, 12(3), 371–394. <https://doi.org/10.1093/cjip/poz010>
- Ziemer, H., Han, J., & Powers-Riggs, A. (2025, June 26). *No Safe Harbor. Evaluating the Risk of China's Port Projects in Latin America and the Caribbean*. Centre for Strategic & International Studies. <https://features.csis.org/no-safe-harbor-china-ports/>

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

De la geopolitica petrolului la concurența mineralelor critice: Tranziția energetică și ordinea mondială emergentă

Zaryab NUTKANI (Pakistan)

Abstract

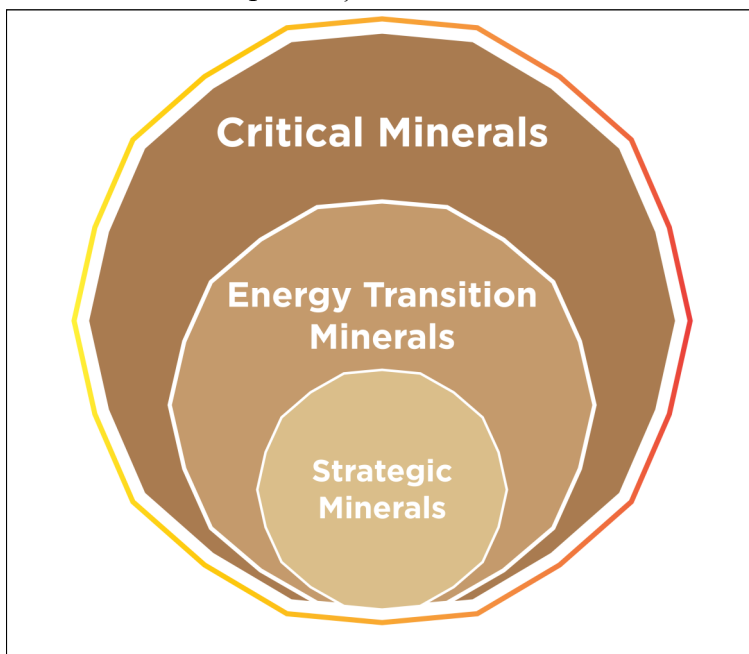
Tranziția energetică globală, considerată în mod obișnuit ca o cale de dezvoltare către o ordine globală pașnică și cooperantă, reordonează de fapt competiția geopolitică. Acest articol examinează tranziția de la dependența energetică de combustibilii fosili la dependența critică de minerale, ceea ce schimbă structura puterii globale. Această schimbare transferă punctele critice din zonele cu rezerve de petrol către minele de litiu, cobalt și pământuri rare. Pe baza teoriei geopolitice, a analizei geoeconomice și a datelor din lumea reală privind comportamentul statelor și instituțiilor globale, articolul descoperă modul în care tranziția energetică modelează noi rivalități între marile puteri precum SUA, China și UE. În același timp, creează noi provocări și puncte strategice pentru statele în curs de dezvoltare bogate în resurse. Ordinea mondială emergentă nu este dincolo de dinamica geopolitică globală, ci este o competiție geopolitică reînnoită.

Cuvinte cheie: tranziție energetică, minerale critice, geopolitică, geoeconomie, ordine mondială emergentă

1. Introducere

În secolul al XX-lea, termenul „Securitate energetică” a fost strâns legat de petrol. Embargoul arab asupra petrolului din 1973, Revoluția iraniană din 1979, Războiul din Golf din 1991 și invazia Irakului din 2003 s-au bazat toate pe politica petrolieră. Accesul la petrol a fost motivul care a format alianțe, a declanșat conflicte și a susținut regimuri autoritare.

Tranziția globală către energia regenerabilă, vehiculele electrice și modernizarea tehnologiei pune sub presiune geopolitica energiei hidrocarburilor. Panourile solare, turbinele eoliene, bateriile și pilele de combustie nu au nevoie de petrol. Acestea funcționează cu minerale critice precum cuprul, litiul, cobaltul, nichelul, grafitul, manganul și elementele din pământuri rare. Cererea tot mai mare pentru aceste minerale

Sursa: <https://www.sfa-oxford.com/knowledge-and-insights/critical-minerals-in-low-carbon-and-future->

pentru decarbonizarea lumii ridică o întrebare: Se îndreaptă lumea spre o ordine energetică cooperantă sau doar schimbă concurența pentru resurse de la o formă la alta?

Acest articol afirmă că tranziția energetică nu slăbește structura geopolitică; o restructurează. Atenția și puterea se mută de la câmpurile de producție de petrol către minele de minerale și lanțurile de aprovizionare. Deținătorii de putere, peisajul strategic și sursele de putere se schimbă, dar tiparele de rivalitate pentru resursele strategice rămân neschimbate și se intensifică în continuare. Statele Unite, China și Uniunea Europeană se află în competiție pentru a asigura minerale critice și infrastructură de procesare care vor modela următorul sistem energetic. Statele în curs de dezvoltare bogate în resurse din Africa, America Latină și Asia de Sud-Est au devenit esențiale pentru competiția emergentă pentru resurse, echilibrând între marile puteri concurente, încercând în același timp să transforme bogăția de resurse în progres de dezvoltare. Instituțiile internaționale dezvoltate pentru lumea hidrocarburilor se confruntă cu provocări de adaptare.

2. Cadrul teoretic: Concurența pentru resurse și ordinea mondială

2.1 Geopolitică, geoeconomie și resurse strategice

Teoria geopolitică a documentat pe larg legătura dintre resurse și puterea statală. Perspectiva tradițională, de la teza „heartland” a lui Mackinder până la conceptul „rimland” al lui Spykman, situează puterea în controlul asupra teritoriului și resurselor sale, inclusiv mineralele. Realismul ofensiv, conceptul lui Mearsheimer, afirmă că marile puteri urmăresc în mod constant să optimizeze capacitățile strategice și să controleze resursele strategice, ceea ce constituie un element central al acestui calcul. Petrolul, în acest context, nu era doar un beneficiu economic, ci era un atu strategic care sporea capacitățile militare și securitatea economică. Conceptul de geoeconomie construit de Luttwak (1990) și extins de Blackwill și Harris (2016) împinge această logică mai departe în domeniul economic. Geoeconomia reprezintă utilizarea instrumentelor economice, cum ar fi politicile comerciale, controlul exporturilor, sancțiunile, pentru a atinge obiectivele geopolitice. Schimbarea geoeconomică este legată în mod specific de concurența pentru minerale critice, deoarece lupta pentru aceste minerale se face prin cadrul lanțului de aprovizionare, acordurile comerciale și standardele de infrastructură, nu militar. Mineralele critice sunt în același timp o problemă economică strategică.

Teoria blestemului resurselor, elaborată de Sachs și Warner, introduce un factor politic intern. Bogăția minerală, dacă este prost guvernată, poate stabili regimuri coercitive, conflicte civile și poate împiedica creșterea economică. State precum Republica Democrată Congo, bogată în cobalt, și Bolivia, cu vaste rezerve de litium, ridică întrebarea dacă tranziția energetică va genera probleme politice și instituționale în noile contexte teritoriale.

2.2 Logica structurală a concurenței pentru resurse strategice

Concurența pentru resurse strategice are un model comun, indiferent dacă este vorba de petrol sau litium. Statele controlează terenuri sau infrastructură bogate în resurse, de unde resursele strategice pot fi supravegheate, controlate, impozitate și transformate în arme. Strâmtoarea Ormuz, conductele Uniunii Sovietice și deciziile OPEC privind producția au fost punctul de blocaj al erei petrolului. În secolul XXI, zona minieră din era mineralelor critice, infrastructura de procesare și lanțul de aprovizionare au apărut ca puncte de blocaj.

Studiul lui Hirschman (1945) despre comerțul ca pârgă strategică de influență politică este direct relevant în acest context. Statele controlează o parte inegală a ofertei de resurse rare. Cel mai bun exemplu al acestui fenomen este faptul că, China deține controlul asupra a 85-90% din produsele procesate ale elementelor din pământuri rare.

2.3 Dincolo de „războaiele resurselor”: dimensiunea instituțională

Competiția pentru resurse nu se termină neapărat în conflict. Structura teoretică a statelor consideră că interdependența economică și conexiunea instituțională pot diminua conflictul bazat pe competiția pentru resurse. Transformarea critică a mineralelor poate stabili instituții care gestionează pașnic competiția. Nu este garantat că instituțiile care gestionează acest lucru vor avea succes dacă competiția se intensifică.

3. Geografia dependenței de mineralele critice

3.1 Ce sunt Mineralele Critice și De ce Contează?

Mineralele critice sunt cele esențiale pentru tehnologia modernă, industriei și activitatea economică. Absența lor are implicații economice și de securitate notabile. Acestea variază de la stat la stat în funcție de nevoile lor, dar mineralele critice cheie sunt următoarele:

Litiu: este o componentă esențială a bateriilor, vehiculelor electrice și pentru stocarea mai mare a energiei.

Cobalt: un mineral util pentru magneți, baterii reîncărcabile, aliaje, electronică și pentru uz medical.

Nichel: jucător cheie în aliaje, producția de oțel inoxidabil, baterii, monede, electronică și substanțe chimice.

Elemente de pământ rare: acestea sunt 17 elemente necesare pentru turbine eoliene, vehicule electrice, telefoane inteligente, electronică, echipamente militare, energie regenerabilă, tehnologie medicală și rafinarea petrolului.

Grafit: formă de carbon utilizată în baterii cu litiu, creioane, fabricarea oțelului și reactoare nucleare.

Cupru: un metal utilizat în sistemele de energie regenerabilă, electronică, construcții, industrie, transport și monede.

Galiul, germaniul, manganul și altele sunt importante pentru armele de apărare, semiconductori și tehnologia energetică modernă.

Conform Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, cererea de minerale critice va crește de 20 de ori până în 2050¹. 150 de milioane de tone de minerale critice vor fi necesare anual până în 2050 pentru tranziția energetică².

3.2 Concentrarea geografică: Noile puncte de blocare

Producția de minerale critice este localizată în regiuni specifice, astfel încât creează interdependențe, la fel ca petrolul înainte. 60% din rezervele globale de litiu sunt prezente doar în Chile, Argentina și Bolivia³. Aproape 70% din mineritul global de cobalt se află în Republica Democrată Congo, în timp ce Indonezia deține cele mai mari rezerve de nichel din lume. China deține cea mai mare parte a elementelor din pământuri rare. Australia, fiind cel mai mare producător de litiu, depinde de China pentru procesare.

Această distribuție inegală a mineralelor critice dă naștere unei hărți a lanțului de aprovizionare cu implicații geopolitice. Comparativ cu petrolul, unde statele producătoare profită prin acorduri de coordonare și politici de export, mineralele critice operează pe două niveluri: minerit și prelucrare. China domină mineralele critice nu datorită deținerii de mine, ci datorită supremației în prelucrare. China deține capacitatea de a transforma minereul brut în material utilizabil.

3.3 Asemănări și diferențe cu dependența de petrol

Compararea mineralelor critice cu petrolul nu este perfectă, dar utilă. Mineralele critice se găsesc și în zone limitate, cum ar fi petrolul, foarte greu de găsit alternativă în timp scurt și esențială în scopuri militare și economice. Statele își pot gestiona, perturba, controla exporturile sau le pot folosi ca instrument de câștiguri politice, cum ar fi petrolul. În 2010, China a restricționat furnizarea de elemente din pământuri rare către Japonia după disputa⁴ din Marea Chinei de Sud. Acest lucru arată că mineralele pot acționa și ca instrument de putere.

Cu toate acestea, mineralele critice diferă de petrol în ceea ce privește utilizarea lor. Când petrolul brut este ars, este complet consumat, dar mineralele critice pot fi reciclate. Dacă tehnologia avansată ar reuși să utilizeze bateriile la scară largă și pentru o perioadă lungă de timp, aceasta ar putea reduce nevoia de litiu și cobalt suplimentar. Rezervele de minerale sunt încă în curs de explorare, iar lumea are mai multe rezerve ascunse în diferite regiuni. Cu toate acestea, aceste diferențe intensifică și mai mult concurența.

4. Concurența marilor puteri în arena mineralelor critice

4.1 Avantajul primului venit al Chinei

China lucrează la lanțuri de aprovizionare cu minerale critice și la o strategie industrială pe termen lung de peste două decenii. Din anii 1990, China își dezvoltă capacitatea de procesare a mineralelor critice. Deng Xiaoping a afirmat că Orientul Mijlociu are petrol, în timp ce China are pământuri rare. Nu a fost doar o declarație, ci o politică la care China lucra de decenii. Inițiativa "Belt and Road" (BRI), lansată în 2013, a consolidat această politică, iar China a obținut drepturi miniere în Republica Democrată Congo,

¹International Energy Agency. (2025). *Global Critical Minerals Outlook 2025*. IEA. <https://www.iea.org/reports/global-critical-minerals-outlook-2025>

²Lee, L. Y., & Glynn, J. (2023, February 22). *Q&A: Critical minerals demand growth in the net-zero scenario*. Center on Global Energy Policy, Columbia University SIPA. <https://www.energypolicy.columbia.edu/qa-critical-minerals-demand-growth-in-the-net-zero-scenario/>

³World Population Review. (2026). *Lithium reserves by country 2026*. World Population Review. Retrieved August 2, 2026, from <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/lithium-reserves-by-country>

⁴Mancheri, N. A. (2015, September 18). *Revisiting the China–Japan rare earths dispute of 2010*. VoxEU, Centre for Economic Policy Research (CEPR). <https://cepr.org/voxeu/columns/revisiting-china-japan-rare-earths-dispute-2010>

Indonezia, Chile, Zambia și Zimbabwe. Cu BRI, China și-a stabilit capacitatea de producție și a dominat lanțurile de aprovizionare. În 2023, companiile chineze dețineau cote semnificative din rezervele globale de nichel, cobalt și litium la un preț foarte scăzut. Politicile chineze s-au concentrat pe industriile interne, acordând subvenții producătorilor de vehicule electrice, inclusiv BYD, CATL, NIO și mulți alții, care au jucat un rol crucial în tranziția către energia curată și au pus capăt dependenței de hidrocarburi. Acum, China are cea mai mare piață de vehicule electrice, panouri solare și baterii. CATL, o companie chineză, deține singură 45,2% din producția globală⁵ de baterii litium-ion, începând cu februarie 2026. China nu doar controlează materia primă, ci domină și aprovizionarea, prelucrarea și fabricarea; controlând întregul lanț de aprovizionare.

4.2 Răspunsul Statelor Unite

În era postbelică, politica Statelor Unite privind resursele a fost influențată de liberali, ceea ce a făcut ca Washingtonul să se alăture strategiei mineralelor critice târziu. Între 2010-2012, restricțiile Chinei la export au devoalat dependența industriei de apărare a SUA de materiile prime chinezești. Același lucru s-a întâmplat din nou în timpul pandemiei de COVID-19. Acest lucru a fost evaluat ca o consecință a neglijării mineralelor critice. La începutul anului 2020, SUA au început să răspundă la dominația Chinei în lanțul de aprovizionare⁶ cu minerale critice, inițial prin reformarea propriei structuri. În iunie 2021, Casa Albă a ordonat o analiză detaliată de 100 de zile a dependențelor critice de minerale⁷. Pe 15 noiembrie 2021, guvernul SUA a semnat Legea bipartizană privind infrastructura (BIL), axată pe extinderea energiei curate. Urmând modelul, a fost semnată Legea Cipurilor și Științei din 2022, care dedică 280 de miliarde de dolari producției interne de semiconductori. SUA au semnat o lege istorică pe 16 august 2022 pentru a face investiții masive în energie curată și acțiuni climatice, investind 369 de miliarde de dolari în securitatea energetică⁸. Parteneriatul pentru Securitatea Mineralelor a fost înființat în 2022, la care participă SUA, UE, Japonia, Coreea de Sud, Australia și alte state, pentru a investi în minerale critice și a sparge monopolul chinezesc în lanțul de aprovizionare. SUA au semnat, de asemenea, acorduri bilaterale cu state din America Latină, Republica Democratică Congo (RDC) și Zambia. Înființarea de unități de procesare necesită ani de zile de autorizații, investiții masive și forță de muncă. Mountain Pass din California este singura mină de pământuri rare din SUA care își trimite materia primă în China pentru procesare.

4.3 Agenda strategică a UE pentru autonomie

Uniunea Europeană importă 100% din necesarul său de litium, cobalt și pământuri rare, majoritatea procesate în China. În prezent, 97% din magneziul UE este importat din China, iar 60% din rafinarea cobaltului se face în China. Invazia Rusiei asupra Ucrainei în 2022 a expus dependența UE de petrolul și gazele rusești. Această lecție a forțat UE să treacă de la hidrocarburi la minerale critice. În martie 2023, UE a adoptat Legea materiilor prime critice, care vizează începerea extracției, prelucrării și reciclării interne. Aceasta vizează extragerea a peste 10% din consumul anual de materii prime necesare prin dezvoltarea minelor locale, procesarea a peste 40% din consumul anual pe plan intern și reciclarea a 15-25% din consum prin consolidarea economiei circulare până în 2030⁹. Pentru a contracara proiectul chinezesc BRI, UE a lansat Inițiativa Global Gateway în decembrie 2021. Programul își propune să investească 300 de miliarde de dolari în infrastructură, cercetare, energie, transporturi, sănătate și educație, în schimbul accesului la minerale critice¹⁰. Cadrul UE este cel mai avansat și, dacă este implementat eficient, are potențialul de a stabili o putere necoercitivă în domeniul mineralelor critice.

5. Statele în curs de dezvoltare bogate în resurse: Între efect de levier și dependență

5.1 Noua luptă și nemulțumirile sale

În secolul al XIX-lea, accesul la materii prime și piețe a determinat puterile europene să colonizeze

⁵Longbridge. Title of article. Longbridge. <https://longbridge.com/en/news/278022576>

⁶The White House. (2021, June). Building resilient supply chains, revitalizing American manufacturing, and fostering broad-based growth: 100-day reviews under Executive Order 14017. Executive Office of the President. <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/06/100-day-supply-chain-review-report.pdf>

⁷The White House. (2021, June). Building resilient supply chains, revitalizing American manufacturing, and fostering broad-based growth: 100-day reviews under Executive Order 14017. Executive Office of the President. <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/06/100-day-supply-chain-review-report.pdf>

⁸Senate Democrats. (2022). Inflation Reduction Act: One-page summary. U.S. Senate Democratic Caucus. https://www.democrats.senate.gov/imo/media/doc/inflation_reduction_act_one_page_summary.pdf

⁹European Commission. (2024). European Critical Raw Materials Act. European Commission. https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/green-deal-industrial-plan/european-critical-raw-materials-act_en

¹⁰European Commission. (n.d.). Global Gateway. European Commission. Retrieved August 2, 2026, from https://commission.europa.eu/topics/international-partnerships/global-gateway_en

Africa. La fel este și concurența continuă dintre marile puteri pentru minerale critice, ceea ce va avea consecințe pentru statele în curs de dezvoltare. Concurența actuală pentru litiu, cobalt și alte minerale diferă de experiențele anterioare, deoarece funcționează în conformitate cu dreptul internațional și cu contracte comerciale, mai degrabă decât prin colonizare.

Studiul de caz al RDC reprezintă o situație îngrijorătoare. Aceasta produce 70-75% din cobaltul global, aproximativ 247,7 kilotone în 2026¹¹. RDC are cel mai mic venit pe cap de locuitor de 1122 USD, în timp ce alte state dezvoltate bogate în minerale au un venit pe cap de locuitor între 20.000 și 100.000 USD. Statul se confruntă cu abuzuri miniere, provocări de mediu și infrastructură subdezvoltată. Guvernul renegociază contractele, deoarece primele contracte erau exploatare și nefavorabile.

5.2 Naționalismul mineral ca instrument geopolitic

Multe dintre statele în curs de dezvoltare bogate în resurse urmează politica naționalismului mineral, prin care încearcă să impună proprietatea statului asupra resurselor, crescând taxele și redevențele, promovând prelucrarea internă și dezvoltând companii naționale.

În 2020, Indonezia a interzis exportul de nichel brut. China, Coreea de Sud și statele europene au fost obligate să înființeze unități de procesare în Indonezia, ceea ce a creat locuri de muncă, a consolidat industria locală și a dat un impuls PIB-ului. Indonezia și-a extins politica de naționalism al resurselor prin interzicerea exportului de bauxită brută.

Urmând modelul, Bolivia, care deține cele mai mari zăcăminte de litiu din lume, a respins acordurile cu control majoritar al companiilor străine. În schimb, a insistat asupra unui parteneriat cu Yacimientos de Litio Bolivianos (YLB), deținută de stat. Această politică a consolidat producția locală de baterii și vehicule electrice. Chile, care deține 40% din zăcămintele globale de litiu, a urmat o politică mai pragmatică. În 2023, a anunțat un model de litiu condus de stat, în cadrul căruia companiile private trebuie să fie partenere cu companii de stat.

5.3 Dilema dezvoltării

Blestemul resurselor demonstrează faptul că, fără o guvernare transparentă, capacitate instituțională și politici eficiente, resursele vor împuternici doar elitele, în schimb, resursele vor apărea ca un blestem. Mineritul de cobalt din RDC a generat provocări legate de contaminarea solului și a apei. Extracția de nichel duce la fluxuri de deșeuri toxice, în timp ce extracția de litiu și săruri provoacă deficit de apă.

Rămâne încă întrebarea dacă tranziția energetică va fi benefică pentru statele producătoare sau dacă puterile globale vor exploata statele producătoare pentru avantajele lor.

6. Cadre de guvernare: conformitate și limitări

6.1 Decalajul instituțional

Comparând structura de guvernare a sectorului petrolier cu cea a sectorului mineral, sectorul mineral este încă subdezvoltat. Sectorul petrolier este guvernat la nivel global de organizații internaționale precum OPEC, AIE, Forumul Internațional al Energiei. Sectorul petrolier este obligat din punct de vedere juridic prin tratate și acorduri, cum ar fi Tratatul Cartei Energiei și multe altele. Este guvernat de structuri suprapuse.

Deși sectorul mineral este în curs de dezvoltare, iar structura de guvernare nu este dezvoltată ca sectorul petrolier, există cadre precum Cadrul de politici al Forumului Interguvernamental pentru Minerit (MPF), Inițiativa pentru Transparența Industriilor Extractive (EITI) și Viziunea pentru Mineritul în Africa. Acest decalaj instituțional este motivul exploatării statelor producătoare în curs de dezvoltare.

Dezvoltarea unei structuri de guvernare globală necesită timp, iar cadrul mineral este în curs de desfășurare. În 2023, Summitul Mineralelor Critice și Energiei Curate organizat de AIE a adus statele producătoare și consumatoare într-un dialog pentru a încadra lanțul de aprovizionare, transparența pieței și sustenabilitatea. Uniunea Africană a prezentat statele producătoare africane ca un bloc unic coordonat, mai degrabă decât state dispersate, vulnerabile la forțe externe.

6.2 Tehnologia ca variabilă de guvernare

Revoluția tehnologică alimentează concurența dintre puterile globale pentru minerale critice. În timp, minerale precum litiul și cobaltul pot fi înlocuite cu fosfat de litiu, fier și ioni de sodiu. Mineritul în adâncuri va remodela, de asemenea, cererea de minerale critice. Economia circulară și reciclarea pot reduce efectul de levier al furnizorului de minerale și pot reduce și concurența. Reglementarea UE privind bateriile se concentrează pe conținutul reciclat. Inovația tehnologică va remodela peisajul mineralelor.

¹¹Daniels, P. (n.d.). Top 10 cobalt producers. Critical Minerals News. <https://critical-minerals-news.com/top-10-cobalt-producers/>

7. Ordinea mondială emergentă

7.1 De la petrol la ordinea mineralelor

Ordinea mondială a hidrocarburilor apărută în secolul XX a fost definită de producătorii de petrol din Orientul Mijlociu, liniile de aprovizionare, punctele de blocare precum Strâmtoarea Ormuz și Golful Persic și statele dependente de importul de petrol. După prăbușirea Uniunii Sovietice, rezervele de petrol au menținut structura puterii Rusiei. În mod similar, statele din Golf și-au transformat rezervele de petrol în bogăție și influență.

Această competiție în curs de dezvoltare pentru minerale nu va înlocui structura petrolieră existentă, ci va forma o nouă structură competitivă care se va suprapune cu arhitectura hidrocarburilor existente. Tranziția energetică este un proces care necesită timp, deși petrolul și gazele vor rămâne semnificative pentru o lungă perioadă de timp. Însă petrolul și gazele vor continua să scadă în importanță, iar mineralele vor deveni și mai semnificative. În noua ordine mondială aflată în proces, datorită acestei tranziții energetice, China își va menține influența datorită prelucrării, producției, investițiilor și superiorității tehnologice. Statele Unite au o poziție ambiguă în această competiție pentru minerale, deținând un avantaj militar, dar eliminând decalajul dintre tehnologie și industrie. Uniunea Europeană, datorită maturității sale cadru, va avea putere morală în această eră a mineralelor pe care nici SUA, nici China nu au dezvoltat-o încă.

7.2 Formarea blocurilor

Competiția pentru minerale pentru baterii a determinat UE să semneze un acord de liber schimb, implicarea directă și investițiile Chinei cu ajutorul proiectului BRI și semnarea de acorduri de către SUA. Această competiție modelează alianțe și formează blocuri, care ulterior vor apărea ca două lanțuri critice de aprovizionare cu minerale; unul cu alianțele occidentale și al doilea cu blocul chinezesc. Statele producătoare în curs de dezvoltare vor fi forțate să se alăture unuia, așa cum s-a văzut în istorie. Această competiție va avea consecințe. Concurența sporită va accentua costurile tranziției energetice și va împiedica procesul de decarbonizare. Provocarea va fi pentru state precum RDC și statele din Asia Centrală, unde interesele acestor două blocuri se vor ciocni.

7.3 Redefinirea securității energetice

Conceptul tradițional de securitate energetică se baza pe cadrul celor patru factori: disponibilitate, accesibilitate, acceptabilitate și preț accesibil al hidrocarburilor. Tranziția energetică va redefini conceptul de securitate energetică. Acum, securitatea energetică se va baza pe materii prime, procesare, producție și aprovizionarea acestora cu cele mai mici consecințe asupra mediului.

8. Concluzie

Tranziția energetică globală este schimbarea macrostructurală din perioada contemporană. Va promite decarbonizarea lumii, schimbând în același timp întreaga structură economică. Dar această competiție nu va aboli competiția geopolitică. Ideea principală din acest articol este că tranziția energetică nu eradică competiția geopolitică, ci doar o remodelează. Schimbă punctele de blocare și valorifică statele. Apar noi rivalități.

Centrul atenției se mută de la statele producătoare de petrol către statele gazdă de minerale. Importanța unor state precum Arabia Saudită, Iran, Irak și Venezuela a început să scadă, iar state precum RDC și Bolivia au atras atenția în noua ordine internațională. China a dezvoltat deja o structură pentru a controla ordinea mondială emergentă. SUA, ca răspuns, este în curs de desfășurare. Statele bogate în resurse au oportunitatea de a-și transforma bogăția minerală în dezvoltare reală, în același timp această bogăție minerală putând deveni un blestem pentru statele producătoare.

Structura de guvernare pentru a gestiona competiția pentru mineralele critice nu este suficientă pentru a depăși provocările. Fără cadre privind exporturile, controlul prețurilor, standardele de mediu, lanțul de aprovizionare și accesul pe piață, competiția geopolitică se va intensifica și mai mult. Această competiție va împiedica procesul de tranziție energetică. Ordinea emergentă va depinde de răspunsul statelor și al instituțiilor internaționale la politica minerală. Puterea se schimbă, nu rămâne pe loc.

SITUAȚIA GLOBALĂ CONTEMPORANĂ

China – trecerea de la discreție la o abordare îndrăzneată și asertivă în contextul unei lumii actuale dezordonate

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

Politica externă a Chinei a trecut de la strategia prudentă a lui Deng Xiaoping de „ascundere a capacităților și așteptare a momentului” la o postură proactivă și asertivă. În lumea haotică de astăzi, Beijingul remodelează activ guvernarea globală, își protejează granițele și contestă dominația occidentală percepută.

Schimbările principale în abordarea Chinei sunt:

- De la o poziție reactivă la una proactivă: În loc să răspundă pur și simplu la evenimentele globale, China inițiază politici precum Inițiativa „Belt and Road” și pactele de securitate globale pentru a-și extinde influența.

- Noua artă de guvernare economică: China folosește instrumente de reglementare, cum ar fi controalele exporturilor de minerale critice și „lista entităților nesigure”, pentru a pedepsi sau avertiza companiile și guvernele străine.

- Afirmarea revendicărilor teritoriale: Beijingul își apără agresiv granițele maritime. Un exemplu este utilizarea pazei de coastă și a tacticilor zonei gri pentru a descuraja pretențiile rivali.

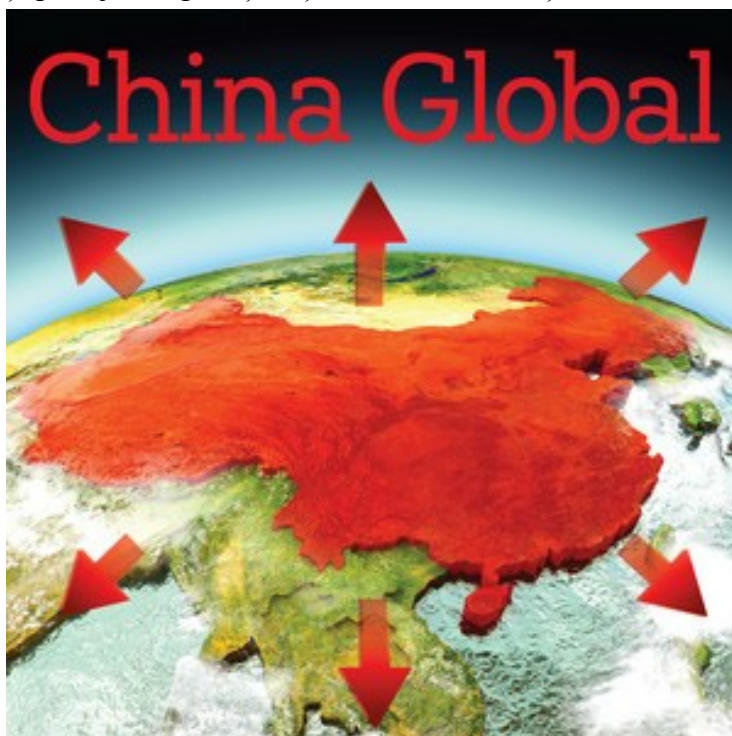
- Aspirații de conducere globală: China se poziționează ca un campion al „Sudului Global”. Folosește organizații precum Națiunile Unite și coaliția BRICS pentru a promova o alternativă la alianțele conduse de Occident.

Analogie în lumea reală poate fi catalogată a fi „Jocul Go”¹.

Pentru a înțelege această schimbare, uitați-vă la vechiul joc chinezesc de Go.

Trecutul: Timp de decenii, China a jucat ca un amator care învață jocul. S-a concentrat în întregime pe apărarea propriului colț al tablei pentru a-și construi forța internă.

Prezentul: Astăzi, China joacă ca un expert. Plasează „pietre” strategice pe întreaga tablă (prin comerț).

Sursa: <https://open.spotify.com/show/3IPzYNMWWpwHQsxxEyG9Gf>

¹Go este un joc strategic pentru doi jucători, avându-și originea undeva în vechea Chină, între anii 2000 î.e.n și 200 î.e.n. Jocul își ia numele din termenul japonez igo, preluat în limba engleză sub forma go. Pe scurt, obiectivul jocului este de a delimita cu piesele proprii un număr cât mai mare de puncte. Regulile de joc sunt foarte simple și pot fi învățate cu ușurință. Totuși este un joc complex, comparabil în această privință numai cu șahul.

infrastructură și diplomație) pentru a înconjura concurenții. China nu mai așteaptă ca adversarii să facă prima mișcare. În schimb, Beijingul acționează pentru a modela tabla globală în avantajul său.

China consideră mediul global actual ca fiind unul extrem de instabil, invocând suprasolicitarea politică a mai multor importanți actori internaționali, destrămarea unor state și a unor alianțe internaționale. Beijingul calculează că o hegemonie occidentală în declin prezintă o șansă istorică de a face un pas înainte. Oferind soluții chinezești la problemele globale, Beijingul își propune să își protejeze securitatea națională și să se asigure că sistemul său politic supraviețuiește.

Este o realitate - China a urmărit întotdeauna preeminența globală, inițial a căutat să fie discretă și să progreseze mai pe ascuns și cu un acces mai redus pentru alte state la cunoașterea profilului său real. Cu toate acestea, de ceva timp se pare că, în contextul noilor evoluții la nivel global, China caută să semnaleze din ce în ce mai des și mai intens că epoca discreției este înlocuită treptat cu o abordare mai îndrăzneată și mai asertivă.

Drept urmare, putem afirma că, în ultima perioadă, China face dovada că îi place să se poziționeze ca lider global mai ales în lumea în curs de dezvoltare, dar și în rândul elitelor mondiale. Este cunoscut faptul că în strategia sa de securitate națională, publicată în octombrie 2022, administrația Biden a declarat că cea mai mare provocare pentru interesele SUA vine din partea unei Chine aflate în ascensiune, astfel încât accentul principal al Washingtonului a fost pus pe susținerea și întărirea potențialului de acțiune al SUA, în competiția cu China, mai ales în contextul conexiunilor tot mai vizibile și mai puternice ale Chinei cu state din toate regiunile lumii

După cum foarte bine se cunoaște, noțiunea de „soft power”, introdusă de Joseph Nye în 1990, se referă la „abilitatea de a obține ceea ce se dorește în principal prin atracție, mai degrabă decât prin coerciție, constrângere sau plată”. A devenit foarte clar că o țară își obține „soft power” în principal din trei resurse: cultură, valori interne și politici externe - atunci când acestea sunt văzute ca fiind legitime și conduc la autoritate morală, prestigiu și, în cele din urmă, la crearea imaginii de partener de dorit.

Astfel, analizând activitățile economice, politice și diplomatice realizate de China și capitalul investițional oferit multor state din întreaga lume, putem spune că toate acestea contribuie în mod evident la reputația Chinei la nivel mondial; dar, în realitate, impunerea forței economice a gigantului asiatic se află între „soft power”² și „hard power”³, cele două forme contrastând între ele, deoarece prima provine, așa cum subliniam, din diplomație, cultură și istorie. Un exemplu elocvent este acela conform căruia China încearcă să-și extindă influența în Orientul Mijlociu pentru a-și asigura resurse de petrol și a reduce influența Statelor Unite în regiune, deoarece acesta este obiectivul său esențial în competiția în care este angrenată pentru schimbarea ordinii mondiale. Drept urmare Beijingul folosește în majoritatea cazurilor o strategie de „soft power”, adică se implică diplomatic, economic și chiar politic, dar nu prin război.

Analizele de specialitate subliniază câțiva piloni importanți ai acestei strategii:

Interese economice: China are o nevoie stringentă de foarte mult petrol din Arabia Saudită și Iran și, deci, are nevoie de pace în regiune pentru a nu îi fi oprite transporturile de resurse energetice.

Mediator pentru pace: Beijingul joacă rolul de „pacificator”, un exemplu major fiind acordul din 2023 prin care China a contribuit la refacerea relațiilor diplomatice între Arabia Saudită și Iran.

Diplomație activă: China trimite frecvent trimiși speciali pentru a media conflictele și pentru a solicita reluarea și intensificarea dialogului pentru detensionarea crizelor din zonă.

Relația cu Iranul: China este un aliat apropiat al Iranului, susținând acestui stat suveranitatea, dar în același timp evitând afectarea relațiilor cu Israelul sau cu celelalte state din Golf.

Dar iată că, în perioada 08-09 iunie 2026, președintele chinez, Xi Jinping, a efectuat o vizită în Coreea de Nord, eveniment care a urmat summit-urilor și întâlnirilor oficiale care au avut loc la Beijing cu președintele american, Donald Trump, (14-15 mai), și cu președintele rus, Vladimir Putin, (20 mai). Deja s-a consolidat percepția la nivel internațional că președintele chinez, Xi Jinping, a efectuat o vizită și o întâlnire importantă în Coreea de Nord, promițând să aprofundeze legăturile și să extindă cooperarea cu Kim Jong-un. Este semnificativ a menționa că Xi a numit acest ultim summit menționat un „nou punct de plecare istoric”.

În mod tradițional, Beijingul a jucat rolul de partener principal în relația cu Phenianul, Coreea de Nord depinzând puternic de China pentru aproximativ 95% din comerțul său, conform unor estimări din 2022 a Comitetului Național pentru Coreea de Nord, o organizație non-profit cu sediul în SUA.

Cu toate acestea, nu trebuie omis faptul că această dinamică s-a schimbat de la invazia Rusiei în Ucraina, din 2022, Coreea de Nord furnizând Rusiei arme, tehnică de artilerie și forță de muncă, toate acestea fiind catalogate ca fiind esențiale și recunoscute de observatori pentru contribuția adusă la menținerea în funcțiune a mașinii de război a Moscovei.

²Capacitatea unei țări de a atrage și de a convinge prin cultură, valori și politică externă, fără a folosi forța militară sau banii.

³Un amestec între puterea militară, economică și puterea blândă. Înseamnă să folosești mass-media, și investițiile pentru a crea o imagine pozitivă unei entități.

Este necesar să subliniem aici că, după regulile diplomatice, vizita președintelui Xi la Phenian a fost una la reciprocitate cu vizita liderului nord-coreean Kim Jong Un, efectuată la Beijing, în septembrie 2025, când China a organizat o paradă militară imensă pentru a marca 80 de ani de la capitularea necondiționată a Japoniei în fața forțelor aliate, punând capăt celui de-al Doilea Război Mondial. Cel mai probabil, vizita președintelui chinez, Xi Jinping, efectuată la Phenian i-a permis acestuia să ofere lui Kim Jong Un și o anumită prezentare a întâlnirilor sale cu președintele SUA și cel al Rusiei. Vizita lui Xi în Coreea de Nord a fost cea de a treia în această țară - prima a fost ca vicepreședinte, în 2008, iar cea de a doua a fost în iunie 2019. Totuși, relatările cu privire la evenimentul menționat au fost în mare parte formulate în mod opac și axate pe simbolismul din mass-media din China și Coreea de Nord, fiind incluse, nu în mod surprinzător, puține informații despre substanța discuțiilor dintre Xi Jinping și Kim Jong Un sau despre actuala stare a relațiilor dintre Beijing și Phenian.

Dar iată că, în contextul unor multe zvonuri despre o posibilă viitoare întâlnire între președintele D. Trump și Kim Jong Un, există diverse speculații că discutarea și medierea unui tip de contacte SUA-Coreea de Nord ar fi putut fi chiar pe agenda președintelui Xi la în cadrul întâlnirii cu Kim Jong Un la Phenian. Deși acest lucru pare puțin probabil, având în vedere reticența Beijingului de până acum de a confirma discuțiile pe această temă și informațiile conform cărora liderul american și cel chinez „și-au confirmat obiectivul comun de a denucleariza Coreea de Nord”, este puțin probabil ca președintele Xi să fi depus prea mult efort politic, dacă ar fi fost cazul, în posibila intenție de a-l readuce pe Kim Jong-un la masa denuclearizării - un efort pe care Xi îl consideră puțin probabil să dea roade.

Totuși, dacă în 2016 un analist ar fi sugerat că, la mai puțin de un deceniu mai târziu, China ar servi drept pilon economic și logistic care să permită Rusiei să poarte un război la scară largă împotriva Ucrainei, o astfel de predicție ar fi părut majorității analiștilor improbabilă sau chiar extravagantă la acea vreme. Dacă alți analiști ar fi prognozat ferm că și China și Rusia, ca parte a acestui efort militar major, vor coopera cu Iranul pentru a produce în masă drone letale și, prin urmare, să ucidă mii de ucraineni, scenariul ar fi putut părea la fel de exagerat la acea vreme.

Chiar și un expert îndrăzneț și aparent clarvăzător ar fi respins probabil ideea sau o posibilă prognoză că mii de soldați nord-coreeni ar putea lupta alături de militarii ruși și ar învăța noi lecții și metode de război modern și că muniția de la Phenian ar reprezenta aproximativ jumătate din cheltuielile de artilerie ale Rusiei pe frontul ucrainean în a doua jumătate a anului 2025.

Totuși, analizând foarte atent și obiectiv datele și informațiile avute la dispoziție în prezent, putem spune că, la nivel macro, președintele chinez, Xi, are deja un rol foarte important de lider dinamic pe scena internațională - în special în cadrul noii grupări a autocrațiilor cu concepții revizioniste ale ordinii mondiale denumită CRINK (China, Rusia, Iran, Coreea de Nord) - generând, în același timp, și percepția că influența SUA la nivel global este actualmente într-un declin semnificativ. Deși, la un moment dat, vor fi recunoscute temele importanței Chinei pentru Coreea de Nord, este posibil ca Xi să nu fie motivat foarte accentuat de vreo nevoie urgentă de a contracara influența crescândă a Rusiei în Coreea de Nord, așa cum reliefează și unii analiști din mediul internațional.

Institutul pentru Strategia de Securitate Națională din Coreea de Sud, un institut de cercetare finanțat de guvern, estimează că, din 2023, Moscova a plătit Coreei de Nord până la 14,4 miliarde de dolari pentru desfășurarea de trupe și exportul de „tehnică de artilerie, obuze și rachete ghidate și balistice”. Raportul arată totuși, că este posibil ca și Coreea de Nord să fi primit doar între 580 de milioane și 1,5 miliarde de dolari din suma menționată anterior sub formă de „bunuri”, ceea ce înseamnă că există o „posibilitate semnificativă ca majoritatea plății de la Moscova să fi fost sub formă de «tehnologie militară sensibilă sau piese și materiale de precizie conexe care sunt dificil de observat prin satelit»”.

Din perspectiva lui Kim Jong Un, întâlnirea cu Xi ar susține eforturile diplomatice mai ample ale Phenianului de a normaliza statutul de putere nucleară a țării. Întâlnirea demonstrează, de asemenea, că cele două state, Coreea de Nord și China, pot explora îmbunătățirea relațiilor în ciuda apropierei tot mai mari a lui Kim Jong Un de Rusia.

De ce spunem acest lucru? Pentru că președintele chinez Xi Jinping, după încheierea acestei vizite efectuate în Coreea de Nord, a subliniat că a stabilit o înțelegere mai profundă și mai cuprinzătoare, oferind o cale mai clară pentru dezvoltarea legăturilor și relațiilor bilaterale.

Pentru Beijing și Phenian, acesta ar putea fi exact genul de rezultat care ar urma să valideze o teză de lungă durată: forța militară americană copleșitoare, atunci când este desfășurată împotriva unui adversar hotărât, dispus să absoarbă efectele și să escaladeze asimetric, produce costuri strategice care depășesc câștigurile tactice. Decizia lui Xi de a face din Phenian prima sa oprire din 2026 - înaintea oricărei capitale occidentale - poate fi interpretată ca un semnal al Beijingului că intenționează să cunoască, să înțeleagă și să acționeze pe baza acestei lecții, mai degrabă decât să o observe pur și simplu.

China se dovedește a fi și va continua să fie precaută cu privire la cât de mult se extinde influența Rusiei asupra Coreei de Nord, așa cum a sugerat Lee Sang Yong, un jurnalist și cercetător cu sediul la Seul,

care urmărește îndeaproape Phenianul. „Beijingul dorește probabil să-și reafirme influența asupra Coreei de Nord și să împiedice Phenianul să se încline prea mult spre Moscova”, a spus el, vorbind despre vizita lui Xi. O modalitate prin care China ar putea încerca să limiteze influența Rusiei asupra Coreei de Nord este prin amplificarea propriului sprijin economic pentru Phenian. „Oferirea de stimulente economice Coreei de Nord” ar putea fi planul ales de China, după cum a declarat și Rachel Minyoung Lee, cercetător senior la Programul Coreea al Centrului Stimson. Astfel, este firesc să gândim că, totuși, China nu va urmări îndeaproape doar influența Rusiei asupra Coreei de Nord. Deși China are un tratat de apărare reciprocă cu Coreea de Nord, este, de asemenea, precaută în ceea ce privește achiziționarea de noi tehnologii militare de către Coreea de Nord, după cum a subliniat Yang de la Crisis Group.

Liderul nord-coreean Kim Jong Un și Xi au convenit să extindă cooperarea în domeniile politicii, economiei și culturii la întâlnirea de la Phenian, care a deschis un nou capitol în relațiile celor două state, conform mass-media din Coreea de Nord. China este cel mai mare partener comercial al Coreei de Nord, fiind posibil ca vizita lui Xi să se fi concentrat mult mai mult și pe comerț și turism. Un argument esențial ar putea fi acela că președintele chinez le-a spus gazdelor sale la un prânz înainte de plecarea sa: „Înțelegerea reciprocă dintre China și Coreea de Nord a devenit mai profundă și mai cuprinzătoare, iar direcția dezvoltării viitoare a devenit mai clară și mai definită”. La rândul lor, personalități de la Phenian au subliniat: „Coreea de Nord a eliminat elementele care ar putea să o facă să pară o parte subordonată, dependentă sau beneficiară și a rescris relația ca fiind una între egali”, după cum a declarat Hong Min, cercetător senior la Institutul Coreean pentru Unificare Națională. „Simt că uneori cele două țări pot părea destul de prietenoase la suprafață, dar în realitate există încă multe probleme”, a spus Zhu, o doctoară în vârstă de 43 de ani din Beijing, care a refuzat să-și ofere numele complet.

În același context, Kim Jong Un i-a spus lui Xi că va susține pe deplin principiul „O singură Chină”, pe care Beijingul îl consideră a fi o realitate susținând că ambele părți ale Strâmtoarei Taiwan aparțin unei singure țări, indiferent de schimbările situației internaționale. China consideră Taiwanul guvernat democratic ca fiind propriul său teritoriu și nu ar renunța niciodată la utilizarea forței pentru a aduce insula sub controlul Beijingului.

Analizând știrile apărute în mass-media, s-a ajuns la concluzia că presa nord-coreeană nu a precizat însă dacă programul de arme nucleare al Phenianului sau relațiile cu SUA au fost incluse în agenda discuțiilor. O astfel de absență a subiectelor menționate în cadrul discuțiilor China-Coreea de Nord sugerează că Beijingul ar dori ca vizita să fie prezentată în termeni de legături de vecinătate, așa cum a menționat Ja Ian Chong, profesor de științe politice la Universitatea Națională din Singapore.

În timpul primului său mandat, președintele american D. Trump s-a întâlnit cu Kim Jong Un de trei ori, înainte ca efortul diplomatic fără precedent să eșueze din cauza cererilor SUA ca și Coreea de Nord să renunțe la armele nucleare. Totuși, D. Trump și-a declarat disponibilitatea să reia discuțiile. „Este îndoielnic că Xi va servi drept catalizator pentru discuțiile dintre SUA și Coreea de Nord”, după cum a declarat Leif-Eric Easley, profesor de studii internaționale la Universitatea Ewha din Seul. Dincolo de aspectul vizual și mesajele atent coregrafiate ale guvernelor chinez și nord-coreean, am putea spune că se consolidează percepția că adevărata motivație a vizitei lui Xi a fost de a-l monitoriza pe Kim Jong Un - vecinul său înarmat nuclear.

„Niciodată până acum chinezii nu au avut de-a face cu o Coree de Nord care are vreo urmă de aroganță în pasul său”, după cum a subliniat Bob Carlin, un fost oficial al Departamentului de Stat al SUA. El a mai spus că, deși Coreea de Nord s-a simțit mult timp „supusă de marile puteri, aceasta nu este perspectiva lui Kim Jong-un în aceste zile”. „Din 2023, Kim Jong-un a schimbat complet centrul politicii strategice a Coreei de Nord”, a mai subliniat B. Carlin. „Timp de atâția ani, scopul a fost să interacționeze cu SUA, să normalizeze relațiile cu SUA. Acest lucru a dispărut. Vor să se confrunte cu SUA”. Kim Jong Un se consideră „un lider în această mișcare și, mai devreme sau mai târziu, va trebui să se răzgândească cu americanii”, a mai subliniat B. Carlin.

Acest lucru îl pune pe Xi în fața unei probleme, a mai spus el, deoarece China știe că, dacă Kim Jong Un ajunge într-un conflict cu SUA, „acesta îi va implica pe chinezi într-un fel sau altul și că trebuie să știe ce pune la cale și trebuie să-l consilieze (pe Kim Jong Un) și să-l împiedice când poate”.

Vizita lui Xi la Phenian a fost văzută și ca o încercare de a echilibra influența rusă în Coreea de Nord, care a crescut semnificativ după invazia la scară largă a Ucrainei de către Moscova.

În schimbul armelor și al miilor de soldați nord-coreeni, Rusia a oferit Phenianului asistență financiară de care s-a dovedit că are nevoie disperată. Moscova a recunoscut, de asemenea, Coreea de Nord ca stat partener cu arme nucleare, oferindu-i lui Kim Jong Un încredere în timp ce acesta își dublează eforturile de a extinde programul de dotare cu armament al țării sale, considerat mult mai avansat decât cel al Iranului.

„China nu vrea ca Rusia și Coreea de Nord să fie la colț, planificând ceva între ele”, a mai spus B. Carlin. Beijingul vrea „să reprezinte standardul... vor să stabilizeze lucrurile și să împiedice scăparea lor de sub control”.

Cu doar câteva zile înainte de vizita lui Xi, Kim Jong Un a dezvăluit existența unei noi fabrici de producție nucleară și a vizitat o instalație de îmbogățire a uraniului. În ajunul sosirii liderului chinez, sora a lui Kim Jong Un (Kim Yo Jong)⁴, a declarat că statutul de deținător de armă nuclear al Coreei de Nord este „irreversibil”.

„Kim Jong Un construiește noi instalații de îmbogățire, producând plutoniu, care este foarte periculos”, a mai prezis B. Carlin. „Așadar, își construiește un arsenal nuclear extrem de mare. Și are suficiente rachete pentru a lansa toate acele arme nucleare în toată Coreea de Sud și Japonia. Așadar, simte că are multă putere, iar întrebarea este cum și când crede că va fi momentul să o folosească.” B. Carlin consideră că, totuși, Kim Jong Un are trei obiective: *să diminueze poziția SUA pe scena mondială, să reunifice Peninsula Coreeană și să fie considerat egal atât de China, cât și de Rusia*, astfel încât acestea să nu-l mai poată trata pe el și regimul său ca pe un jucător minor. Drept urmare, este semnificativ de menționat că, totuși, Coreea de Nord a efectuat deja opt lansări de rachete de la începutul anului, iar în luna mai a făcut o mare surpriză cu o nouă rachetă de croazieră tactică ghidată de inteligență artificială, potrivit presei nord-coreene și Institutului Naval al SUA.

În altă ordine de idei, la nivel internațional nu a apărut o precizare că Xi a transmis un mesaj în numele Casei Albe în timpul vizitei sale în Coreea de Nord. Este cunoscut că D. Trump a vorbit puțin despre acest subiect în ultimii ani, deși și-a exprimat și el o dorință clară după ultimele sale discuții efectuate cu multă vreme în urmă cu Kim Jong Un de a relua negocierile.

După cum foarte bine se cunoaște, D. Trump și Kim Jong-un s-au întâlnit de trei ori în timpul primului mandat al liderului american, dar de la ultima lor întâlnire din 2019, Coreea de Nord a testat un număr semnificativ de rachete balistice intercontinentale, iar Kim Jong Un a spus foarte clar că nu este dispus să discute despre noțiunea de denuclearizare. B. Carlin consideră că SUA nu poate oferi nimic în acest moment pentru a convinge Phenianul să renunțe la armele sale nucleare. „Am pierdut complet această oportunitate”, a spus el, când discuțiile dintre Trump și Kim Jong Un au eșuat acum șapte ani.

În tot acest context complex descris anterior, nu trebuie omis faptul că totuși Coreea de Nord se află, tehnic vorbind, în război cu Coreea de Sud din 1950, conflictul fiind suspendat printr-un acord de armistițiu din 1953. Cele două țări sunt divizate de o Zonă Demilitarizată de 250 km, care divizează Peninsula Coreeană. Tensiunile au fluctuat dramatic de-a lungul anilor, atingând un minim recent în 2024, când Kim Jong Un a abandonat obiectivul pe termen lung al unificării Coreei. De atunci, potrivit observatorilor, el a întrerupt în mare măsură comunicațiile. Ministerul Afacerilor Externe din Coreea de Sud și-a declarat speranța că vizita lui Xi în Coreea de Nord va „juca un rol constructiv în abordarea problemelor legate de Peninsula Coreeană” - sugerând că Seulul ar fi putut face lobby pe lângă liderul chinez pentru a încerca să finiseze relațiile.

Ministrul sud-coreean al Unificării, Chung Dong Young, a subliniat pentru mass-media că se aștepta ca cei doi lideri să discute o posibilă întâlnire între Kim Jong Un și Trump spre sfârșitul anului 2026. În același context, putem spune că vizita lui Xi în Coreea de Nord ar fi putut avea la bază îngrijorarea generată și de alte evoluții în domeniul securității din Asia de Est, inclusiv de știrile despre un posibil pact de sprijin militar-logistic între Coreea de Sud și Japonia, care a fost abordat în cadrul Dialogului Shangri-La al oficialilor din domeniul apărării regionale din Singapore.

Deși relația dintre China și Coreea de Sud fluctuează, legăturile Chinei cu Japonia sunt tensionate din cauza unor nemulțumiri de lungă durată, care datează din timpul ocupației Japoniei Imperiale a Chinei, în anii 1930 și 1940. Beijingul s-a opus, de asemenea, mișcărilor recente ale Tokyo de a-și extinde armata de facto.

Concluzionând, putem spune că analiza profunzimii și durabilității relației dintre Beijing și Moscova, precum și a legăturilor acestor principali actori internaționali cu alte puteri autoritare cum sunt Coreea de Nord și Iranul, trebuie reevaluată periodic în contextul geopolitic actual, aflat într-o accelerată, rapidă și dezordonată evoluție și marcat de schimbări și turbulențe imprevedibile. Atacul SUA și Israelului asupra Iranului din acest an, combinat cu presiunea continuă a SUA asupra Venezuelei și Cubei, a expus izolarea practică a regimurilor vizate, în ciuda relațiilor lor strategice de lungă durată cu Rusia și China. Dar, la fel ca în cazul invaziei Kremlinului în Ucraina, liniile de sprijin și cooperare se pot dezvolta și deveni mai vizibile. La începutul lunii martie 2026, de exemplu, multe rapoarte sugerau că forțele rusești furnizau Teheranului informații despre activele militare americane din regiune.

Între timp, Kievul a făcut un pas înainte pentru a oferi expertiză câștigată cu greu în contracararea tehnologiei dronelor iraniene, indicând potențială spirală în care cele două conflicte - și beligeranții lor

⁴Kim Yo Jong[a] (născută pe 26 septembrie 1987) este o politiciană și diplomată nord-coreeană, sora secretarului general al Partidului Muncitorilor din Coreea, Kim Jong Un. Din februarie 2026, este directoarea Departamentului pentru Afaceri Generale al Partidului Muncitorilor din Coreea (WPK). Această numire la nivel înalt a avut loc în timpul primei ședințe plenare a celui de-al 9-lea Comitet Central, desfășurată concomitent cu cel de-al 9-lea Congres al Partidului, la Phenian. Din martie 2026, este, de asemenea, membru supleant al Biroului Politic al Partidului Muncitorilor din Coreea. Între septembrie 2021 și martie 2026, a fost membră a Comisiei pentru Afaceri de Stat a Coreei de Nord.

respectivi - devin din ce în ce mai interconectate.

În orice caz, ar fi neînțelept să presupunem că evoluțiile militare recente vor fi decisive în risipirea amenințării reprezentate de cooperarea dintre regimurile autoritare, și în special între Moscova și Beijing. Atacurile asupra partenerilor lor din Caraibe și Orientul Mijlociu ar putea, în cele din urmă, să apropie mai mult cele două regimuri. Prin urmare, SUA și aliații lor trebuie să se pregătească pentru o competiție strategică pe termen lung și cuprinzătoare cu acești adversari autoritari. Singura presupunere sigură este că liderii Rusiei și Chinei, ambii prioritizând supraviețuirea regimurilor mai presus de orice, vor continua să se adapteze și să conteste interesele și securitatea SUA.

Parteneriatul care a apărut în cadrul CRINK nu se conformează perfect concepțiilor familiare ale observatorilor democrați despre o alianță militară de tip NATO sau o uniune economică de tip european, susținută de o integrare instituțională extinsă. În schimb, este extrem de condiționat și adaptat pentru a servi intereselor distincte și schimbătoare ale fiecărei părți, ceea ce duce atât la puncte forte, cât și la puncte slabe.

În ciuda fricțiunilor evidente și a asimetriilor structurale, regimurile de la Beijing și Moscova și-au dezvoltat constant parteneriatul din 2012 și, în special, din 2022, cooperând în moduri pe care puțini le-au anticipat. Această aliniere autoritară mai strânsă este cu atât mai semnificativă, având în vedere postura schimbătoare și intransigentă a conducerii din SUA și diferențele tot mai mari dintre aliați, care, în circumstanțele actuale, ar trebui să acționeze cu o unitate, un scop și o coerență strategică mult mai mari.

Rusia și China au un rol important și în BRICS, structura la care s-a alăturat și Iranul. Totuși, în timp ce CRINK (China, Rusia, Iran și Coreea de Nord) este o alianță informală de națiuni anti-occidentale, axată pe perturbarea ordinii globale și ocolirea sancțiunilor, iată că BRICS este o organizație interguvernamentală masivă și formală a economiilor emergente (Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud, Egipt, Etiopia, Iran, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite și Indonezia), axată pe creșterea economică și reprezentarea globală multipolară. Summitul BRICS din 2026 va avea loc la New Delhi, India, în perioada 12-13 septembrie 2026. Având tema „Construirea pentru reziliență, inovație, cooperare și sustenabilitate”, evenimentul va marca a patra deținere a președinției rotative a BRICS de către India.

Concluzia finală ar putea fi definită de acerba competiție multilateralism vs. minilateralism, conceperea și resetarea relațiilor între state la nivel global putând să fie definite de o acalmie neliniștitoare. Deși, teoretic, peste tot în lume guvernele doresc a se ajunge la o relaționare strategică constructivă, relațiile la nivel regional și global au devenit atât de fragile și superficiale încât sunt lipsite de ambiție sau de orice viziune afirmativă și pozitivă. De acum înainte, întrebarea *crucială* va fi: *cine folosește mai bine acest interregnum care a transformat evoluția întregii lumi de azi într-una dezordonată?*

INDUSTRIA PENTRU APĂRARE

Proiectarea forței în serviciul industriei: Construirea capacității de apărare dincolo de platforme

Dr. Jae Won JUNG (Coreea de Sud)

Dezbaterile moderne despre apărare încep adesea cu platforme. Națiunile întreabă de câte aeronave, nave, tancuri, rachete, sisteme de artilerie, radare sau submarine au nevoie. Industria răspunde apoi cu planuri de producție, propuneri de investiții, campanii de export și foi de parcurs tehnologice. Acest lucru este de înțeles. Platformele sunt vizibile. Pot fi afișate, contractate, livrate, numărate și comparate.

Dar capacitatea de apărare nu este creată doar de platforme.

Un sistem de arme devine o adevărată putere militară doar atunci când este conectat la doctrină, operatori, susținere, instruire, logistică, întreținere, aprovizionare cu muniții, suport software, comandă și control, reziliență industrială și luarea deciziilor la nivel național. O platformă fără acest sistem mai amplu poate părea o capacitate pe hârtie. În război, însă, poate deveni un activ imobilizat, o povară de întreținere sau un simbol al ambiției fără profunzime operațională.

Din acest motiv, industria trebuie să servească proiectării forțelor. Nu ar trebui să definească proiectarea forțelor de la sine.

De la gândirea bazată pe platformă la gândirea bazată pe capacități

O platformă este un obiect. Capacitatea este un sistem funcțional.

Diferența este fundamentală. O platformă poate fi achiziționată. Capacitatea trebuie formată, susținută, adaptată și protejată în timp. O țară poate cumpăra echipamente avansate și totuși să nu reușească să genereze putere de luptă dacă îi lipsesc echipaje antrenate, piese de schimb, capacitate de reparații, echipamente de testare, muniție, suport software, doctrină, comunicații sigure și un concept operațional realist.

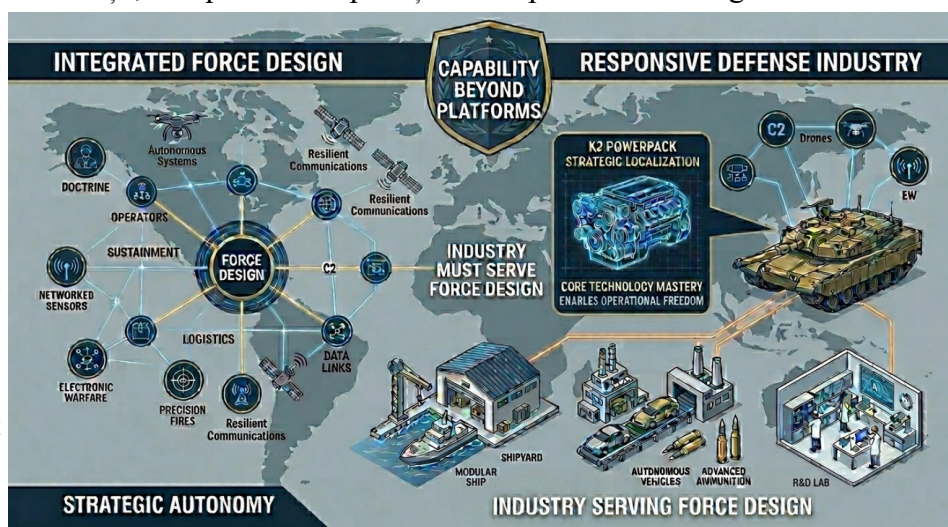

Fig. 1 : Capacitate dincolo de platforme - proiectare integrată a forțelor, industrie de apărare receptivă și localizare strategică ilustrate prin carcasa K2 powerpack.

Sursa: Ilustrație conceptuală asistată de inteligență artificială, creată de autor, pregătită pentru acest articol.

Această distincție a devenit mai importantă în mediul de securitate actual. Câmpul de luptă modern nu mai este modelat doar de platformele majore care se confruntă cu alte platforme majore. Este modelat de senzori, drone, război electronic, efecte cibernetice, focuri de precizie, comunicații prin satelit, sisteme autonome, legături de date, lanțuri de aprovizionare comerciale și viteza cu care pot fi înlocuite pierderile.

Într-un astfel de mediu, vechea întrebare „Care platformă este cea mai bună?” nu este suficientă. Întrebarea mai bună este: ce design de forță este necesar și ce sistem industrial o poate susține în condiții de stres din timpul războiului?

Această întrebare schimbă rolul industriei de apărare. Industria nu mai este doar un producător de echipamente. Devine parte a sistemului național de formare a puterii de luptă.

Dedesubturile puterii de luptă

Puterea de luptă are părți vizibile și dedesubturi.

Părțile vizibile includ arme, vehicule, nave, aeronave, rachete, radare și senzori. Acestea sunt activele care primesc atenție în dezbaterea publică. De asemenea, sunt cel mai ușor de comparat.

Dedesubturile sunt diferite. Includ cicluri de întreținere, capacitate de producție, asigurarea calității, stocuri de muniții, rețele de reparații, piese de schimb, documentație inginerescă, autoritate de actualizare a software-ului, capacitate de testare și evaluare, tehnicieni instruiți, potențial de creștere a producției industriale, rute logistice și capacitatea de recuperare după daune.

În timp de pace, partea vizibilă domină adesea atenția. În război, dedesubtul decide rezistența.

O forță care nu își poate repara, reîncărca, realimenta, actualiza, înlocui și redistribui sistemele își va pierde eficacitatea chiar dacă platformele sale inițiale sunt avansate. În schimb, o forță cu platforme mai puțin strălucitoare poate supraviețui mai mult timp dacă are o susținere mai bună, o doctrină mai bună, o întreținere mai bună, o adaptare mai rapidă și un sprijin industrial mai complex.

De aceea, proiectarea forțelor trebuie să înceapă cu ciclul de viață complet al capabilității. Achiziția nu este sfârșitul formării capabilității. Este doar o fază. Un sistem de arme trebuie proiectat, produs, testat, pus în funcțiune, operat, întreținut, modernizat, reparat și, în cele din urmă, înlocuit. Dacă industria este implicată doar în etapa de producție, națiunea va rata sistemul mai mare.

Industria nu trebuie să devină propria strategie

Companiile de apărare promovează în mod natural ceea ce pot construi. Șantierele navale promovează nave. Companiile de rachete promovează rachete. Producătorii de vehicule promovează vehicule. Firmele de electronice promovează senzori și rețele. Acest lucru nu este greșit. Fiecare parte a industriei are propria expertiză și propria logică economică.

Dar apărarea națională nu poate fi construită prin simpla adunare a propunerilor industriale.

Dacă fiecare actor industrial definește capacitatea pornind de la propria linie de producție, rezultatul poate fi o colecție de platforme, mai degrabă decât o forță coerentă. O țară poate achiziționa sisteme impresionante, dar nu reușește să le integreze într-o arhitectură operațională supraviețuitoare.

Prin urmare, proiectarea forțelor trebuie să fie pe primul loc.

Un guvern trebuie să definească problema militară înainte ca industria să definească soluția industrială. Trebuie să se întrebe ce amenințări trebuie descurajate, ce misiuni trebuie îndeplinite, ce pierderi trebuie absorbite, ce căi de escaladare trebuie gestionate și ce concepte operaționale trebuie susținute. Numai atunci industria ar trebui organizată pentru a sprijini acest design.

În caz contrar, națiunea riscă să confunde activitatea industrială cu pregătirea strategică.

Acest risc nu este teoretic. Industria de apărare este adesea legată de dezvoltarea regională, locuri de muncă, infrastructură și interese politice. Acestea sunt preocupări legitime. O bază industrială de apărare trebuie să existe undeva, să angajeze oameni și să sprijine capacitatea economică națională. Dar revendicările industriale regionale nu ar trebui să înlocuiască proiectarea forțelor.

Un șantier naval, o fabrică sau un cluster tehnologic pot fi valoroase, dar valoarea lor trebuie măsurată prin modul în care contribuie la capacitatea națională. Întrebarea principală nu este care regiune primește prima investiții, ci este de ce capacitate operațională are nevoie țara și cum ar trebui organizată baza industrială pentru a o susține.

Dacă industria devine politică regională înainte de a deveni proiectare a forțelor, strategia națională va fi slăbită. O țară ar putea construi monumente industriale în loc de putere de luptă.

Câmpul de luptă s-a schimbat

Multe sisteme de arme tradiționale au fost proiectate pentru un anumit mediu de amenințare. Nu au greșit la vremea lor. Au reflectat presupunerile, tehnologiile și conceptele operaționale ale perioadei în care au fost create.

Dar câmpul de luptă se schimbă.

Apărarea antirachetă nu mai este doar o chestiune de interceptare a rachetelor balistice. Acum trebuie să se ocupe de salve mixte, drone, rachete de croazieră, momeli, atacuri electronice, perturbări cibernetice și atacuri asupra senzorilor și sistemelor de comandă.

Războiul de artilerie nu mai este doar o chestiune de rază de acțiune a tunurilor și cantitatea de proiectile. Este modelat de drone, radar de contra-baterie, focuri de precizie, muniții care staționează, dispersie, viteză de tragere și deplasare, logistica munițiilor, automatizare și supraviețuire sub supraveghere persistentă.

Războiul blindat nu mai este doar o competiție între blindaje și puterea tunurilor. Acum depinde de protecție activă, apărarea cu drone, război electronic, controlul semnăturii termice, recunoaștere în rețea, întreținere, logistica combustibilului și integrarea armelor combinate.

Capacitatea navală și a submarinelor nu mai este doar despre construcția de nave. Necesită generarea de echipaje, administrarea nucleară sau convențională, facilități de întreținere, capacitate a docurilor, lanțuri de aprovizionare, canale de instruire, disponibilitate operațională și ritm industrial pe termen lung.

Acest lucru nu înseamnă că platformele vechi sunt inutile. Înseamnă că trebuie reevaluate în cadrul sistemului actual al câmpului de luptă.

O armă care a fost eficientă într-o anumită epocă poate fi în continuare utilă, dar numai dacă rolul său este re proiectat. Cumpărarea mai multor echipamente similare poate rezolva o problemă de inventar pe termen scurt, dar nu rezolvă automat problema unui război viitor. Un inventar mai mare nu este același lucru cu o proiectare mai bună a forțelor.

Cost, rezistență și asimetrie

Războiul modern creează, de asemenea, o problemă de cost.

Dacă un apărător folosește arme foarte scumpe pentru a învinge un număr mare de amenințări mai ieftine, apărătorul poate câștiga fiecare angajament, dar poate pierde competiția economică. Un interceptor de rachete poate învinge o rachetă care se apropie, dar dacă atacatorul poate produce, lansa sau combina amenințări la costuri mai mici și un volum mai mare, apărătorul se confruntă cu un dezavantaj pe termen lung.

Acest lucru nu înseamnă că sistemele de ultimă generație sunt inutile. Unele amenințări necesită o apărare de înaltă generație. Însă sistemele de înaltă performanță trebuie utilizate în cadrul unei arhitecturi stratificate. Interceptorii scumpi nu ar trebui irosiți pentru fiecare amenințare. Unele amenințări ar trebui gestionate prin sisteme mai ieftine, război electronic, întărire, înșelăciune, dispersare, protecție pasivă sau perturbarea rețelei de lansare și comandă a atacatorului.

Cheia nu este pur și simplu de a doborî mai multe arme care se apropie. Cheia este de a face strategia atacatorului să eșueze.

Acest lucru necesită o perspectivă mai largă asupra capacității de apărare. Aceasta include nu numai interceptarea, ci și rezistența, înșelăciunea, recuperarea, opțiunile de contraatac, capacitatea de înlocuire industrială și capacitatea de a impune costuri sursei atacului.

Acesta este un alt motiv pentru care industria trebuie să servească proiectării forței. O creștere a producției poate fi necesară, dar creșterea producției în sine poate consolida un răspuns vechi la o nouă problemă pe câmpul de luptă. Întrebarea corectă nu este doar câte sisteme pot fi produse. Întrebarea corectă este cum se încadrează fiecare sistem într-o forță stratificată, adaptivă și eficientă din punct de vedere al costurilor.

O lecție practică din dezvoltarea sistemelor

Pentru mine, aceasta nu este o problemă abstractă. În mediul de dezvoltare a sistemelor de arme din Coreea, am învățat că cea mai dificilă problemă nu este adesea singurul element de inginerie care atrage cea mai mare atenție. Problema mai profundă poate fi însăși structura de dezvoltare.

Într-o experiență de dezvoltare a unui sistem de apărare aeriană, oamenii s-ar fi putut aștepta ca cea mai dificilă problemă să fie integrarea radarului, urmărirea electro-optică, algoritmi de control al focului, controlul turelei, alimentarea cu energie sau performanța la foc real. Toate acestea erau dificile. Dar cea mai mare povară era dezvoltarea unui sistem complex cu o profunzime prea mică a prototipului. Atunci când un program are un singur prototip principal, testarea, modificarea, analiza defecțiunilor, retestarea, confirmarea siguranței, feedback-ul operatorului, controlul configurației și presiunea programului converg toate asupra aceluiași activ fizic.

Dacă acel activ este în reparații, testarea se oprește. Dacă este modificat, compararea cu configurația anterioară devine mai dificilă. Dacă eșuează, întregul program așteaptă. Dacă este necesar pentru un test la foc real, alte lucrări de inginerie trebuie puse în pauză. Prin urmare, lipsa prototipurilor devine mai mult decât un inconvenient de management. Devine un risc la nivel de sistem.

Această experiență m-a învățat că formarea capabilităților necesită capacitate de dezvoltare, nu doar capacitate finală de producție. Prototipurile, echipamentele de testare, componentele de rezervă, documentația inginerescă, disciplina de configurare, accesul la întreținere și condițiile realiste de testare aparțin toate arhitecturii ascunse a puterii de luptă. Acestea pot să nu fie vizibile într-o paradă sau într-un anunț de contract, dar decid dacă o țară poate transforma o idee tehnică într-un sistem de arme fiabil.

Același principiu se aplică și după deplasarea pe teren. O forță militară are nevoie nu doar de platforme, ci și de mijloacele de a le testa, diagnostica, repara, modifica și adapta pe măsură ce amenințările se schimbă. Dacă această structură mai largă este slabă, chiar și o platformă avansată devine fragilă.

Lecția despre pachetul de putere K2: Tehnologia dificilă ca autonomie strategică

O lecție din experiența Coreei în domeniul apărării este că tehnologia dificilă nu ar trebui judecată doar după riscul de achiziție pe termen scurt. Există întotdeauna dificultăți în dezvoltarea tehnologiei de apărare de bază. Dar fără a depăși o astfel de dificultate, o națiune nu poate construi o autonomie strategică reală.

Pachetul de putere al tancului K2 este un exemplu important. Localizarea motorului și a transmisiei a fost dificilă din punct de vedere tehnic. Au existat motive puternice de îngrijorare cu privire la program, performanță, fiabilitate și riscul programului. Într-o perspectivă restrânsă a achizițiilor, importul sau dependența de subsisteme străine ar putea părea mai ușoară.

Dar un tanc principal de luptă nu este doar un vehicul. Este un sistem național de luptă. Grupul său de putere afectează mobilitatea, disponibilitatea operațională, întreținerea, logistica, libertatea de modernizare, exportabilitatea și susținerea în timp de război. Dacă sistemul de mobilitate de bază rămâne dependent de aprobarea externă, atunci platforma nu este pe deplin suverană, chiar dacă tancul în sine este produs la nivel național.

Din experiența mea în dezvoltarea sistemelor de armament din Coreea, revizuirea achizițiilor de apărare și leadershipul în tehnologia și calitatea apărării, am învățat că cea mai dificilă întrebare nu este adesea dacă o tehnologie este dificilă. Întrebarea mai dificilă este dacă o națiune își poate permite să nu o stăpânească.

În procesul decizional de achiziție a apărării la care am participat, dificultatea localizării grupului de putere K2 a fost clar înțeleasă. Problema nu era dacă localizarea era ușoară. Era dacă Coreea ar trebui să accepte dependența pe termen lung într-o astfel de zonă centrală. Decizia de a continua localizarea a comportat riscuri, dar a deschis și calea către achiziționarea de tehnologii dificile.

Rezultatul ulterior a fost important din punct de vedere strategic. Coreea a dobândit o capacitate tehnică mai profundă într-o zonă de subsisteme dificile. De asemenea, a redus sau a eliminat constrângerile legate de exporturi care altfel ar fi limitat libertatea de a oferi sistemul partenerilor internaționali. Acest lucru a contat nu doar pentru un singur program de tancuri, ci și pentru credibilitatea industriei de apărare din Coreea ca furnizor de capabilități complete, durabile și suverane.

De aceea, proiectarea forțelor trebuie să aibă loc înaintea achiziției unei platforme restrânse. Un subsistem străin poate rezolva o problemă de program pe termen scurt. Dar dacă creează dependență pe termen lung, restricții de export, vulnerabilitate la întreținere sau autoritate limitată de modernizare, soluția aparentă poate deveni o constrângere strategică.

Prin urmare, politica industrială trebuie să facă distincția între localizarea obișnuită și localizarea strategică. Nu fiecare componentă trebuie naționalizată. Dar unele tehnologii sunt atât de aproape de libertatea operațională, susținerea și suveranitatea exporturilor încât merită un nivel mai ridicat de efort național.

Cazul K2 powerpack arată că scopul industriei nu este doar de a produce piese. Este de a construi profunzimea industrială necesară pentru proiectarea forțelor naționale. Tehnologia dificilă, atunci când este aleasă cu înțelepciune și urmărită cu perseverență, poate deveni libertate strategică.

Localizare strategică, nu localizare oarbă

Localizarea nu ar trebui să devină un slogan. Trebuie să fie strategică.

Nicio țară nu poate localiza totul. Chiar și marile puteri depind de lanțurile de aprovizionare internaționale. Unele sisteme străine sunt excelente, iar cooperarea cu aliații și partenerii este adesea esențială. Politica industrială de apărare nu trebuie confundată cu izolarea.

Dar dependența trebuie înțeleasă clar.

Există o diferență între importul unei componente înlocuibile și dependența de un subsistem controlat de străini care modelează disponibilitatea operațională, autoritatea de modernizare, libertatea de export și susținerea în timp de război. Există, de asemenea, o diferență între achizițiile eficiente în timp de pace și capacitatea rezilientă în timp de război.

Localizarea strategică este decizia națională de a stăpâni tehnologii care sunt aproape de libertatea operațională. Nu înseamnă să fabrici totul acasă. Înseamnă identificarea tehnologiilor, subsistemelor, proceselor de producție, capacităților de testare și funcțiilor de întreținere care trebuie să fie sub control național fiabil sau al unor aliați de încredere.

Acest lucru necesită judecată. Nu este pur și simplu o problemă de inginerie. Este o chestiune de proiectare a forțelor, bază industrială, managementul alianțelor, politică de export și strategie națională.

O țară care evită toate tehnologiile dificile poate părea eficientă pe termen scurt. Dar, în timp, devine dependentă. O țară care încearcă să localizeze totul poate irosi resurse. Răspunsul corect constă în selecția disciplinată: ce tehnologii trebuie stăpânite, care pot fi în parteneriat și care pot fi importate fără vulnerabilitate strategică.

Baza industrială ca armă strategică

Baza industrială de apărare în sine este acum o armă strategică.

O țară care nu poate produce suficientă muniție, repara sistemele deteriorate, înlocui pierderile sau securiza componentele critice va fi constrânsă în timpul războiului. O țară care depinde în întregime de aprovizionarea externă în timpul crizei poate descoperi că libertatea sa operațională este limitată de blocajele industriale ale altei țări.

Prin urmare, politica bazei industriale trebuie să fie legată de proiectarea forței. Nu este suficient să ne întrebăm dacă o companie poate fabrica o platformă. Întrebarea mai profundă este dacă sistemul industrial național poate susține forța sub presiune.

Aceasta include mai multe întrebări. Poate țara să producă suficientă muniție pentru un conflict prelungit? Pot fi reparate rapid sistemele deteriorate? Sunt disponibile piese de schimb? Sunt componentele critice dependente de lanțuri de aprovizionare fragile? Pot fi actualizate în siguranță software-ul și electronica? Poate crește producția în timp de război? Poate industria civilă să susțină producția militară fără a o lua de la zero? Poate ecosistemul de mentenanță să supraviețuiască dincolo de presupunerile de eficiență în timp de pace?

Aceste întrebări nu sunt secundare. Ele sunt esențiale pentru descurajare.

Un adversar nu evaluează doar prima zi de luptă. El evaluează rezistența. Dacă o țară pare capabilă să lupte doar pe scurt, descurajarea sa poate fi mai slabă decât sugerează inventarul platformei sale. Dacă poate absorbi daunele, repara sistemele, menține logistica și continua producția, descurajarea devine mai puternică.

De aceea contează profunzimea industriei comerciale. Construcția navală civilă, electronica, sistemele auto, producția de precizie, software-ul, comunicațiile, robotica și infrastructura energetică pot deveni parte a rezilienței apărării naționale dacă sunt conectate inteligent la proiectarea forțelor. O bază industrială de apărare construită doar pentru eficiența achizițiilor în timp de pace poate fi prea îngustă. Un ecosistem industrial mai larg poate oferi rezistență.

O abordare mai bună

O abordare mai bună începe cu problema operațională.

În primul rând, definiți mediul de amenințare. În al doilea rând, definiți misiunile pe care forța trebuie să le îndeplinească. În al treilea rând, definiți rezistența necesară în război. În al patrulea rând, definiți structura industrială și de susținere necesară pentru a sprijini aceste misiuni. În al cincilea rând, selectați sau proiectați platforme care se potrivesc arhitecturii.

Această secvență contează.

Dacă secvența este inversată, țara poate cumpăra mai întâi platforme și apoi poate încerca să inventeze o strategie în jurul lor. Acest lucru este periculos. O abordare centrată pe platformă poate crea iluzia progresului, lăsând în același timp lacune critice în susținere, integrare, reziliență industrială și disponibilitate operațională.

Industria ar trebui să fie implicată devreme, dar nu ca autor al strategiei. Ar trebui să fie un partener disciplinat în proiectarea forțelor.

Industria poate spune guvernului ce este posibil din punct de vedere tehnic, ce poate fi produs, ce lanțuri de aprovizionare sunt fragile, ce rate de producție sunt realiste, ce sarcină de întreținere ar trebui să fie așteptată și ce alegeri de proiectare vor afecta sustenabilitatea pe termen lung. Guvernul trebuie apoi să integreze aceste cunoștințe industriale într-un proiect național de forță.

Rezultatul nu ar trebui să fie o listă de cumpărături. Ar trebui să fie un sistem de capabilități.

Concluzie

Capacitatea modernă de apărare nu poate fi construită doar prin platforme. Platformele sunt necesare, dar nu sunt suficiente. Întrebarea decisivă este dacă o națiune poate transforma platformele în putere de luptă susținută în condiții reale de câmp de luptă.

Acest lucru necesită o schimbare de gândire.

Industria nu trebuie doar să vândă arme. Trebuie să servească proiectării forțelor. Guvernul nu trebuie doar să cumpere echipamente. Trebuie să construiască capabilități. Armata nu trebuie doar să primească platforme. Trebuie să le integreze, să le opereze, să le susțină și să le adapteze. Națiunea nu trebuie doar să finanțeze apărarea. Trebuie să mențină fundamentele industriale, tehnologice și umane ale rezistenței.

În mediul de securitate actual, cea mai puternică forță nu este întotdeauna cea cu cele mai avansate platforme individuale. Este forța ale cărei platforme, operatori, doctrină, logistică, industrie și strategie națională sunt integrate într-un întreg rezistent.

Întotdeauna există dificultăți în dezvoltarea și menținerea unei capacități reale. Dar, fără a depăși tehnologia dificilă și integrarea dificilă a sistemelor, o națiune nu poate obține o adevărată libertate strategică.

Capacitatea de apărare începe cu proiectarea forței. Industria trebuie să servească acestei proiectări.

INDUSTRIA PENTRU APĂRARE

Flancul estic al NATO: integrarea industriei pentru apărare în arhitectura europeană de securitate

Eduard VASILJ (Croatia)

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și consecințele sale politice și militare pentru NATO în Europa

Din 2022, mediul strategic cu care se confruntă Europa și membrii săi NATO a suferit cea mai fundamentală schimbare de la sfârșitul Războiului Rece. Invazia Ucrainei de către Rusia a zdruncinat presupunerile de lungă durată despre stabilitatea ordinii de securitate europene post-1991 și a clarificat faptul că forța militară la scară largă rămâne un instrument cheie al acțiunii statale. Deși instituțiile și guvernele au condamnat agresiunea, capacitatea limitată de a o descuraja sau preveni a relevat slăbiciuni fundamentale în arhitectura de securitate europeană. Aceste evoluții sunt deosebit de grave pentru Europa de Est și pentru statele sale care aparțin Organizației Tratatului Atlanticului de Nord. Regiunea se află acum direct la una dintre cele mai sensibile granițe active din punct de vedere geopolitic din lume: cea cu Rusia și sfera de influență rusă.

În special, membrii NATO care au o graniță directă cu teritoriul rus, cum ar fi Estonia și Letonia, precum și Polonia și Lituania (care se învecinează cu exclava rusă

Kaliningrad și Belarus, cu legături strânse cu Rusia), se confruntă cu riscuri acute de securitate. Țări precum Slovacia, Ungaria și România se confruntă, de asemenea, cu o potențială amenințare militară din cauza granițelor comune cu Ucraina. Statele NATO rămase din Europa de Est și de Sud-Est, cum ar fi Republica Cehă, Bulgaria, Albania, Muntenegru, Macedonia de Nord, Slovenia și Croația, nu sunt legate geografic direct de zona de conflict, însă rămân în raza de acțiune a dinamicii de escaladare ruso-ucrainene (de exemplu, o dronă ucraineană prost ghidată - un Tupolev Tu-141 „Strizh” reutilizat - cu o încărcătură explozivă nedetonată s-a prăbușit în capitala Croației, Zagreb, în martie 2022, după ce a survolat spațiul aerian al României și Ungariei).

Sursa: <https://epthinktank.eu/2024/09/19/european-defence-industrial-strategy/>

Situația actuală de securitate cu care se confruntă NATO și implicațiile sale politice și militare.

Discursul susținut de vicepreședintele SUA, JD Vance, la Conferința de Securitate de la München, din 14 februarie 2025, în care a pus la îndoială fiabilitatea clauzei de apărare colectivă a NATO în temeiul articolului 5 („*Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele în Europa sau America de Nord va fi considerat un atac împotriva tuturor...*”), a erodat și mai mult încrederea în apărarea colectivă în Europa. Observațiile sale reflectă îngrijorările crescânde ale Statelor Unite cu privire la capacitatea NATO de a acționa la unison în fața tensiunilor crescânde din Europa de Est, a problemelor nerezolvate legate de cheltuielile pentru apărare și a dezbatelor continue privind partajarea sarcinilor și prioritățile strategice.

Numeroși parteneri din Alianță nu au atins încă obiectivul convenit de a cheltui două procente din produsul lor intern brut pentru apărare, ceea ce întărește așteptarea că SUA nu vor mai putea suporta singură această povară în viitor.

Acest lucru este deosebit de semnificativ, având în vedere rolul strategic al Europei de Est în cadrul arhitecturii de securitate europene în evoluție. Regiunea acționează ca o legătură între Uniunea Europeană, NATO și sfera de influență eurasiatică mai largă. Orice îndoială cu privire la credibilitatea Articolului 5 duce inevitabil la o erodare treptată a efectului de descurajare al Alianței și reprezintă, prin urmare, unul dintre factorii cheie de risc pentru stabilitatea în Europa de Est. Răspunsul la agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, precum și declarațiile administrației americane privind clauza de apărare colectivă a NATO, au condus la o regândire radicală în cadrul părții europene a NATO și au dus la creșteri drastice ale bugetelor de apărare, o nevoie masivă de reînarmare, noi sisteme de armament și reindustrializarea bazei de producție militară.

Între 2024 și 2025, cheltuielile pentru apărare ale celor șapte state membre NATO est-europene cheie – Polonia, România, Republica Cehă, Ungaria, Slovacia, Bulgaria și Croația – au crescut semnificativ, conform statisticilor NATO privind cheltuielile de apărare. Polonia rămâne de departe cel mai mare contribuitor individual din grup, cu aproximativ 4% din PIB și un buget de aproximativ 40-45 de miliarde de euro. Bugetul României se situează la aproximativ 8-9 miliarde de euro, cel al Republicii Ceha la aproximativ 7-8 miliarde de euro, cel al Ungariei la aproximativ 5-6 miliarde de euro, cel al Slovaciei la aproximativ 2,7-3 miliarde de euro, cel al Bulgariei la aproximativ 2-2,5 miliarde de euro și cel al Croației la aproximativ 1,8-2 miliarde de euro. În total, acest lucru are ca rezultat un buget agregat pentru apărare pentru 2025 de aproximativ 70-73 de miliarde de euro. Comparativ cu anii precedenți, aceasta reprezintă o creștere reală de aproximativ 8-10%, determinată de reînarmarea accelerată, obiectivele NATO privind capabilitățile și programele suplimentare de achiziții în urma războiului din Ucraina.

Industria de apărare ca factor suplimentar în integrarea industrială și politică a Europei de Est în cadrul NATO și UE

În ciuda a peste două decenii de extindere a UE spre est (începând cu 2004), persistă diferențe economice și structurale semnificative între statele membre occidentale și estice ale UE, care sunt, de asemenea, membre NATO. Statele est-europene simt adesea că nu sunt participanți pe deplin egali la integrarea europeană și își văd frecvent rolul redus la cel de baze de forță de muncă și piețe de desfacere pentru producătorii occidentali. Dintr-o perspectivă militară, statele de pe flancul estic al NATO s-au considerat până acum mai degrabă o zonă de vulnerabilitate în materie de securitate decât parteneri egali de producție industrială în reînarmarea europeană.

Cifrele comerciale generale evidențiază aceste dezechilibre. Niciun stat membru est-european nu are un excedent comercial în cadrul pieței interne a UE. De asemenea, există în continuare diferențe semnificative în ceea ce privește veniturile și puterea de cumpărare. Produsul intern brut pe cap de locuitor în standarde de putere de cumpărare (PPS) servește ca un indicator real al performanței economice, ținând cont de diferențele de preț dintre statele membre și permițând comparații internaționale. În 2024, această cifră a variat de la 66% din media UE în Bulgaria la 241% în Luxemburg. Niciun stat membru din Europa de Est nu a depășit media europeană.

O imagine similară apare atunci când se analizează veniturile medii anuale convertite în echivalent normă întreagă. În 2024, salariul mediu anual în statele membre occidentale a fost de aproximativ 45.584 de euro, în timp ce statele membre estice au atins doar 22.021 de euro. Media UE a fost de 39.800 de euro. Aceste disparități persistente alimentează o migrație continuă a populației spre vest. Numai în 2024, aproximativ 350.000 de persoane au părăsit statele membre din sud-estul și estul Europei pentru Europa de Vest.

Fără o creștere a imigrației sau a reindustrializării - cum ar fi în industria de apărare - populația activă din Europa de Est ar putea scădea cu încă 10% până în 2035. În timp ce Europa de Vest are în prezent o populație de aproximativ 348,2 milioane, Europa de Est găzduiește aproximativ 101,4 milioane

de persoane. Dacă această tendință continuă, există riscul unei depopulări demografice tot mai mari în partea de est a UE în favoarea Vestului; în consecință, zona de-a lungul flancului estic al NATO, care se confruntă cu o potențială amenințare dinspre Est, se va depopula și ea.

Adevărata întrebare pentru Alianță: client sau partener?

Adesea se are impresia că Europa de Est este privită în primul rând ca o piață pentru sistemele de armament occidentale, în timp ce industriile de apărare extrem de dezvoltate din regiune sunt luate în considerare doar în mod limitat, chiar dacă sunt capabile să ofere tehnologii moderne și soluții competitive în numeroase domenii. Reînarmarea și extinderea actuală a industriilor regionale de apărare reprezintă o piață de miliarde, de care ar putea beneficia atât companiile autohtone, cât și contractorii internaționali din domeniul apărării. O mai mare integrare a industriilor specializate în lanțurile de aprovizionare ale NATO ar avea efecte pozitive de amploare asupra economiilor Europei de Est. Ar extinde capacitatea industrială, ar crea locuri de muncă și ar contribui la stabilitatea politică pe termen lung.

Este demn de remarcat faptul că șase dintre cele mai mari zece națiuni exportatoare de arme din lume - Statele Unite, Franța, Germania, Regatul Unit, Italia și Spania - sunt membre ale NATO. Prin urmare, Alianța trebuie să clarifice faptul că este mai mult decât o simplă piață internă comună pentru echipamente de apărare. Disparitatea dintre integrarea securității și participarea economică rămâne semnificativă: multe state din regiune nu numai că doresc să importe sisteme occidentale, dar doresc și să fie implicate activ în producția, întreținerea și furnizarea acestora. O integrare industrială mai profundă nu numai că ar crea beneficii economice, dar ar oferi și stimulente concrete pentru un angajament politic și militar pe termen lung față de NATO. Integrarea deplină a industriilor regionale de apărare ar consolida astfel atât securitatea, cât și reziliența Europei de Est pe termen lung.

Cei mai importanți producători din Europa de Est: sisteme de arme și potențiale roluri cheie

Polonia – centru industrial pentru război terestru și integrarea sistemelor

Polonia este ancora industrială centrală a flancului estic al NATO în domeniul sistemelor convenționale de război terestru. Structura sa industrială este în mare măsură modelată de Polska Grupa Zbrojeniowa (PGZ) și Grupul WB.

PGZ consolidează producția tradițională de arme în domeniile artileriei, vehiculelor și apărării aeriene, în timp ce Grupul WB s-a impus ca un jucător de top în drone, război digital și sisteme de comunicații. Polonia produce un portofoliu de sisteme complet integrate, care include obuzierul Krab de 155 mm, vehiculul de luptă pentru infanterie Borsuk, sistemul de rachete-mortar de 120 mm, sisteme portabile de apărare aeriană, cum ar fi Piorun, și sisteme de muniție de rezervă, cum ar fi Warmate. Aceasta este completată de sisteme de comandă, control și recunoaștere din ce în ce mai conectate în rețea.

Polonia combină puterea de foc clasică cu integrarea modernă a senzorilor și dronelor și joacă un rol central în capacitatea de luptă terestră a NATO.

Republica Cehă – profunzime industrială între muniție, vehicule și mobilitate

Republica Cehă se mândrește cu una dintre cele mai dezvoltate și stabile din punct de vedere industrial în industria de apărare din Europa. Printre jucătorii cheie se numără Grupul Cehoslovac (CSG), Sellier & Bellot și Česká zbrojovka. Această structură acoperă un spectru larg de muniții, arme ușoare și componente de sistem.

Un factor industrial crucial este Tatra Trucks, care produce logistică militară grea și vehicule de teren. Aceste platforme formează o coloană vertebrală esențială a logisticii de mobilitate și artilerie a NATO în Europa Centrală și de Est. Printre cele mai importante sisteme se numără tunurile autopropulsate Dana, platforma de avioane de antrenament L-39NG și producția de muniție de artilerie la scară largă.

Astfel, Republica Cehă funcționează nu doar ca producător de muniție, ci și ca furnizor strategic de infrastructură de mobilitate militară.

Bulgaria – industria munițiilor ca centru de zprovizionare scalabil

Bulgaria este unul dintre cele mai importante centre de producție europene pentru muniții convenționale din flancul estic al NATO. Structura industrială este susținută de Arsenal AD și VMZ-Sopot. Accentul se pune pe producția de muniție de artilerie de calibru 122 mm și 152 mm, arme ușoare de tip AK și muniție pentru rachete pentru sisteme de lansatoare multiple.

Bulgaria nu este un centru de dezvoltare pentru sisteme de arme complexe, ci mai degrabă un furnizor industrial de mare anvergură în cadrul lanțurilor de aprovizionare cu muniții ale NATO.

România – centru de integrare și susținere a flancului sud-estic al NATO

România se află într-o poziție de tranziție între istoria sa industrială sovietică și standardizarea

NATO. Baza industrială este susținută de ROMARM și companii precum Aerostar și IAR Brașov.

Accentul se pune pe producția, întreținerea și integrarea sistemelor occidentale sub licență. Exemplele includ Piranha V sub licență și IAR-330 Puma. Aceasta este completată de capacități de întreținere pentru sistemele de aviație occidentale, în special în contextul flotelor de F-16.

Prin urmare, România funcționează în primul rând ca o platformă de susținere și integrare în cadrul arhitecturii de sud-est a NATO.

Ungaria – centru industrial emergent pentru producția de arme occidentale

Prin intermediul unei politici industriale specifice și al cooperării cu companiile de armament occidentale, Ungaria se dezvoltă într-un nou centru de producție emergent în cadrul NATO.

Un aspect central este colaborarea cu Rheinmetall pentru producția locală a vehiculului de luptă pentru infanterie KF41 Lynx. Această structură face parte dintr-un sistem de producție european distribuit, în care componentele individuale și asamblarea finală sunt răspândite în mai multe țări. Acest lucru este completat de platforme industriale coordonate la nivel de stat și de dezvoltarea capacităților naționale de producție de muniție pentru calibre standard NATO.

Prin urmare, Ungaria nu este doar o locație istorică de producție de arme, ci un centru de producție strategic stabilit în cadrul lanțurilor de aprovizionare occidentale.

Slovacia – producție specializată de artilerie în cadrul sistemului NATO

Slovacia este un producător extrem de specializat de sisteme de artilerie. Baza industrială este susținută de Konstrukta Defence și ZTS-Special.

Accentul se pune pe producția tunului autopropulsat Zuzana-2 de 155 mm și a sistemelor conexe. Aceste sisteme sunt pe deplin compatibile cu NATO și sunt integrate din ce în ce mai mult în programele internaționale de achiziții, în special în contextul livrărilor de înlocuire pentru sprijin în Ucraina.

Astfel, Slovacia acționează ca un furnizor clar de nișă de sisteme de sprijin pentru foc.

Croația – industrie de nișă pentru sisteme de infanterie și platforme terestre autonome

Croația are o industrie de apărare mică, dar specializată din punct de vedere tehnologic. Printre companiile cheie se numără HS-Produkt, Šestan-Busch și DOK-ING. HS-Produkt este un producător internațional de sisteme de pistol și puști de asalt. Šestan-Busch produce sisteme de protecție în domeniul câștilor balistice și al echipamentelor individuale de protecție. DOK-ING este specializată în vehicule terestre fără pilot, în special în domeniile de dominare și prevenire a pericolelor.

Sistemul RAK-12 este un sistem ușor, neghidat, de lansare multiplă de rachete, care provine din liniile de dezvoltare iugoslave.

De o importanță deosebită este integrarea industrială crescândă în domeniul sistemelor fără pilot. DOK-ING a fost achiziționată de Rheinmetall și operează în domeniile vehiculelor terestre autonome și tehnologiei de dominare. Această dezvoltare demonstrează integrarea tot mai mare a expertizei de nișă croate în industriile europene de apărare mai mari.

Lanțuri de aprovizionare intra-NATO: Europa de Est ca sistem de producție și re aprovizionare

O schimbare structurală cheie din 2022 este începutul și, în mod necesar, o integrare mai mare a producției est-europene în sistemele de achiziții și re aprovizionare ale NATO occidentale.

Polonia furnizează sisteme precum Piorun și Warmate, precum și sisteme de artilerie, în cadrul programelor de re aprovizionare finanțate din Occident. Republica Cehă este unul dintre cei mai importanți furnizori de muniție în cadrul programelor europene de înlocuire. Bulgaria alimentează lanțurile de aprovizionare susținute de NATO cu cantități mari de muniție convențională. România este integrată direct în familiile de sisteme NATO, în special prin producție și întreținere licențiate. Ungaria produce în cadrul unui sistem de platformă integrat în Occident. Slovacia furnizează sisteme de artilerie în cadrul programelor de sprijin coordonate la nivel internațional. Croația rămâne un furnizor de nișă, dar este integrată indirect prin structurile de achiziții americane și europene.

Acest lucru creează o arhitectură industrială NATO bidirecțională în care Europa de Est poate deveni treptat nu doar un destinatar, ci și un producător și furnizor din ce în ce mai important în cadrul sistemului de apărare occidental.

Dinamica generală: arhitectură industrială funcțională în loc de un model centru-periferie

Flancul estic al NATO nu dezvoltă o industrie de apărare unificată, ci mai degrabă un sistem de producție specializat funcțional, cu o diviziune clară a muncii, care necesită optimizare.

Polonia formează centrul pentru sistemele de război terestru și integrarea dronelor. Republica Cehă

combină munițiile cu mobilitatea militară prin intermediul Tatra.

Bulgaria este un producător de muniții la scară industrială. România servește drept platformă de integrare și întreținere. Ungaria se dezvoltă într-un nou centru de producție pentru vehicule blindate. Slovacia furnizează sisteme specializate de artilerie. Croația completează sistemul cu arme de infanterie și tehnologie specializată autonomă.

În concluzie, aceasta nu mai creează o periferie geopolitică, ci mai degrabă o extensie funcțională industrială a arhitecturii europene de apărare. Flancul estic al NATO devine din ce în ce mai mult o zonă de producție integrată în care rolurile politicii de securitate și crearea de valoare industrială coincid structural.

Pentru a realiza o integrare reală a Europei de Est și de Vest, care poate fi accelerată prin alianțe de securitate și economice precum NATO și UE, integrarea deplină a potențialului industrial est-european în producția și întreținerea sistemelor de armament în cadrul acestor alianțe este esențială. O astfel de distribuție mai largă a resurselor nu numai că ar consolida legăturile politice dintre cele două regiuni, dar ar consolida și bazele economice ale statelor est-europene și ar reduce și mai mult disparitățile semnificative actuale în ceea ce privește nivelul de trai dintre ele.

COMPANII MILITARE PRIVATE

Companii militare private în conflictele moderne

Grzegorz SZCZEPANSKI (Polonia)

Introducere

Privatizarea forțelor armate nu este un fenomen nou. În 401 î.Hr., Cyrus cel Tânăr a angajat o armată de mercenari greci, Cei Zece Mii, pentru a prelua tronul persan de la fratele său. Împărații bizantini i-au angajat pe varegii nordici ca și gardă personală. Mercenarii elvețieni au dominat câmpurile de luptă europene pentru o mare parte a secolului al XV-lea, până când arcebuzele și artileria le-au făcut formațiunile învechite - Garda Elvețiană a protejat papalitatea din 1506 și continuă să o facă și astăzi. Statele au considerat întotdeauna util să externalizeze violența. Ceea ce s-a schimbat este amploarea, sofisticarea și gradul în care guvernele moderne au ajuns să se bazeze pe companii militare private ca instrumente de politică externă. Reducerea forțelor armate occidentale după Războiul Rece a creat o cerere structurală pentru expertiză militară contractată. Războaiele din Irak și Afganistan au normalizat prezența contractorilor privați pe câmpul de luptă. Iar cele două decenii care au urmat au produs o industrie globală în valoare estimată de 280 de miliarde de dolari anual, una care operează acum în fiecare teatru major de conflict, de la Sahel până la Marea Chinei de Sud.

Sursa: <https://trendsmena.com/exclusive-private-military-companies-look-at-366-8bn-market-as-their-demand-role-in-global-conflicts-rise/>

De la contractori la actori strategici

Modelul inițial al CMP-urilor a fost în mare parte logistic. Companii precum DynCorp și MPRI au oferit funcții de instruire, întreținere și asistență, eliberând personalul în uniformă pentru roluri de luptă. Executive Outcomes, firma sud-africană care a operat în Angola și Sierra Leone în anii 1990, a fost o excepție: o CMP dispusă să desfășoare operațiuni ofensive. A fost dizolvată sub presiune diplomatică în 1998. Modelul pe care l-a inițiat nu a dispărut odată cu ea.

Războiul din Irak a marcat schimbarea decisivă. În punctul său de vârf, Statele Unite au angajat mai mulți contractori privați în Irak decât personal militar în uniformă. Blackwater, redenumită ulterior Xe Services și apoi Academi, a devenit cel mai vizibil simbol al unei industrii care depășise cu mult logistica, ajungând la furnizarea directă de securitate și forță letală. Masacrul din Piața Nisour, din 2007, în care contractorii Blackwater au ucis 17 civili irakieni, a ilustrat atât raza de acțiune operațională a CMP-urilor, cât și lacunele în responsabilitate care au venit odată cu aceasta.

Ceea ce a urmat nu a fost contracția, ci diversificarea. Industria s-a restructurat, s-a redenumit și a găsit noi clienți. Apollo Global Management a achiziționat Constellis, succesorul Academi, în 2016. Până la mijlocul lunii octombrie 2025, investițiile de capital privat și capital de risc în sectorul apărării și aerospațial atinseseră un record de 17,7 miliarde de dolari, potrivit Comitetului bancar al Senatului SUA. Câmpul de luptă devenise, în sensul cel mai literal, o clasă de active.

Sponsorizări statale și externalizare strategică

Cea mai semnificativă dezvoltare din ultimul deceniu a fost utilizarea CMP-urilor ca instrumente ale politicii externe de stat, desfășurate tocmai pentru că oferă o negare plauzibilă și o flexibilitate operațională pe care forțele în uniformă nu le pot oferi. Utilizarea de către Rusia a Grupului Wagner este cel mai amplu documentat exemplu. Între 2014 și 2023, Wagner a operat în Ucraina, Siria, Libia, Mali, Republica Centrafricană, Sudan și Mozambic, oferind guvernelor capacitate militară pe care Moscova o putea dezaproba public. Modelul de afaceri combina asigurarea securității cu extracția resurselor: în schimbul protejării regimurilor, Wagner își asigura accesul la mine de aur, concesiuni de cherestea și câmpuri de diamante. În urma revoltei și morții lui Evgheni Prigojin, în 2023, Wagner a fost absorbită de Ministerul Apărării din Rusia sub numele de Africa Corps. Rebrandingul a avut greutate juridică: acolo unde Wagner opera într-o zonă gri, Africa Corps funcționează ca un organ al statului rus, cu implicații directe pentru responsabilitatea statului în temeiul dreptului internațional. Din punct de vedere operațional, rezultatele nu s-au îmbunătățit. Până la începutul anului 2026, cea mai mare ofensivă jihadistă din Sahel, din 2012 încoace, a cuprins mai multe orașe maliene aflate sub protecția Corpului African.

Rusia nu este singura. Emiratele Arabe Unite, cu o populație de sub trei milioane de cetățeni, au contractat sistematic expertiză militară străină pentru a-și îndeplini ambițiile regionale. În Yemen și Libia, operațiunile finanțate de Emiratele Arabe Unite s-au bazat pe contractori ai Academi și, mai recent, pe veterani columbieni recrutați prin rețele private. Human Rights Watch a documentat prezența mercenarilor columbieni în Darfur, în 2025, recrutați prin WhatsApp, transportați prin Somalia și desfășurați alături de Forțele de Sprijin Rapid în timpul operațiunilor din El Fasher. Recrutorul, firma columbiană A4SI, a fost sancționată de Trezoreria SUA în decembrie 2025.

China a urmat un model structural diferit. Frontier Services Group, co-fondat de Erik Prince și conglomeratul chinez CITIC, a generat venituri de aproximativ 100 de milioane de dolari în 2024-2025, operând în Republica Democratică Congo (RDC), Kenya, Nigeria și Sudanul de Sud. Beijingul menține o postură publică de neintervenție, iar CMP-urilor chineze le este interzis în mod oficial să desfășoare operațiuni ofensive în străinătate. În practică, acestea asigură infrastructura de securitate care protejează investițiile inițiativei „Belt and Road”, permițând Chinei să își proiecteze influența, menținându-și în același timp intactă narațiunea diplomatică.

Statele Unite au dezvoltat ceea ce analiștii descriu ca un model de minerale pentru securitate. Acordul privind mineralele din aprilie 2025 dintre SUA și Ucraina, care a înființat un fond comun de investiții susținut de resurse naturale ucrainene, a fost descris de CSIS ca un potențial model pentru aranjamente similare în alte părți. În RDC, firma Vectus Global a lui Erik Prince a fost desfășurată în provincia Kivu de Sud în ianuarie 2026 pentru a oferi sprijin prin drone și servicii de informații forțelor speciale congoleze în timpul recuceririi Uvirei de la rebelii M23, confirmat de Reuters și Critical Threats. Un oficial de rang înalt din domeniul securității congoleze a descris desfășurarea ca fiind în concordanță cu logica mai largă de minerale pentru securitate care stă la baza relațiilor SUA-RDC.

Vidul de reglementare

Cadrul juridic care guvernează CMP-urile nu a fost conceput pentru industria care există astăzi. Convenția ONU din 1989 privind mercenarii definește un mercenar atât de restrâns, necesitând participarea directă la ostilități în scop privat, încât practic niciun contractant CMP modern nu se califică. Rusia nu a ratificat convenția. Tratatul privind comerțul cu arme, care a intrat în vigoare în 2014, impune statelor să evalueze riscul ca transferurile de arme să fie utilizate pentru a comite încălcări ale dreptului internațional umanitar, dar nu conține niciun mecanism de monitorizare a ceea ce se întâmplă atunci când aceste arme trec printr-o armată națională către o CMP colocată. Inițiativa globală împotriva criminalității organizate transnaționale a documentat în detaliu acest eșec, publicând 150 de imagini și videoclipuri care arată armele transferate forțelor armate din Mali apărând ulterior în mâinile lui Wagner.

UE și-a actualizat standardele de monitorizare a utilizării finale în mai 2025, dar nu a ajuns la a solicita urmărirea efectelor utilizării armelor. Documentul de la Montreux din 2008, cel mai substanțial efort internațional de abordare a responsabilității CMP, rămâne neobligatoriu. CMP-urile operează într-un spațiu în care dreptul internațional umanitar se aplică în teorie, iar mecanismele de aplicare a legii lipsesc în fapt.

Consecințele sunt concrete. În Sudan, comandanții Forțelor de Sprijin Rapid (FSR) implicați în atrocități din Darfur au continuat să recruteze și să opereze prin intermediul rețelelor private legate de Emiratele Arabe Unite, fără a se confrunta cu niciun mecanism legal capabil să întrerupă acest proces. În Mali, armele documentate de GI-TOC în mâinile lui Wagner trecuseră prin cel puțin două straturi de transfer aparent legitim înainte de a ajunge la ei. Urmele documentelor existau. Responsabilitatea nu.

Concluzie

Traectoria industriei CMP de-a lungul a trei decenii reflectă o schimbare structurală în modul în care statele își desfășoară activitatea în domeniul forțelor armate. Ceea ce a început ca logistică contractată a devenit externalizare strategică, companiile private îndeplinind funcții, de la sprijinul de informații la operațiuni ofensive, care anterior erau apanajul exclusiv al armatelor statale. Diversitatea modelelor, rusești, emirateze, chinezești, americane, arată clar că acesta nu este un fenomen marginal limitat la statele slabe sau la diplomația eșuată. Este o caracteristică principală a conflictului contemporan.

Cazul Haiti ilustrează cât de repede poate escalada această dinamică. Operațiunile cu drone ale Vectus Global din Port-au-Prince, desfășurate în paralel cu o misiune susținută de ONU, au ucis cel puțin 1.243 de persoane între martie 2025 și ianuarie 2026, conform datelor analizate de Human Rights Watch, inclusiv civili și copii. Guvernul haitian a apărut contractul pe motive de cost. Niciun mecanism juridic internațional nu a intervenit.

Arhitectura de reglementare nu a ținut pasul, iar aceasta nu este o omisiune. Statele care se bazează pe CMP au un stimulente limitat pentru a construi mecanisme de responsabilitate care le-ar constrânge propriile instrumente. Până când structura stimulentelelor nu se va schimba, decalajul dintre ceea ce prevede dreptul internațional și ceea ce fac actorii militari privați va continua să se adâncească.

Bibliografie:

- <https://globalinitiative.net/analysis/private-military-companies-and-arms-control-challenges-the-wagner-group-in-mali/>
- <https://www.middleeasteye.net/news/atrocities-sudan-backed-colombian-mercenaries-trained-uae-bases-report>
- <https://www.criticalthreats.org/analysis/tplf-eritrea-ethiopia-fardc-m23-drc-splmio-south-sudan-boko-haram-africom-africa-file-february-12-2026>
- <https://www.csis.org/analysis/what-know-about-signed-us-ukraine-minerals-deal>
- <https://africacenter.org/spotlight/chinese-security-firms-spread-african-belt-road/>
- <https://www.banking.senate.gov/imo/media/doc/2026.05.27%20Letter%20to%20Hegseth%20re%20PE.pdf>
- <https://smallwarsjournal.com/2026/06/02/third-generation-gangs-strategic-note-no-61-drone-strikes-from-haitian-task-force-pmsc-vectus-global-kill-over-twelve-hundred-people/>

Biografiile autorilor**Emilia STEFANKIEWICZ (Polonia)****Educație:**

- *Octombrie 2020 – Iulie 2023 Universitatea din Varșovia, Licență în Arte, Studii Americane Interdisciplinare în Limba Engleză;*
- *Ianuarie 2023 – Mai 2025 Master în Arte Liberale, Relații Internaționale, Universitatea Harvard;*
- *01 septembrie - 30 noiembrie 2021 Academia Europeană de Diplomatie - a colectat știri din lumea politicii și diplomatiei, a ajutat la organizarea a 3 cursuri de formare în domeniul diplomatiei, a desfășurat activități administrative și de birou.*

Diplome:

- *Certificat în limba engleză avansată - aprilie 2019, Sindicatul Local de Examine al Universității din Cambridge;*
- *Masterclass în Competențe Diplomatie - aprilie 2021, Academia Europeană de Diplomatie, Varșovia;*
- *Formare Excellence-in-ReSTI – ianuarie - iunie 2021, Universitatea Charles, Praga;*
- *Certificat în Diplomatie Internațională - iulie 2022, Academia Diplomatică Internațională Washington, DC;*
- *Politica cetățenească în America: Opinia publică, alegeri, grupuri de interese și mass-media - decembrie 2022, HarvardX.*

Experiență:

- *12 ianuarie – 30 aprilie 2022 - Cercetător asociat „Strategie de diplomatie publică pe termen lung pentru abordarea tensiunilor din relația dintre SUA și China” proiect Harvard Belfer Center;*
- *24 februarie - 24 mai 2022 - Stagiară Fundația Casimir Pulaski - A cercetat operațiunile militare din Ucraina, a colectat informații despre decizii ale autorităților Uniunii Europene după izbucnirea conflictului și a obținut sponsori pentru conferința anuală a Forumului de Securitate de la Varșovia;*
- *21 ianuarie - 30 aprilie 2025 - Observator profesionist în biroul congresmanei Beth van Duyne - A participat la briefing-uri ale Congresului, ședințe ale biroului și audieri ale comisiilor;*
- *1 august 2025 - prezent - Coordonator de program „Descurajare integrată americană” Consiliul pentru Afaceri Mondiale din Miami - A coordonat proiectul axat pe strategiile de descurajare ale SUA și NATO, a redactat note analitice și documente informative privind postura de apărare a SUA, a colaborat cu experți seniori și factori de decizie pentru a promova dialogul strategic SUA-Europa Centrală și de Est.*

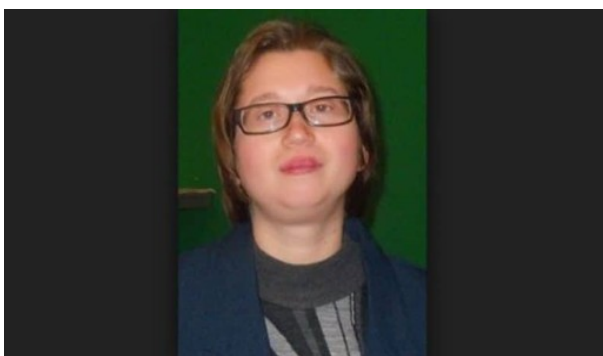
Gargi AWASTHI (India)

Deține expertiză în conceperea și gestionarea sistemelor de colectare a informațiilor și colectarea datelor despre politici cu impact.

Licență în Tehnologie, Inginerie Mecanică, la Universitatea Chandra Shekhar Azad din Kanpur.

Are experiență la Națiunile Unite, ISPPR, ca analist de politici și diplomat, New Delhi, din decembrie 2022 până în prezent.

A participat la negocieri multilaterale privind inițiativele de securitate regională sponsorizate de Națiunile Unite. A organizat întâlniri cu oficiali guvernamentali străini și a participat la elaborarea și actualizarea planurilor de comunicare în situații de criză. Este implicată în activități de diplomatie publică, cum ar fi briefing-uri, interviuri, prelegeri și ateliere concepute pentru studenții interesați să afle mai multe despre carierele în serviciile externe.

Mona AGRIGOROAIEI (România)

A absolvit Științe Politice - licență și master în Marketing și Comunicare Politică la Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași. În 2023 a absolvit și un al doilea master „Securitate și Diplomatie” la SNSPA, București. În timpul studiilor la SNSPA, a urmat un stagiu de practică la „Centrul pentru Prevenirea Conflictelor și Avertizare Timpurie”. Este specializată în cercetare academică și explorarea temelor politice și de securitate din Balcanii de Vest, publicând mai multe analize în mass-media din

această zonă, în diverse ziare din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord. De asemenea, a publicat două cărți de poezii în limba albaneză la Priștina, Kosovo, în 2014 și 2022.

Dr. Monojit DAS (India)

Este doctor în filosofie și avocat, membru al Consiliul Baroului din Maharashtra și Goa și membru al Asociației Baroului Tribunalului Forțelor Armate (Bancul Principal) (AFTPBB) din New Delhi. Activitatea sa implică soluționarea problemelor de securitate și geopolitică.

Aldo MUNGO (Belgia)

Este specialist în studii strategice și doctrina forțelor aeriene, cu o expertiză vastă în jurnalismul specializat în apărare.

După finalizarea studiilor în științe politice și relații internaționale la Universitatea Liberă din Bruxelles (ULB), s-a orientat rapid către sectorul apărării și armamentului. În 1984, a fondat revista lunară Carnets de Vol, dedicată aviației militare, pe care a condus-o și s-a mutat la Paris, în 1986. Din 1989, a ocupat funcția de redactor-șef și editorialist al revistei lunare Armées & Défense (ediția franceză a revistei israeliano-americane Defense Update). Ambele publicații au devenit rapid referințe

esențiale în cercurile militare, industriale și instituționale. A deținut aceste funcții până în 2011, când s-a întors definitiv în Belgia. Expertiza sa recunoscută a dus la selecția sa ca auditor la Institutul de Înalte Studii de Apărare Națională (IHEDN) din Paris (sesiunea 1988–1989), unde și-a aprofundat cunoștințele despre politica de apărare, strategie, armament și economia apărării. În 1990, Statul Major General al Forțelor Aeriene Franceze l-a integrat într-un program de instruire avansată de șase săptămâni la Școala de Arme a Forțelor Aeriene SUA, ca parte a exercițiului Red Flag de la Baza Forțelor Aeriene Nellis (Nevada). Integrat într-un detașament francez, a participat la misiuni intensive și realiste de antrenament aerian de luptă, beneficiind de instrumente de analiză a performanței în timp real (RFMDS) de ultimă generație și de acces la vaste domenii de antrenament, inclusiv zone clasificate.

Astăzi, este considerat unul dintre principalii experți civili în doctrina militară a utilizării vectorilor aerieni. Analizele și contribuțiile sale se concentrează în principal pe dezvoltările strategice, tactice și tehnologice în domeniul apărării.

Col. (ret.) dr. Jean MARSIA (Belgia)

Este președintele Societății Europene de Apărare INPA (S€D). A absolvit în 1975 Școala Regală Militară din Bruxelles, obținând o diplomă de master în Științe Sociale și Militare. După mai multe posturi în corpul logistic al forțelor terestre, a obținut o diplomă de master în Științe Administrative. A fost apoi selectat pentru Școala de Administrație Militară. A servit în Statul Major General al Apărării în mai multe poziții legate de gestionarea resurselor financiare și achiziții. În 1999, a devenit consilier al ministrului Apărării, responsabil în principal de achiziții militare, cercetare științifică și educație. În 2003, a fost numit director al Școlii Militare Regale, unde a activat până în 2009. Apoi a devenit doctorand la Universitatea Liberă din Bruxelles. Din ianuarie 2013 până în octombrie 2014, a fost consilier pe probleme de apărare al prim-ministrului belgian. În 2015, a devenit doctor în

științe politice la Universitatea Liberă din Bruxelles și doctor în științe sociale și militare la Școala Regală Militară. De la sfârșitul anului 2015, este președinte fondator al Societății Europene de Apărare, o asociație internațională non-profit care lucrează pentru revigorarea uniunii politice a Europei și pentru realizarea unei apărări europene eficiente, mai adaptată la partajarea sarcinilor și la riscul internațional inerent NATO. Vorbește fluent franceza, olandeza, germana și engleza.

Eduard VASILJ (Croatia)

Este licențiat în Științe Politice și Drept Internațional la Universitatea Goethe, din Frankfurt pe Main, precum și în Științe Politice și Organizare la Universitatea din Zagreb. După mulți ani de experiență internațională la nivel de consiliu de administrație, oferă consultanță corporațiilor și instituțiilor globale cu privire la guvernanță corporativă, securitate corporativă, probleme de securitate geopolitică și investiții străine. Își împarte timpul între Croația și regiunea vorbitoare de limbă germană.

Dr. Jae Won JUNG (Coreea de Sud)

Este fostul președinte al Agenției Coreene de Apărare pentru Tehnologie și Calitate (DTaQ), fost cercetător principal la Agenția pentru Dezvoltarea Apărării (ADD) și fost membru statutar al Comitetului Programului de Achiziții în Domeniul Apărării din Coreea. La ADD, a lucrat timp de decenii la sisteme de arme terestre, sisteme de apărare aeriană și integrare complexă de sisteme de arme de precizie, inclusiv ca arhitect de sistem pentru tunuri antiaeriene autopropulsate. Este specializat în dezvoltarea de sisteme de arme, achiziții în domeniul apărării, asigurarea calității, susținere, localizare, autonomia de export, proiectarea forțelor și dezvoltarea bazei industriale de apărare.

Zaryab NUTKANY (Pakistan)

Cercetător specializat în geopolitica energetică, concurența strategică în domeniul mineralelor și dinamica emergentă a securității. Cercetător în geopolitică, studii strategice și securitate internațională, cu specializare academică în Apărare și Studii Strategice. Interesele de cercetare includ geopolitica energetică, concurența strategică în domeniul mineralelor, rivalitatea marilor puteri, securitatea maritimă, dinamica de securitate din Asia de Sud și transformările emergente ale ordinii globale. Implicat în cercetare geopolitică și strategică independentă, axată pe tendințele emergente în domeniul securității, geopolitica resurselor și concurența strategică internațională. Elaborează rapoarte analitice și articole despre evoluțiile regionale și globale, cu accent pe relevanța politică.

Grzegorz SZCZEPANSKI (Polonia)

Vicepreședintele EuroDefense Polonia și membru al Consiliului Consultativ al Organizației pentru Evaluarea Amenințărilor și Consolidarea Păcii. Este fost militar, detectiv particular autorizat și președinte al Fundației Venator. Experiența sa profesională în apărare și geopolitică include serviciul în Forțele Teritoriale de Apărare, colaborarea cu Forumul de Securitate din Varșovia, Institutul pentru Studii Orientale, echipa de securitate a Ambasadei Britanice la Varșovia și funcția de asistent al unui membru al Parlamentului Polonez. Membru al think tank-ului EPIS, al Proiectului Millennium (Programul pentru Pace și Conflict), al Societății de Cercetare a Conflictelor, al inițiativei Europene Guanxi și al programului Next Gen al Institutului Regal al Serviciilor Unite (RUSI), cercetările sale se concentrează pe apărarea și securitatea în Orientul Mijlociu, rolul Chinei în securitatea globală, dinamica comerțului internațional cu arme, informații și concurența strategică, precum și activitățile actorilor nestatali violenți în războiul modern.

Prof. Krzysztof Feliks ŚLIWINSKI (Hong Kong)

Este profesor asociat la Departamentul de Studii Guvernamentale și Internaționale al Universității Baptiste din Hong Kong (<https://gis.hkbu.edu.hk/people/prof-krzysztof-sliwinski.html>) și titular al Catedrei Jean Monnet. A obținut doctoratul la Institutul de Relații Internaționale al Universității din Varșovia în 2005. Din 2008, este angajat la Universitatea Baptistă din Hong Kong. A ținut în mod regulat prelegeri despre integrarea europeană, securitatea internațională, relațiile internaționale și studiile globale. Principalele sale interese de cercetare includ politica externă britanică și strategia de securitate, politica externă poloneză și strategia de securitate, studiile de securitate și strategice, problemele de securitate tradiționale și netradiționale, inteligența artificială și relațiile internaționale, politica europeană și Uniunea Europeană, teoriile integrării europene și geopolitică.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

Este inginer aeronautic și în timpul studiilor doctorale a fost admis în Proiectul SmartSPODAS - „Rețea transnațională pentru managementul integrat al cercetării inteligente doctorale și postdoctorale în domeniile «Științe Militare», «Securitate și Informații» și «Ordine Publică și Securitate Națională» - Program de formare continuă pentru cercetători de elită - «SmartSPODAS», participând în acest context la diverse activități de cercetare, printre care se numără și cele organizate de CRISMART în Suedia. În prima parte a carierei sale, a ocupat diverse funcții de conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în a doua parte a carierei, a ocupat funcții de conducere și execuție în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, acumulând experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul academic (studii universitare de licență și postuniversitare).

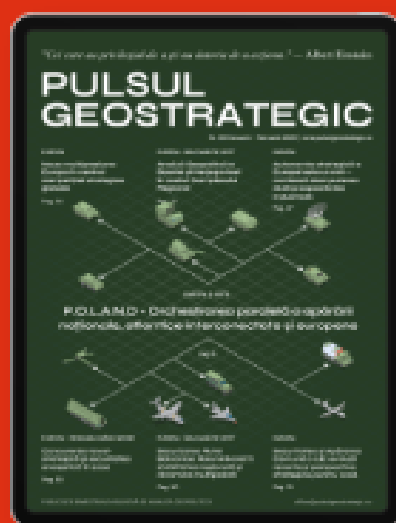

PULSUL GEOSTRATEGIC

EDITORI

Pompilia VLĂDESCU
Stelian TEODORESCU

Începând cu decembrie 2010 Pulsul Geostrategic este înregistrat în catalogul internațional Index Copernicus Journal Masters List. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.

SCANEAZĂ
PENTRU A ACCESA:
pulsulgeostrategic.ro

RIEAS Research Institute for European and American Studies

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

